

ROMULUS BARBULESCU

INSULELE DE AUR
ȘI ARGINT

ROMULUS BĂRBULESCU

**INSULELE DE AUR
ȘI ARGINT**

Copertă și ilustrații: JOHANN UNTCH

EDITURA TINERETULUI

1969

Cuprins

Partea întâi 3

MOARTEA PLUTEȘTE PE APE 3

I. AURUL ESTE ÎNTOTDEAUNA MAI GREU DECÎT SÎNGELE 4

II. DINCOLO DE PROMONTORIUL FURTUNILOR 19

III. COMANDANTUL TASMAN 28

IV. INSULELE DE AUR ȘI ARGINT 36

V. CELE ȘAPTE INSULE 55

Partea a doua 89

TERRA AUSTRALIS 89

VI. SPRE SUD 90

VII. ȚARA LUI VAN DIEMEN 99

VII. GOLFUL UCIGAȘILOR 110

IX. OCEANUL ÎNĂLȚA COLOANE 124

X. HOȚUL DE COCOS 144

XI. OM ȘI MARE 162

Partea întâi

MOARTEA PLUTEȘTE PE APE

„Um
bră,

*spune-
mi mie,
Pe
unde să
fie
Acel
Eldorad
o de
mult
visat?”*

EDGAR ALLAN POE
ELDORADO

I. AURUL ESTE ÎNTOTDEAUNA MAI GREU DECÎT SÎNGELE

Primăvara anului 1590 întîrzia să se arate la Lisabona. Noaptele friguroase continuau să chinuie străjile turnurilor de pază, sau pe marinarii rămași de cart pe puntea corăbiilor ancorate în rada portului. Boreu – vînt nordic, aspru și tăios – continua să suiere, din cînd în cînd, printre palate, mănăstiri, sau forturile cetății, pustiind străzile de oamenii ce căutau adăposturi călduroase.

În ziua aceea, vîntul grăbit subțiasse marama norilor străvezii. Peste oraș, peste colinele golașe din împrejurimi plutea o lumină tulbure. Cavalerul ce înainta cu pași rari pe una din străduțele înguste ale cartierului Alfama nu se prea sinchisea de cum arăta vremea. Oprindu-se din loc în loc, scormonind cu privirile cînd la dreapta, cînd la stînga, căuta parcă ceva. Negăsind pesemne ce-l interesa, coti pe o altă uliță, îndreptîndu-se spre fortul d'Almada. Frigul îl pătrunsese totuși. Ducea tot mai des mîna la gulerul ridicat al pelerinei, încercînd de fiecare dată să se convingă că e bine închis. În același timp, de cîte ori se apropia de dînsul cine știe ce trecător, își ascundea chipul, trăgînd de borurile largi ale pălăriei catifelate. Doar vreun curios ar mai fi reușit să-i zărească fața prelungă, palidă, mohorîtă, ca și barba scurtă, neagră.

Cine era acest bărbat înalt, cu umeri puternici? Ce căuta? După îmbrăcăminte n-ai fi putut spune că era străin de oraș. Cizme obișnuite din piele moale, cu vîrf de sabie lungă, ieșită de sub pelerina castanie și... atît!

Plecînd din Olanda, marinarul Cornelis de Houtman n-a știut că va ajunge la Lisabona. Cutureierase cîtiva ani pe diferite corăbii porturile din nordul Africei, din Spania și Italia în căutarea norocului aducător de aur și plăceri. Păți, văzu și află multe. Ajunse astfel mai degrabă aventurier, decît marinar.

Un singur lucru nu învăță de Houtman: cum să se îmbogățească! Avu atîta ghinion în afaceri, încît se lepădă de Dumnezeu, considerînd că mai lesne-i să cobori în infern.

Intră în contact cu oameni dubioși, făcu contrabandă, negoț cu sclavi, piraterie, spionaj pentru sinistrul arnăut Dali Mami din Alger... Scăpă, precum cămila prin urechile acului, de toate aceste blestemății în ziua cînd se hotărî să-și scotocească buzunarele.

Nu mai avea nici măcar bănuții cu care plecase din Olanda. Blestemîndu-și soarta, părăsi puntea corăbiei și trecu pe uscat. Consideră că la Lisabona afacerile puteau fi ceva mai stabile.

Ultima afacere cu mirodenii, terminată la Capul Bunei Speranțe, cînd corabia se scufundase, îi trîntise în spate numeroase datorii, imposibil de achitat. Perspectiva închisorii îl îngrozea. Încercase în repetate rînduri să fugă. Dar cum să treci granița cu copoii regelui pe urmele tale? Mai exista o speranță: să-l poată convinge pe vreun căpitan de vas să-l ia clandestin la bord. Vremurile erau însă tare tulburi și orice conflict diplomatic dădea naștere la tot soiul de complicații. Nu de mult făcuse o asemenea tentativă. Se dusese pe corabia lui Old Bill, care l-a trimis însă la plimbare. Și doar Old Bill îi era prieten. La despărțire s-a îndurat să-l ajute, dîndu-i un inel cu safire. Valora o mie de taleri. Cine știe de la cine-l avea! Șansele, deci, nu erau pierdute. Cu aurul acesta merita să-ncerce lovitura, cumpărîndu-i pe portărei și polițiști.

O păsuială de 20–30 de zile ar fi putut fi salvatoare. Își făcea el rost de banii necesari.

Singura piedică ivită în calea lui Cornelis de Houtman era de-a dreptul stupidă. Habar n-avea unde locuiește Heymo Nahab.

Pe Heymo Nabab, maur la origine, i-l recomandase un bun amic: „E om de afaceri, cămătar iscusit. Te va ajuta, mai ales cînd e vorba să cîștige niște bănuți de aur. Îl știe toată Lisabona. Locuiește într-o casă galbenă, cu obloane de fier.“

Toată dimineața cotrobăi Houtman prin Alfama, adevărat labirint de străzi înguste și sărăcăcioase. Întîlni o lume pestriță, gălăgioasă și foarte precaută cînd trebuia să dea informații. Locuințe galbene cîte vrei. Casa lui Heymo, însă, parcă intrase în pămînt.

Cornelis de Houtman întrebă în stînga, întrebă în dreapta, dar toți oamenii ridicau bănuitori din umeri. Ultima babă întîlnită, auzind despre cine e vorba, se sperie. Scui pă de cîteva ori într-o parte, agitîndu-și brațul subțirel spre forturile vechi. Fostul marinăr simțea cum îl ajung din urmă slujitorii regelui. Se apropia prînzul. O dată cu foamea și oboseala, cumplita disperare îi măcina voința. Porni, totuși, în direcția arătată de bătrîna.

Cînd zări casa cămătarului, trînti cu năduf cel mai lung oftat din viața sa. Casa fusese construită în mijlocul unui maidan, acoperit acum cu tot felul de bălării și gunoaie. Zidul ce înconjura locuința avea din loc în loc picioare solide, din piatră. Între ele zăceau înfipte niște sulite lungi, de fier. Poarta masivă, neagră, fără încrustații ornamentale, era ușor întredeschisă.

Cornelis de Houtman puse umărul cu nădejde, deschizînd o larg. Balamalele ruginite scîrțîră jalnic. Doi dulăi costelivi, treziți din somn, mîrîră, arătîndu-și colții. Marinarul nu le dădu atenție. Păși pe alee, îndreptîndu-se spre ușa din față. Apoi se răzgîndi.

Arborii bătrîni, din parc, nu aveau nimic impresionant. Nici havuzul în ruină și nici statuile zvelte, căzute de pe socluri; și totuși, în acest univers izolat și păgîn plutea un aer de nefirească tăcere. Numai casa pătrată ar fi scos din minți și pe cel mai umil arhitect. La prima impresie, ai fi asemănat-o cu o moschee. Zidurile simple erau înconjurată cu prispa mozaicată, al cărei plafon se sprijinea direct pe coloanele netede și subțiri. Bolta acoperișului rotund aducea cu jumătatea unei turle de biserică. Porticul intrării, ca și ogivele ferestrelor, trădau stilul gotic. Pe orice ușă sau fereastră căzuse un oblon greu, din fier, pe care se aplicase binecunoscuta cruce catolică.

În sfîrșit, acest castel miniatural, de tip gotic, maur sau arab, zăcea prins de sus pînă jos în plasa nervurilor arămii ale iederei bătrîne, învăluindu-l în întregime.

Cornelis de Houtman auzise fel de fel de povești despre cămătari.

Făcîndu-și curaj, înaintă pînă la cele patru trepte de la intrare. Le urcă, oprindu-se în fața oblonului masiv. Ridică pumnul, pregătindu-se să lovească, deoarece nu exista ciocan, clanță sau clopoțel. Oblonul, însă, dispăru pe negîndite. Ușa din spatele perdelei de fier era dată într-o parte. Mai făcu cîtiva pași, încercînd să-și obișnuiască ochii cu semiobscuritatea încăperii. Simți un parfum de esență orientală, care-i gîdilă plăcut nările. Tresări, auzind lîngă el cum se mișcă ceva. Se răsuci. Văzu ușa închizîndu-se lin. Mai reuși să zărească figura unui negru, zvelt și înalt, înfășurat într-o togă albă, vaporeasă. Fantoma mută se pierdu în întuneric. Fostul marinar, neliniștit, ciuli urechile. Liniște.

După puțin timp, din fundul încăperii apăru o lumină, înainta spre dînsul. Văzu mîna strînsă pe sfeșnicul argintiu, în care ardea lumînarea. Apoi ghici și silueta omului scund, ascuns sub un caftan alb, împodobit cu mătase sîngerie. Acesta se opri la distanță, cercetîndu-l o vreme în tăcere.

— Omule, deznădejdea ți-a înăsprit inima și chipul! Spiritul ți-e întunecat, aidoma nopții ce domnește în tăcuta mea casă. Lasă-ți trupul să se odihnească în acest primitor fotoliu și fii binevenit în locuința lui Heymo Nahab!

Vocea blîndă, melodioasă, cînta o spaniolă curgătoare, așa cum de Houtman nu mai auzise vreodată. Nu îndrăzni să răspundă. Gazda așeză sfeșnicul pe masa din cameră. Abia atunci observă marinarul cum arată Heymo, rămas lîngă

flacăra firavă a lumînării. De sub tichia neagră, catifelată, i se revărsau pe umeri și pe spate buclele părului alb. Figura prelungă, cu obraji netezi și subțiri, trăda o fire cu intensă viață spirituală. Era complet ras. Pielea gălbuie, ca la vechile pergamente, lucea nefiresc. Bărbia voluntară, buze înguste, nas mic, subțire, fruntea boltită. Ochii limpezi, scrutători, emanau nu știu ce fascinante irizații diamantine. Avea în ținută un aer solemn și ascetic. Putea să fi numărat cincizeci de ani, după cum și nouăzeci. Pe sub caftan se zărea spatele arcuit, cu umeri căzuți și înguști.

— Nu crezi? *Nil admirari*^[1], nobile domn. Nu sînt nici monstru respingător și nici duh ceresc. Ți-o pot dovedi, permițîndu-mi să-ți ofer brațul pentru a te încuraja.

Ah! Ou cîtă eleganță își conduse gazda neprevăzutul oaspete pînă la fotoliu, invitîndu-l cu gest rotund să se așeze!

Cornelis de Houtman căzu greoi. Simți nevoia să-și întindă picioarele. Rezistă eroic tentației de a-și scoate cizma care-l strîngea. Își reveni încet, încet. Amintindu-și că știe să vorbească, aruncă pălăria pe masă și, cu tonul cel mai dezinvolt, spuse:

— Mulțumesc, domnule! Surpriza plăcută, dar mai ales oboseala m-au pus în inferioritate. Primiți, vă rog, respectuoasele mele scuze! Sînt obligat să vă anunț că am fost trimis aici de preabunul și preacredinciosul meu prieten, locotenent al Maiestății Sale, don Pedro de Alcala.

Gazda păru plăcut surprinsă. Zîmbi.

— Don Pedro de Alcala? Acel brav și inteligent spaniol? Dar bine, ilustre cavaliere, de ce nu mi-ai spus-o de la început? Umila mea casă îți stă la dispoziție. Deși nu știu cum te numești, nici ce te aduce la mine, consider că o masă bună îți va descreți fruntea. Pelerina, te rog!

Bătu din palme, înainte ca olandezul să poată refuza. Apăru un negru. Dădu niște ordine într-o limbă străină. Sclavul dispăru ca o nălucă, luînd pălăria, pelerina și sabia. Marinarul se ridică în picioare.

— Trebuie să vă cer iar scuze! Cornelis de Houtman e numele meu. Sînt olandez.

Își strînsă mîinile.

— Tinere, sînt încîntat că te cunosc. Ia loc! Nu te mira că eu nu stau. Bătrînețea e ultimul prilej pe care-l avem de a ne minți că mai sîntem în viață. Dar să lăsăm astea. Sînt gata să jur că ești marinar.

Cornelis de Houtman îl privi bănuitor.

— Da, da. Culoarea feței, un anume fel de a ține mîinile, picioarele depărtate, ca și cînd podeaua camerei s-ar clătina în furtună...

— Mă dau învins, rosti de Houtman, adulmecînd niște mirosuri ațîțitoare care pluteau prin încăpere, Sînteți prea înțelept pentru a încerca să mă ascund. De altfel, scopul vizitei...

— Nu, nu, îl întrerupse cămătarul. Înainte de toate, la masă!

Într-adevăr, între timp masa fusese așezată. În farfuriile aurite se perindară fel de fel de bucate pescărești, fripturi de pasăre și legume. Pentru oaspetele înfometat, Heymo desfundă o sticlă de vin vechi și aspru de Montilla – vin spaniol. Ca desert, același negru servi portocale.

Între timp, sala în care se aflau se lumina tot mai mult. Sfeșnice mari, cu lumînări înalte, apărură prin colțuri.

Ciudata gazdă mîncase puțin. Nu scosese un cuvînt tot timpul mesei. Urmărise cu atenție purtarea tînărului musafir.

Houtman mîncase pe săturate, fără să scoată o vorbă.

Se ridică la sfîrșit în picioare, închinîndu-se adînc:

— Vă stau la dispoziție! începu Cornelis de Houtman. Observă la interlocutor o mică tresărire. Am un inel, continuă dînsul, scoțîndu-l din buzunar. Luați-l și învredniciți-vă să-mi dați o mie de taleri! Atît valorează.

Îi întinse cămătarului podoaba, după care se lăsă pe speteaza fotoliului, încrucișîndu-și brațele la piept.

Heymo luă bijuteria. N-o privi. O așeză pe colțul mesei grele, de stejar.

— Dacă nu primesc pe inel o mie de taleri, continuă de Houtman, peste cîteva ceasuri voi fi arestat pentru datorii neachitate.

— Ha! Ha! Ha! izbucni în rîs cămătarul. Ai cinci sute de taleri, și sări din fotoliul său.

— Fără să-l privești măcar? căscă ochii de Houtman.

— Fără! Ești mai bogat decît credeam.

Cornelis de Houtman avea impresia că ceva nu-i în regulă.

— Aș dori să-mi pipăi și eu bogățiile, spuse el uimit.

— Vino să-ți arăt averea! trecu la altceva năstrușnicul cămătar.

Lumînările aprinse la prînz erau pe sfîrșite. Se stingeau sfîrșind, una după alta. Sala începu să se întunece.

— Vino și privește cu atenție aceste „sarcofage”! îl îndemnă din nou Heymo. Stai să-ți aduc o lumînare!

Cornelis de Houtman trase semnalul de alarmă, dar, nepricepînd unde vrea să ajungă gazda, îi satisfăcu dorința. Apropiîndu-se, însă, de primul dulap, clipi nedumerit. Rafturile negre, de abanos, erau etajate pînă sub plafon. Pe fiecare raft fuseseră aruncate, într-o dezordine aparentă, tot felul de obiecte, străine omului de rînd. Se aplecă deasupra lor. Încercă să le descifreze formele. Grăbită, gazda sosi cu un nou

sfeșnic. Sub ochii marinarului apăru atunci o lume neobișnuită, fantastică în varietatea ei. Mici statuete din lemn, piatră, argilă, aur, bronz sau aramă rânjeau, plîngeau sau dansau, încremenite în stranii mișcări. Printre pietre colorate și sticle, bucăți de lance, măști, potcoave, harpoane, frînghii și peruci, instrumente astronomice, lei verzi, papirusuri, maimuțe cîț pumnul, hărți, monede, cămile roșii, nuci de cocos, icoane, șerpi subțirei împăiați, pipe și narghilele, elefanți albi, instrumente de navigație, busole și colți de pești, cupe și vase de aur umplute cu mirodenii, pumnale curbate, ascuțite, strîmbe sau roase de rugină, scăfirlii omenеști micșorate nu se știe cum, pergamente, cruci, o mumie de copil, copite de capră, smaragde și rubine, perle sidefii, papuci, fluturi, lilieci, ierburi, capete de ancore, mîini și urechi uscate de negri sau indieni, cărămizi scrijelite cu semne bizare, zdrențe de haine, figurine japoneze, chinezești, borcane, pagode orientale, corăbii lilipute, cioplite din fildeș și abanos, scoici, desene străvechi, praf de pușcă, un nas de negru tăiat cu inel, cu tot, păpuși de ceară... Și multe alte obiecte, despre care marinarul n-ar fi putut spune ce sînt și la ce folosesc. Erau acolo frînturi din zbaterea îndelungată și neînțeleasă a existenței umane, din universul clocotitor al naturii, descoperit sau presupus că există pe tărîmuri încă ascunse și tainice.

— Și toate... astea îmi... aparțin? bîigui Cornelis de Houtman, după ce înconjurase uriașa sală.

— *Nil sapientiae odiosius ascuine nimio!* trînti ironic Heymo, pomenindu-l pe Seneca. Vreau să spun, nimic mai nesuferit înțelepciunii decît despicarea firului în patru.

Și cum sărmanul oaspete abordase pe chip cea mai sinceră dezamăgire, continuă:

— Tinere, căile Domnului sînt întortochiate și greu de descifrat! Ca să ajung la bogății, eu am jefuit o parte din aurul adus la Lisabona de mulți semeni de-ai noștri. Nu mi-a fost greu să înțeleg că aurul acesta era stropit cu sînge omenesc. Unde este aur, sîngele curge din belșug. De aceea regii și negustorii stau liniștiți în palate. Au cumpărat cu aur oamenii care-i apără și care ucid pentru ei, aducînd aur, aur, aur... Căci aurul este întotdeauna mai greu decît sîngele...

Cornelis de Houtman înlemni. Disprețul lui Heymo se revărsa calm din privirile-i strălucitoare, tăioase. Siguranța celui din fața sa, limpezimea gîndirii, surda revoltă ce căuta să ascundă îi impunea respect. Dar și teamă.

— Inteligența m-a sfătuit să adun aceste curiozități. Omenirea se va interesa cîndva de munca și talentele oricărui muritor, fie el negru, alb, galben sau roșu. Aurul meu zace aici. Nimeni nu va îndrăzni, acum, să creadă că modesta mea

colecție valorează cât tot sângele curs în cruzimile cuceritorilor noștri.

— Excelență, iertați-mă că vă întrerup! Țin să vă aduc aminte că sînt un biet păcătos de marinăr. Nu mă pricep să filozofez. Timpul trece, soarele apune și libertatea mi-e în pericol. Vă rog să-mi spuneți...

— Bine. Am înțeles! schimbă tonul Heymo. Vei pricepe că n-am vorbit în zadar. Așază-te!

Houtman se conformă, contrariat. Cămătarul pluti pînă la colecția din dreapta, luă un glob pămîntesc și reveni lîngă marinăr. Puse sfeșnicul pe masă, trase un fotoliu și privi sfredelitor în ochii tînărului:

— Ești olandez?

— Mă jur!

— Te cred. Altfel ți-aș fi dat mia de taleri. Inelul ăsta nu valorează decît cinci sute.

— Și ce-mi dați în schimb?

— Cîțiva ani de pușcărie, bogățiile insulelor cu mirodenii și nemurirea! Soarta te-a trimis pe pămîntul Portugaliei.

Olandezul crezu că-și pierde mințile. Duse mîna la pumnalul de sub haină.

— Îți bați joc de mine?! strigă el disperat.

— Moartea mea te-ar transforma puțin mai tîrziu, cavalerie, în praf și pulbere. În nimic! Pe cînd așa, viitorul îți va pomeni măcar în treacăt numele. Vreau să fiu sincer pentru prima oară cu cineva. Primește-mi, te rog, povața. Crede-mă!

Cornelis de Houtman căzu pradă curiozității. În fond, n-avea de ales. Neputînd smulge bani cămătarului, va trebui să-și înfrunte destinul. Învins, marinărul privi la Heymo cu amărăciune.

— Domnule, nu mă mai chinui! șopti el deznădăjduit. Nu știu dacă ești nebun, vrăjitor sau geniu. Dar dacă mă minți, mă voi întoarce să-ți cer socoteală...

Spre stupefacția sa, cămătarul se ridică grav, înclinîndu-se adînc:

— Îți mulțumesc, nobile domn! Respect înțelepciunea. Clipa aceasta este o uriașă victorie împotriva destinului! Se așază, luînd de pe masă globul pămîntesc. Continuă: Ceea ce vezi e o copie făcută după globul construit de Martin Beheim, geograf german, originar din Nürenberg. Din anul 1481 a locuit la Lisabona. Observi că Pămîntul e rotund. Ne-a dovedit-o Magellan și Sir Francis Drake. Nu ne interesează exactitatea pămînturilor descoperite și nici absența celor ce vor mai fi. Important pentru noi este să constatăm că există mult mai multă apă decît *terra ferma* – pămînt ferm. Apa i-a înspăimîntat mereu pe oameni. Atît prin necuprinsul ei, cît și

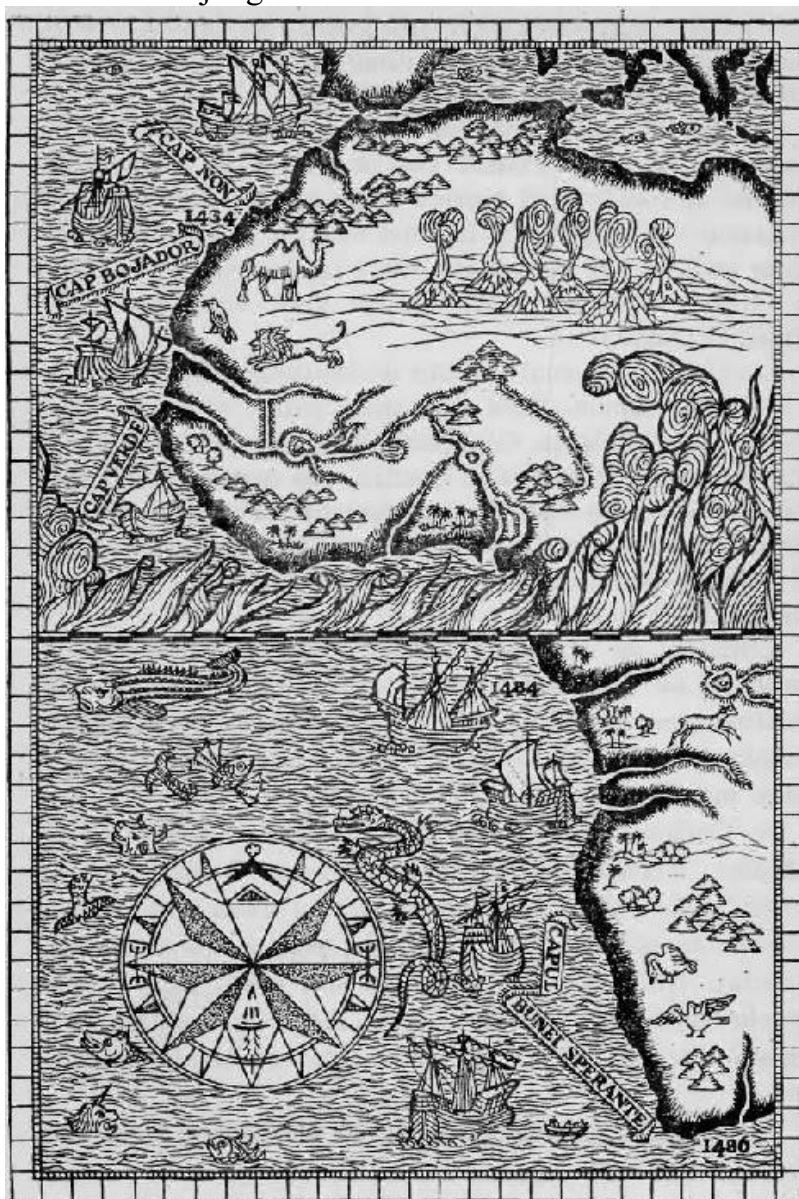
din cauza unor legende îngrozitoare, create pretutindeni de ignoranța umană. Balauri și monștri, furtuni diabolice, cataclisme imposibil de descris îi așteptau pe îndrăzneții corăbieri, care ar fi cutezat să se avînte în larg. Ptolemeu ne băga în sperieți, spunînd că navele ce vor merge spre Sud vor lua foc, iar oamenii vor arde de vii... Sahara era numită „Țara Diavolului”, fiind sterpă, pustie și plină de cratere vulcanice. E adevărat că oamenii găseau cîteodată, pe țărmuri, urme de copaci ciudați, aduși de furtuni, sau nuci de cocos, sau pești nemaîntîlniți, dar nimeni nu cutezase să se avînte în larg, să le caute originea. Poveștile oribile alimentau cu prisosință lipsa de cunoaștere. Teama tortura spiritele. Peste mări și oceane se așternu întunericul neștiinței. Fascinanta și îngrozitoare întindere de apă a planetei se numi atunci „Mare Tenebrarum”, adică „Marea întunecimilor”. Spiritul scormonitor al omului nu se dă bătut însă. Curiozitatea este dublată de setea de cunoaștere. După secole, micile corăbii pornesc tot mai jos, pe coasta vestică a Africii. Este descoperit Capul Non, adică „Nu mai departe”. Ei bine, aproape un secol nimeni n-a cutezat să-l depășească. Iată-l aici, în nord-vestul Saharei! Toate au însă un sfîrșit. În 1434, Gil Eanes ocolește Capul Non. Văzîndu-se că s-a întors teafăr, mai trec doisprezece ani și alte cîteva mii sînt cucerite pînă la capul Bojador. Apoi tot atîția ani pentru a fi atins Capul Verde. Ptolemeu fusese prins cu minciuna. Vraja s-a topit ca fumul. Teama a fost învinsă. Calea spre acele Islas de la especeria – Insulele mirodeniilor – este deschisă portughezilor. Prea puțini bănuiau că, de pe urma mirodeniilor, biata noastră țărișoară va deveni cel mai întins imperiu al lumii.

Heymo făcu o pauză. Sorbi gînditor din sucul de portocale. Cornelis de Houtman, deși marinar, nu se dăduse în vînt după istoria descoperirilor geografice. Însă acum asculta din ce în ce mai atent.

— În 1484, continuă gazda, Diego Cam trece ecuatorul, debarcînd la gura Congoului. Peste doi ani, Bartolomeo Diaz cercetează extremitatea sudică a Africii, descoperă Capul Bunei Speranțe și pătrunde în Oceanul Indian. Primul drum spre Indii îl va face Vasco de Gama în anul 1497. Portugaliei și Spaniei nu i-au trebuit, însă, multă vreme să ajungă stăpîne în Oceanul Indian, să supună Malacca și puzderia de insule cu mirodenii din Indonezia. Registrele de loguri^[21] ale piloților, însemnările căpitanilor, hărțile și portolanele^[22] sînt păstrate cu strășnicie în Tresoreria Lisabonei. La 13 noiembrie 1504, regele Manuel a interzis, sub pedeapsa cu moartea, să se dea lămuriri asupra „navigației dincolo de fluviul Congo, pentru ca străinii să nu poată trage foloase de pe urma descoperirilor

Portugaliei”, cum se scria în edict. Deși au trecut de atunci 86 de ani, străinii n-au reușit să ne smulgă taina. Și ce n-ar da Anglia, Franța sau Olanda – da, domnule – Olanda, patria unde ne-am născut, pentru a afla drumul precis către Indii!

— Pînă acum acest secret n-a fost trădat de nici un marinar? întrebă Cornelis de Houtman, pricepînd într-o străfulgerare unde vrea să ajungă iscusitul arab.

Nu

sîntem în măsură să știm. Bănuiesc totuși că asemenea cazuri au existat. Dar ce folos? Cîți căpitani de corabie ar îndrăzni să pornească pe un asemenea drum? Galioanele Portugaliei și Spaniei stau de strajă. Orice corabie străină este controlată. Dacă nu se supune, se duce la fund cu ajutorul tunurilor. Cu toate acestea... m-am gîndit la Olanda...

— Olanda, domnule?! sări de Houtman, uimit.

— Da, Olanda. Țara asta mică luptă cu curaj. Și-a cîștigat independența. Olandezii au experiență pe mare și sînt dușmanii

de moarte ai Spaniei, cea care i-a ținut sub călcâi atîta vreme. Spania a îngenunchat Portugalia. După părinți sînt olandez. Îi urăsc pe spanioli. Prin tine vreau să schimb soarta Olandei și să grăbesc sfîrșitul imperiului spaniol. Primești?

Cornelis de Houtman holbă ochii la bătrîn, dar el continua să zîmbească liniștit. „Auzi! Eu, Cornelis de Houtman, marinar cu punga goală, să lupt din închisoare împotriva imperiului spaniol! Să ridic pe culmile gloriei biata mea țărișoară...”

— Curios... cum poate cîteodată un singur om să schimbe mersul istoriei! șopti Heymo. Închipuiește-ți, tinere! Mîine dimineată te vei afla la închisoare. Închisoarea este plină de foști marinari, jalnice epave umane, disperați vîntură-lume. Printre ei sînt mulți care cunosc tainele navigației, drumul spre Indii exact... Ai priceput? Nu va trebui decît să-i tragi de limbă. Vei afla tot...

— Vreau să știu cînd voi părăsi închisoarea! Cui voi vinde „tainele” descoperite? Cum voi ajunge să pun mîna pe bogățiile din Insulele cu mirodenii? întrebă marinarul, simțind că e pe cale să devină un personaj important.

— Nimic mai simplu! Peste doi, trei ani, don Pedro de Alcala, bunul dumitale prieten, va fi avansat alcaide pe întreaga fortăreață Sao Jorge. Aurul meu e capabil să facă minuni. Între timp, vei culege informațiile. Cu bunăvoința lui, prețioasa ta persoană va da de știre la Amsterdam că ești în măsură, ca bun olandez, să aduci la cunoștința guvernului niște informații referitoare la calea spre Indii. Aflîndu-te însă la închisoare, ar fi mult mai bine ca, mai întîi, să fii răscumpărat pe 20 000 de dubloni de aur. Don Pedro va fi mulțumit, crezînd că ajutorul său ți-a ușurat recîștigarea libertății. Nici nu trebuie să știe altceva. Bazîndu-mă pe calcule precise, Olanda va trimite imediat banii. Întors acasă, vei cere patru corăbii. Te vor numi comandant. N-au ce face. Tu ești singurul care cunoști drumul. Te vei îndrepta spre Indii, de unde, încărcat cu mirodenii, vei reveni în țară. Succesul tău va încuraja Olanda, care va porni lupta împotriva Spaniei și Portugaliei, cucerindu-i insulele cu mirodenii. Ți-am dat aceste precizări, ca să fii convins că numele lui Cornelis de Houtman va intra în istorie! Ce ți-am promis, se va împlini!

Ros de aprige îndoieli, olandezul își privi viitorul în față. Îl avea la îndemînă aici, la cîțiva pași. Heymo nici nu clipi.

— Mă supun ție, omule necunoscut! Nimic nu mă mai poate, întoarce, șopti Cornelis de Houtman, avînd senzația că soarta l-a părăsit pentru totdeauna.

— Ține punga asta! În ea sînt 500 de taleri. Nu uita! Aurul este întotdeauna mai greu decît sîngele. Acum mergi liniștit și te predă autorităților!

Cornelis de Houtman nu va ști niciodată cum a ajuns pe străzile Lisabonei. Punga grea, din buzunar, îl obliga să creadă că totul fusese aievea, că nu-și pierduse mințile. Aerul rece îi răcori fruntea, liniștindu-i gândurile. Se îndreptă hotărât spre casa unde știa că-l așteaptă oamenii regelui. Din loc în loc privea lacom în jurul său. Trăia ultimele clipe de libertate. Bezna nopții îl înghiți ea pe o umbră...

Numai Heymo sta nemișcat, privind gânditor la sfeșnicul în care lumânarea ardea pe sfârșite. Târziu, în întuneric, șoapta deznădăjduită a bătrînului zbură ca o pasăre, lovindu-se de pereți:

— Lama sabahtani?^[4]

II. DINCOLO DE PROMONTORIUL FURTUNILOR

— Cor... nelis de Ho... ut... man, întrebă, silabisind morocănos paznicul, vîrîndu-și nasul în registru.

— Da, Cornelis de Houtman, repetă bărbatul, în care n-ai mai fi recunoscut pe marinarul de altădată.

Neras, cu părul vîlvoi, zgribulit, cu hainele grosolane de lînă, semăna acum cu oricare ocnaș din închisoare. Era totuși calm, poate prea calm pentru cei zece ani la cît fusese condamnat. Privi cu ochi strălucitori la mogîldeața din fața lui, curios.

— Ia zi, băiete, cum stai cu păcatele? hîrîi paznicul înțepîndu-l cu niște priviri animalice.

Zărindu-i mutra, pe de Houtman era cît pe ce să-l pufnească rîsul. Nu atîta din pricina chipului său de mai- muță, cît din cauza nasului vînat și unsuros, ce părea sprijinit drept pe mustața gigantică, aruncată într-o parte și alta.

— Banii sînt păcatele noastre! răspunse condamnatul.

— Hi, hi, hi! pufni maimuța, împrăștiind o duhoare acră de vin prost și usturoi. Banii!... Și cîte pungi ți-au trebuit?

— Multe! Dar n-am avut noroc să le găsesc.

— Oho! se miră deodată celălalt. Zece ani? Să te ia naiba, mincinosule! Ai desfăcut vreo burtă, sau ai scurtat vreo căpățînă? La ce-ți trebuiau atîția bani?

— Să-mi cumpăr o corabie.

— Ei, așa mai merge! Aici o să găsești cîte vrei. La alegere! Sînt vreo douăzeci eşuate printre ziduri! Ți-a pus Dumnezeu mîna în barbă!

Cornelis de Houtman pricepu că-și bate joc de el. Aruncă într-o doară:

— Marinari?

— Ha, ha, ha! Marinari... zici? Pirați! Diavoli cu chip de om, deșche bătrîne! Suflete vîndute diavolului! Păduchioși, care strîng de gît și omoară fără vorbe. Scursura tuturor porturilor din Spania și Portugalia. Foști lupi de mare, cu dinții ascuțiți de foame și mizerii, dornici măcar de o zi de libertate. Țștia au cutreierat mările lumii! S-au întors mai săraci decît mine! Mă pricep la oameni. Să fiu trăsnit de Dumnezeu dacă nu mi-e frică! De-aia nu te-am trimis la toți dracii! Ești cam... ăăăă!... cam nobil! Cum ai făcut de-ai nimerit în iadul ăsta? Regele se interesează mereu cîți mor pe zi...

— Nu știu! Am fost trimis.

— He, heee! Că nenorocit te-a făcut maică-ta! Nu e copil din Lisabona să nu știe că de aici nu mai ieși viu! Te-o fi blestemat careva!

Noul pretendent la moarte zîmbi, bine dispus:

— Vedem noi, bătrîne! Zici că sînt numai marinari? Cu ăștia mă am ca frații!

Maimuța căscă ochii de dihor, deschise gura a uimire, se ridică de pe scaun și urlă:

— Dracu' să te ia, tîlharule! Ți-ai bătut joc de-un bătrîn!

Sări de la masă, zdrăngăni cheile prinse la brîu și, ca un păianjen, se duse drept la poarta înaltă, zăbreliță în fier. O deschise la repezeală, luă felinarul de pe masă și mîrîi:

— Vino!

Pe coridorul îngust, de piatră, sufla un aer rece, umed, rău mirositor. Din loc în loc, apa picura din tavan. Cotiră de cîteva ori. În cele din urmă, moșul mai deschise o ușă, coborî niște trepte și-i zise:

— Mergi înainte! Dacă mai ai timp să-l zărești pe unul chior, care-o să-ți bage felinarul între ochi, să știi c-ai ajuns! Și în șoaptă: Domnule, mi s-a dat punga asta! Ia-o! Eu am cinci taleri la afacere! Vezi cum te bați! Mîine dimineață n-avem călugăr pentru înmormîntare!...

Plecă. Cornelis de Houtman rămase năuc, cu punga în mînă. Umbra lui Heymo o simți pe-aproape. Vîrî punga în sîn. Își schimbă atitudinea, devenind fricos și speriat. Apoi pași mai departe pe coridor. Venea de undeva o lumină prăpădită. Nu făcu nici douăzeci de pași. În față îi apăru o sală largă, cu patru uși la dreapta și patru la stînga. În mijlocul sălii, la o masă, dormea cu capul pe brațe un pușcăriaș zdrențăros. Lîngă el, felinarul.

Noul venit tuși discret, privind curios, cu coada ochiului, în jurul său.

— Te-a tras alizeul de nord, neicuță? cîrîi cineva din spate. Nu știi că atunci cînd intri de cart trebuie să scuipi la prora, rață de uscat?

Lovit după ceafă, de Houtman căzu în genunchi. Ușile se deschiseră ca prin farmec. Umbre hidoase pătrunseră liniștite în sală. Lîngă el apăru cel ce vorbise. Era un lungan negricios, cu fața brăzdată de urmele unor tăieturi adînci.

— De ce mă lovești din pupa, caracatiță? răbufni Cornelis de Houtman, înțelegînd că rolul de fricos nu prea i-ar aduce foloase.

Se făcu tăcere. Lunganul pași solemn spre noul venit. Și cum acesta se ridicase în picioare, îi trînti un scuipat între ochi.

— Nu ridica brigantina, țîncule, că te prinde dimineața cu sufletul pe cafasul^{JS1} catargului mare!...

Nu-și termină bine cuvintele. Pumnul lui Cornelis de Houtman lovi necruțător. Hahalera amuți, rostogolindu-se la pământ. Fostul marinar sări pe masă.

— Lașilor! Nici spurcatul de Dali Mami din Alger nu s-a purtat așa! Am răpit negri în Congo, am furat și ucis în Italia și Spania! M-am bătut cu blestemații din San Lucar... Însă nicăieri n-am văzut așa cîini puturoși! Nu credeți? Cine are un cuțit?

Apărură douăzeci. Îndrăzneala biruise din prima clipă. Cornelis de Houtman alege pumnalul cel mai ușor, întrebîndu-se uimit de unde au cuțite.

— Hei, tu, ăla roșcovan!

— E Jack... marocanul, bombăni cineva.

— Așază-te lîngă ușă! Cu spatele lipit de ea. Așa!

Jack privi la noul lor camarad, privi și la ceilalți. Fostul marinar ochi scurt. Un gest fulgerător cu mîna și pumnalul se înfipse în lemn chiar sub urechea lui Jack.

Se născu o rumoare indescritibilă.

— Liniște! strigă Cornelis de Houtman. Care e cel mai zdravăn dintre voi?

— Pînă acum, eu am fost, tună din mulțime un uriaș tuciuriu, îmbrăcat în niște șalvari soioși.

— Foarte bine, spuse fostul marinar, sărind de pe masă. Ai în punga mea doi ducați de aur dacă reușești să mă pui la pământ în luptă dreaptă.

Hohotele de rîs care urmară nu erau adresate lui Cornelis de Houtman, mult mai pirpiriu decît namila capabilă să ridice tunuri. Aluzia cu punga li se părea caraghioasă. Cine naiba mai văzuse pușcăriaș cu bani?

— Nu numesc eu, Momuk, dacă nu dau la tine de piatră, spuse cu voce cavernoasă uriașul, crezînd că-și bate joc de el.

— Vrem să vedem punga! strigară alții, prăpădindu-se de rîs.

— O veți vedea, spuse simplu de Houtman. Ei? Începem?

Pușcăriașii se dădură în lături. Cei doi bărbați se încleștară într-o luptă ce părea de la început în favoarea lui Momuk.

Însă, după cîteva minute, Momuk zăcea la pământ, nevenindu-i să creadă. Pușcăriașii începură să-și facă cruce.

— Nu te supăra, Momuk! vorbi calm olandezul. Ești puternic! M-a învățat cineva niște figuri aduse din Indii. Na! Ține doi ducați de aur.

Scoase punga, luă monedele și i le întinse. Momuk se ridică, privi la bani, apoi la învingător:

— Ia ție banii! Momuk prima dată învins! Tu mie ești frate!

Îl strînse pe Cornelis în brațe, pînă îi dădură lacrimile.

— În ce iad te-ai născut, domnule? interveni un bărbat, care pînă atunci nu spusese nimic.

— În Olanda, căpitane! În Olanda, pe care sper s-o văd curînd, dacă oasele mele vor rezista în mijlocul dracilor ăstora!

Alte hohote cutremurată închisoarea.

— Și punga aia prin ce minuni ți-a rămas în sîn? Nu ți-e frică de noi? continuă același bărbat.

— Să fiu pîrjolit de viu dacă n-o s-o bem împreună! Cunosce niște farmece îngrozitoare cînd am punga plină!

Heymo putea dormi liniștit. Cornelis de Houtman cîștigase partida. Soarta îi surîdea din plin.

Cînd apărură paznicul, dimineața, nu-și crezu ochilor. „Fiarele sălbatice“ aruncate între ziduri își goleau sufletele gură la gură, scoțînd din tainice ascunzișuri niște fărîme uitate de omenie.

Olandezul îl zări. Trăgîndu-l deoparte, îi șopti ceva la ureche.

— Hopla! tresări el. Cu punga asta ne îmbătăm tot anul! Numai să nu afle alcaidele. Mă spînzură! Hi, hi! chicoti maimuța. Cunosce eu niște căi secrete, pe unde vinul ajunge cu bine pînă la voi!

Peste două zile, alcaidele primea un raport ciudat. În închisoare, pușcăriașii se îmbătaseră cu... apă!

După cîteva luni, Cornelis de Houtman pune stăpînire pe sufletele acestor desperados. Neuitînd o clipă scopul final, începu să-i tragă de limbă pe marinari. Și unde se dezleagă limbile mai repede decît la închisoare? În cel mai scurt timp află suficiente date despre căile ce duceau în Indiile răsăritene. Majoritatea marinarilor străbătuseră aceste drumuri. La sfîrșitul anului, comparînd informație cu informație, descifra aproape cu exactitate ruta urmată de corăbiile spaniole și portugheze. Ajunsese să vadă *por vista de ojos* – cu ochii lui – oceanele și pămînturile descrise pe larg de pușcăriași. Își imagina tot mai des chiar prima sa călătorie la bordul unei corăbii olandeze...

Va coborî spre sudul continentului African departe de coastă. Ocolind insula Sf. Elena pe la răsărit, se va apropia de *Cabo tormentoso* – Promontoriul furtunilor – sau Capul Bunei Speranțe cum i se mai spunea. Dincolo de „Promontoriul furtunilor” va trebui să facă plinul de apă și alimente. Dar nu va urma calea străbătută de Vasco de Gama în 1498, cale rămasă sfîntă pentru urmași, ci în loc să se îndrepte spre nord pentru a ajunge la Mombassa sau Malindi, va înconjura insula Madagascar. După ce-și va asigura de la băștinași cele necesare drumului, cu pînzele umflate va porni către Arabia. O escală era însă obligatorie. Cea mai ispititoare ar fi fost Mogadiscio, sau una mai la nord. De acolo, îndreptîndu-se

direct spre Calicut, în sudul Indiei, scurta din drum. Coasta Indiei fiind prea periculoasă, va atinge țărmurile insulei Ceylon, urmînd apoi calea spre sud-est pînă la Jawa, Borneo, Moluca. Sau – de ce nu? — va porni din Africa direct spre Jawa. Va încărca mirodenii și se va întoarce în patrie. Va dovedi astfel că informațiile culese la închisoare erau adevărate, iar Olanda n-avea decît să-și continue comerțul în dauna vestiților ei dușmani, Spania și Portugalia...

După trei ani, Cornelis de Houtman reușea să trimită guvernului Olandez prima sa epistolă. Solicita patriei răscumpărarea din temniță. În schimbul eliberării, va destăinui secretele navigației spre Indiile de răsărit. Don Pedro de Alcala îi ușură mult aceste legături, considerîndu-se dator pînă la moarte olandezului.

Scrisoarea trimisă de Cornelis de Houtman avu în patrie un frumos răsunet. Negustorii care formau „Societatea țărilor îndepărtate” hotărîră să-l răscumpere pe aventurier.

Evenimentul s-a petrecut în 1594, an destul de nefavorabil olandezilor. Filip al II-lea, regele Spaniei și Portugaliei, supărîndu-se din cauza comerțului ilicit practicat de olandezi, confiscă la Lisabona peste cincizeci de corăbii. E drept că navele făceau comerț sub pavilion străin, dar prea multe pierderi aveau spaniolii și portughezii din cauza „rebelilor și ereticilor”.

După cum se vede, Cornelis de Houtman avusese de două ori noroc. Pentru că a fost crezut, iar în al doilea rînd c-a reușit să plece din închisoare înainte de tragica hotărîre a regelui, care semăna c-un fel de declarație de război. Nimeni nu bănuia unde vor ajunge olandezii, transformați acum în cei mai redutabili dușmani, pe mări și oceane, ai imperiului spaniol.

În 1595 au părăsit Olanda patru corăbii, aflate sub comanda lui de Houtman. După 17 luni, corăbiile ajungeau în Sumatra, iar de acolo în Jawa. Cornelis de Houtman cumpără mirodenii și alte mărfuri de valoare. În 1598, Houtman se întorsese acasă.

Așa a fost subminat monopolul portughez asupra comerțului cu Indiile de est. Olanda stabili relații comerciale directe cu băștinașii din Malaia. Cornelis de Houtman dovedi astfel că, în afară de insulele Moluca, în „India insulară” mai existau și alte pămînturi ce meritau atenție. „Aventurierul” găsisese și alt drum spre fabuloasele insule cu mirodenii. O demonstra cu prisosință în anul 1600, cînd în fruntea celor opt corăbii, porni de la Capul Bunei Speranțe direct spre Jawa. Debarcă pe insula

Mauriciu, izgonind de acolo garnizoana portugheză. A fost primul dintre navigatorii olandezi care și-au dat seama de importanța acestei insule, escală în linie dreaptă de la Capul Bunei Speranțe spre Jawa. Ajunse chiar și în insulele Moluce, de unde cumpără mirodenii pe prețuri de nimic.

La întoarcere a fost ucis și aruncat fără milă în apele oceanului Indian...

Expedițiile lui Cornelis de Houtman au pentru Olanda urmări considerabile. Spaniolii și portughezii nu mai sînt stăpîinii mărilor. Expansiunea colonială, începută de Cornelis de Houtman, va continua, transformîndu-se într-o luptă pe viață și pe moarte.

Ce se întîmpla în timpul acesta în Olanda?

Posibilitatea comerțului cu mirodenii i-a înflăcărat pe negustorii olandezi. Companiile comerciale apar, la începutul secolului XVII, ca ciupercile. În 1601 au fost trimise în Indiile de est 84 de corăbii. Flota era uriașă pentru acele timpuri. Începe o concurență acerbă între comercianți. Prețurile mirodeniilor cresc de două-trei ori în Indonezia și scad aproape la jumătate în Europa. Situația din Europa era determinată și de cantitățile uriașe de mirodenii aruncate pe piață de către olandezi, din care cauză mulți negustori dau faliment.

În 1602, Statele generale, reunite în guvernul republicii federative a Provinciilor unite – Olanda – hotărăsc formarea unei puternice corporații: Compania Olandeză a Indiilor de Est. Timp de 21 de ani, această companie va avea drept de comerț cu toate țările Asiei, inclusiv Japonia și China. Companiile comerciale urmăresc să cucerească monopolul mondial în comerțul cu mirodenii. De aceea, olandezii depun eforturi extraordinare pentru întărirea pozițiilor lor în Indonezia.

Prin 1613—1614, olandezii aveau în marea Indiilor 27 de nave de război, agenții comerciale și nave de comerț, care le asigurau monopolul. În același timp, tot ei descoperă importanța strategică a Jawei și însemnătatea politică și economică ce o avea aceasta în sistemul colonial de acolo.

Jawa trebuia transformată în principala bază colonială. Inima comerțului din această insulă era cetatea Bantan. Cu vremea, orașul deveni insalubru. Amiralul olandez Jan Koen se gîndi atunci să ridice o altă capitală a insulei. Așa că prin 1619 începu să se construiască aproape de satul indigen Jacatra un nou oraș. El fu numit Batavia, avînd o infinitate de canale, alimentate de râul Tji-Livong. Din această cauză orașul s-a transformat în Veneția Extremului Orient.

După cum va constata mai târziu Cook, canalele pline cu mîl au dus la distrugerea oraşului prin declanşarea de epidemii nemiloase. Nici Cook, însă, n-a ştiut că oraşul Batavia va rezista timpului. Azi el se numeşte Djakarta.

Batavia devenea astfel capitala coloniilor olandeze. Iar cînd aici a fost numit guvernator Anton Van Diemen, acesta a început să organizeze, sub conducerea unor mari talente în ale navigaţiei, expediţii pentru descoperirea de noi pămînturi şi strîngerea de date geografice. Expediţiile nu urmăreau numai scopuri comerciale, ci aveau şi unele sarcini ştiinţifice, trebuind să completeze hărţile din acea parte a lumii.

Printre cei mai străluciţi navigatori descoperiţi de Van Diemen se va afla şi marinarul Abel Janszoon Tasman.

III. COMANDANTUL TASMAN

Marangozul Brügg încercă pentru a treia oară să iasă de sub punte. Se cățără, clătînîndu-se, pe scara îngustă a tambuchiului^[6] ajunsese cu bine la ușă, dar, cînd s-o deschidă, vasul se înclină puternic la babord, aruncîndu-l jos, pe scîndurile culoarului. Se ridică iar în picioare.

— Ori furtuna, ori băutura! A treia posibilitate nu există! Dar cum naiba a reușit Abel să ajungă pe punte? Că era tot așa de beat ca și mine... Hai! Vira, bătrîne! Că prinzi rugină ca o ancoră uitată la fund!

După acest monolog, mormăit într-o barbă roșie de mai mare frumusețea, marinarul băut porni brusc înainte și ieși pe punte cu ușă, cu tot. Căzu cît era de lung. Începu să rîdă, strigînd:

— Abel! Hei, comandante Abel...

Strigătul i se pierdu în furtună. Straiurile întinse, gata să plesnească, șuierau amarnic în vînt. Marea Nordului hăuia, gemea, răscolită de vijelia iscată din senin spre dimineață. Brügg auzi un val lovind parapetul, i se păru că arborele trinchet^[7] trosnește cam tare și deschise din nou gura, încercînd să spună ceva. Valul mătură puntea în goană, îl prinse și-l rostogoli pînă în cealaltă balustradă. Instinctiv prinse o bucată de lemn în brațe. Tocmai atunci o mîină de fier îl smulse din pericol și vocea lui Abel domină furtuna:

— Ești nebun, Brügg? De ce n-ai rămas sub punte?

— Cum... să rămîn sub... hîc! Nu mi-ai spus cum o... cheamă pe... soția ta... zău! Abel... nu știu cum îi spune...

— Ha, ha, ha! rîse cel cu numele de Abel, un bărbat înalt, blond, pe care uniforma de ofițer sta mulată. Așa prieten mai zic și eu! Află că-i zice Jannetjie. Așteaptă, sărăcuța, de șase ani să mă întorc.

— Șase... ani? Ai chinuit-o rău de...

— Taci! șuieră, brusc înfuriat. Dacă mai scoți o vorbă, te arunc în mare, dobitocule!

Dar fie că Brügg ațipise, fie că-și cunoștea prea bine prietenul, că tăcu. Simți cum este ridicat de pe punte, apoi se rostogoli pe aceeași scară pe care urcase. „Abel este fără milă“, mai reuși să gîndească Brügg, înainte de a primi, în cădere, o strașnică lovitură la cap. Își pierdu cunoștința.

Afară, pe punte, celălalt își căută o vreme echilibrul, căci corabia se clătina mereu, zgîlțită de rului și de tangaj, își îndesă tricornul uniforme pe cap, străbătu din cîteva salturi

puntea și îmbrățișă cabestanul^[8] din prova, cel care ridică ancora. Privi cu luare-aminte la trincă^[9], rotunjită de vînt, gata, gata să plesnească. „Ar trebui strînsă cu două-trei terțarole^[10]“, gîndi el critic. Dar gîndul îi pieri ca prin farmec și, vesel, își înălță trupul puternic. Valurile se spărgeau cu zgomot asurzitor sub bompres^[11], îl împresurau cu milioane de stropi pulverizați. El nu simțea nimic. Apoi începu să rîdă. Hohotele lui înfruntau furtuna, domolind-o parcă. Cerul începuse să se lumineze departe, spre răsărit. Într-acolo căuta cu privirile Abel Tasman. Căuta ceva drag, ceva lăsat în urmă cu durere. Trecuseră de atunci șase ani. Plecase simplu marinar și acum se întorcea ofițer. E drept că aici era subaltern, dar altfel nu s-ar fi putut întoarce în țară. Oare îl mai așteaptă? Va reuși s-o recunoască? Dar ea pe dînsul? Și deodată toate gîndurile zburară carencotro.

La orizont apăruse o insulă. O vedea bine, nu se înșela...

— Uraaa! urlă Abel. E Texel! Să fiu înghițit de toți rechinii dacă nu e Texel!

Nimeni nu-l asculta. Era furtună. Toți mateloții stăteau ascunși prin locuri ferite. Doar timonierul bătrîn, strîngînd în mîini roata cîrmei, îl zări cum își agită brațele.

— Bietul Abel! Nu mai are răbdare, gîndi el, atent să înfrunte cum trebuie vîntul iute din Marea Nordului.

Apoi Abel tăcu împietrit. Privea ca un halucinat insula aflată încă departe. Pe obraji arși de soare și vînt i se rostogoleau cu zgîrcenie și fericire lacrimi fierbinți.

Era în anul 1637, pe la sfîrșitul lunei august. Vasul amiral „Banda” acostă pe insula olandeză Texel, după-amiază.

— De ce mă privești ca pe-o fantomă, Jannetjie? întrebă Abel cu dojană, întins pe patul de lîngă fereastră. Nu-ți vine să crezi? Eu sînt! Marinarul Abel Janszoon Tasman... întors acasă, fericit că te regăsește. Uite, ca o clipă au trecut trei zile, Jannetjie! Nu m-ai uitat, mă iubești încă... O știi, o simt! Ți-aduci aminte? În cămăruța asta săracă din Amsterdam, în Terketelsteeg, cel mai umil cartier, am început să ne iubim.

— Taci, taci, te rog, Abel! șopti tînăra femeie cu chip palid, ce sta în picioare lîngă pat. Nu-mi vine să cred! În fiecare dimineată trebuie să-mi spun că nu visez. Te-ai întors! În sfîrșit, te-ai întors... Nici n-am îndrăznit să te întreb... De unde ai toate bogățiile astea?

— De unde?! Din Indiile de est, din China, Japonia, Ceylon. Sîntem bogați! Am devenit „skipper”, comandant al unei corăbii de 280 de tone! E un vas de viteză! „Mocha”... Dar să lăsăm corabia! Fata... mai trăiește? Nu mi-ai spus încă unde este...

— Nu te alarma! surîse trist femeia. Am îngrijit-o ca pe propriul meu copil. S-a făcut mare și am dat-o la un pension, lângă Rotterdam. Ne vom duce s-o vedem! E sănătoasă și învață bine.

— Mulțumesc, mulțumesc, Jannetje! șopti el. Sări din pat și îngenunche lângă Jannetje. Ești bună, bună cum nu-i alta pe pământ.

— Abel, te rog, nu vreau să te văd așa!

Îl ridică și se strînse la pieptul lui, amețită de ceea ce simțea. Abel îi mîngîie mult timp părul blond ca paiul, apoi se smulse din reverie și se repezi la masă.

— În sacii ăștia mici am adus mirodenii. Vom lua bani buni de la proștii care se dau în vînt după așa ceva. Cu ce agonisim și cu perlele vom cumpăra o casă pentru fată.

— Numai pentru fată?! Nu... nu rămîi cu noi?

— Nu! Vei veni tu... cu mine!

— În Indii?! Cu tine? Și unde o să stau?

— La Batavia! Am acolo o casă ca-n povești. E construită numai din bambus. I-am promis lui Quast că mă întorc după 10–15 luni. Plecăm într-o mare aventură. Să căutăm „Insulele de aur și argint”.

— Întotdeauna ai dorit să faci fapte ieșite din comun! Ai visat mereu să fii marinar. Ciudat mai ești, Abel! Și știu atît de puțin despre tine...

— Jannetje, nu fi supărată că știi atît de puține lucruri despre mine. Nu asta-i important. Cel mai valoros om nu face doi bani pînă nu ajunge să arate ce poate. Eu n-am ajuns încă acolo! Dar voi visa în fiecare zi că numele lui Tasman trebuie să însemne...

— Nu, nu, termină! Te rog, Abel! Cine știe ce te mai așteaptă! Vreau să ții la mine mult, mult, ca să nu te pot uita niciodată! Niciodată!

În aceeași noapte, spre dimineață, Jannetje se trezi neliniștită din somn. Visase că Abel dispăruse iar de acasă, lăsîndu-i o scrisoare, prin care o anunța că pleacă din nou... „Așa m-am născut! Să cutreier, cu mîna pe cîrma corăbiei, mările și oceanele. Cerul mi-e prieten. Și păsările, și peștii. “

Cînd i-a spus toate astea? A! Da! Acum și-a adus aminte. Cînd a plecat pentru prima oară, la cîteva luni după ce s-au căsătorit... Doamne, parcă ieri s-au petrecut toate! Iar acum, doarme adînc lângă ea, cu un zîmbet ciudat pe fața cu trăsături aspre, cu pielea bătucită de soare și vînt. Jannetje se întoarce cu grijă spre Abel. Da! Abel era un bărbat puternic. Ce-i plăcuse mai întîi la el? Ochii strălucitori, albaștri, umerii largi, mersul ușor legănat, brațele de luptător? Nu, nu! Numai fetițele se îndrăgostesc de așa ceva. Fusese atît de sărac! Nu i-a

spus niciodată cu ce și-a câștigat existența pînă atunci, cînd a cunoscut-o. Și doar avea 28 sau 29 de ani. Dar cît de frumos știa să vorbească! Și cu ce pasiune îi povestea aproape seară de seară despre Magellan, sau Columb, sau... Erau mulți marinari care colindaseră lumea. Îi știa pe toți. Știa toate secretele vînturilor de pe tot globul. Cunoștea cum se construiește o corabie, cîte pînze are, cum se merge în furtună, sau cum se acostează. Îi mai amintise și de niște aparate de orientare. Și visa, visa întotdeauna să ajungă un mare navigator.

Poate de aceea se îndrăgostise de dînsul. Poate din cauza acelui clocot neobosit de idei, sentimente și iluzii îl cuibărise lîngă viața ei temătoare de depărtări, de necunoscut. Și-a închipuit mereu un cămin pașnic, cu copii, cînd Abel se va întoarce ca o pasăre primăvara, după ce-a colindat mările și oceanele. Așa, cu visul ăsta naiv, l-a așteptat an de an să se întoarcă la dînsa. Și s-a întors. Iar acum îi este teamă că pleacă. I-a și spus-o. După numai cîteva zile. O va lua cu el undeva, departe... Pe Jannetjie simți c-o podidește plînsul. Își lipi obrazul de palma lui aspră, aruncată pe perna mare și albă. O frică neînțeleasă îi zbuciuma inima. „Încotro vom porni, Abel?” ar fi vrut să-l întrebe atunci, pe loc. Dar nu găsi putere s-o facă. Îl lăsă să doarmă în liniște. Se ridică, privindu-i pieptul drag, ivit de sub cămașa de noapte, desfăcută la gît. „Cine ești tu, Abel Janszoon Tasman? Cine?” șopti tînăra femeie, chinuită de îndoieli. Adormi, înainte să găsească vreun răspuns, strîngîndu-se ghem lîngă trupul lui puternic.

Biata Jannetjie, nu știa că, secole mai tîrziu, aceeași întrebare și-o vor pune și istoricii, și cei ce-ar fi vrut să afle ceva din viața navigatorului Abel Janszoon Tasman. Puține lucruri s-au aflat despre viața lui pînă în acel sfîrșit de august, din anul 1637. Dar chiar așa puține cum sînt, merită să le cunoaștem și noi. Din respect pentru îndelungata luptă a cunoașterii, din admirație pentru curajoșii înaintași, care s-au străduit să lase urme ale trecerii lor pe Pămînt.

Groningen este cea mai nordică provincie a Olandei. O cîmpie joasă, străbătută de coline domoale, cu țărm capricios, asaltat mereu de apele mării din nord. Acest ținut face parte din vechea Friesland, regiune locuită din timpuri străvechi de niște oameni diferiți de locuitorii adevărați ai Olandei. Ei s-au numit frieslandesi și nimeni n-ar fi putut spune de unde s-au aciuat pe acolo. Înalți, cu părul galben, cu ochi albaștri și viguroși la trup, frieslandesi pareau mai degrabă descendenții vreunui grup de vikingi sau saxoni. Iubeau marea, fiind marinari dibaci, curajoși, sau pescari neîntrecuți. Într-unul din

satele din Groningen, pe nume Luytjegast, s-a născut, în 1603, Abel Janszoon Tasman.

Despre familia lui n-au existat informații. Este de presupus că starea lui socială era umilă. Cît despre numele său de familie, sînt și azi controverse, deoarece, în districtul Luytjegast, numele de familii au fost necunoscute pînă la începutul secolului al XV-lea. Fiul adăuga la numele său de botez, numele de botez al tatălui. Astfel, Abel, fiul lui Jans, devine Janszoon. Prin acest simplu nume, Tasman este denumit adesea și în vechile certificate. De asemenea, un nume de familie, era însoțit, deseori, după o poreclă, derivată de la unele particularități strict individuale, sau de la o ocupație, un semn, sau o corabie. S-a presupus ori că Abel Jansz, ori tatăl său au luat numele de Tasman, sau Taschman, de la un vapor sau navă numită „Tasch”^[12] și care, probabil, a aparținut familiei.

Despre viața din tinerețe a lui Abel nu se știe nimic. Se presupune că tradiții familiale l-au îndemnat să se aventureze pe mare, înflăcărat fiind și de asaltul întreprins asupra mărilor și oceanelor. Marii descoperitori ai vremii sale deveniseră icoane vii în sufletele atîtor marinari din întreaga Europă.

Spirit impetuos, energia sa fizică și morală, descoperită ulterior în faptele sale, ne obligă să bănuim că viața lui de adolescent, sau de mai tîrziu, a fost o bătălie permanentă pentru existență, indiferent ce ocazii a avut.

În această vreme, cel puțin zece ani s-a pregătit temeinic pentru profesia pe care o va îndrăgi cu pasiune și dăruire: aceea de navigator.

S-a căsătorit tînr. Prima lui soție, Claesjie Heyndricks, a murit, lăsîndu-i o singură fiică. Ca văduv, informații sigure ni-l arată că trăia la Amsterdam în cel mai sărăcăcios cartier: Terketelsteeg. Aici, la 27 decembrie 1631, s-a căsătorit a doua oară cu Jannetjie Tjiaers. Cam în același timp a făcut primul său drum spre mările din est, angajat de Compania Olandeză a Indiilor de est. Toate acestea sînt cunoscute dintr-o corespondență particulară. Vechile arhive coloniale ne-au pus la dispoziție două declarații semnate de Tasman în anul 1634. Prin ele aflăm despre rapida sa avansare, de la simplu marinăr, la aceea de patron de corabie. Și astea în răstimp de numai doi ani.

În luna mai, 1634, era ofițer pe vasul „Weesp”, care făcea negoț din Batavia și Jawa, pînă la Amboyna și Moluca. În iulie, guvernatorul din Amboyna l-a numit „skipper” – termen din acele vremuri, care însemna comandant sau căpitan al iachtului „Mocha”, o caravelă între 100 și 200 de tone.

În anul 1635, „comandantul Abel” se află în fruntea unei flote de vase mici, făcînd comerț.

Peste un an dorește să-și vadă țara și soția. Așa a revenit la sfîrșitul lunei august în Olanda. Dar numai pentru cîteva luni. Căci după cîteva luni, într-o după-amiază calmă de toamnă, Tasman dădu buzna în casă, fluturînd deasupra capului o hîrtie.

— Jannetjie! Unde ești? strigă el fericit.

— Aici... nu mă vezi? Și ce strigi așa, sălbaticule? Ce s-a mai întîmplat?

— Compania și-a pus semnătura! Privește ce scrie! „Abel Janszoon Tasman este numit comandant al vasului de viteză «Engel» pe timp de zece ani!” Pricepi, iubito? Zece ani!

— Și... plecăm? șopti Jannetjie.

— Da! Plecăm anul viitor...

— Doamne, cum îmi bate inima, Abel! Și unde ne vom opri?

— La Batavia! Ți-am spus doar... Dar pînă atunci să cumpărăm casă și s-o lăsăm pe fată în mîini bune. Iată! Avem aici cam 2 500 scuzi de aur... Sus! Nu-ți mai face rugăciuni! Pămîntul este atît de mare și frumos, încît merită să-l colindăm ca să-l cunoaștem. Știm foarte puține despre el. Mările și oceanele ne vor ajuta să-l pipăim cum trebuie...

— Taci! Taci, Abel! Mi-e frică! Batavia e departe?

— În cîteva luni ajungem, dacă nu vom face între timp și puține navete cu mirodenii sau alte mărfuri.

— Sfînta Fecioară să ne ajute! murmură Jannetjie, fă- cîndu-și cruce. Tînăra începu să plîngă în tăcere.

Toamna trecea calmă prin Amsterdam, îngălbenind grădinile. Apoi toamna plecă și veni iarna. Dar trecu repede și ea. La 15 aprilie 1638, vasul de viteză „Engel” părăsi insula Texel. A ajuns la Batavia tocmai în anul următor, la data de 11 octombrie.

Comandantul Abel debarcă o dată cu soția lui, tînăra Jannetjie.

Cine ar fi bănuir că Abel Janszoon Tasman va ajunge unul dintre cei mai dibaci navigatori ai lumii? Căci destul de repede soarta îl va arunca în prima lui aventură, în care se va juca luni de zile cu moartea. Va învinge oare?

IV. INSULELE DE AUR ȘI ARGINT

Abel Janszoon Tasman debarcă la Batavia destul de posomorât. Buna lui Jannetje nu rezistase drumului pe mare. Fie din cauza alimentației, fie din alte pricini, Jannetje devenise tot mai palidă și mai slăbită. Abel a încurajat-o cât a putut, spunându-i că, odată ajunși la Batavia, viața ei se va schimba. Își dădea seama că minte, dar nu putea proceda altfel. Orașul, din cauza așezării sale în apropierea unei mlaștini, era un adevărat blestem pentru orice european. Din o sută de soldați sau marinari rareori rezistau jumătate, și asta după numai un an de ședere la Batavia. Mortalitatea depășea cu mult procentul din alte colonii. Dezinteria, însoțită de febra tifoidă, făcea ravagii cel mai des. Tasman fusese conștient de aceste pericole. Dar cum s-o lase pe Jannetje în Olanda, când noul său contract l-ar fi ținut departe de casă zece ani? Trebuia să apeleze oricum la guvernatorul Anton Van Diemen, pentru a-i cere o nouă locuință undeva, la 35-40 mile mai la sud de Batavia, în munții Bleuwen. Acolo, aerul fiind mai curat, sub îngrijire medicală, Jannetje ar fi fost salvată. Cît despre el, va trebui să se întâlnească urgent cu Mattis Quast, pentru a porni în căutarea misterioaselor insule din răsăritul Japoniei.

Aceste nefericite întâmplări din viața lui Tasman întregau lungul șir de sacrificii făcute de europenii care cuceriseră Indiile de est. Pentru a completa tabloul acelei lumi în care se vor desfășura faptele povestirii noastre, să ne oprim puțin chiar asupra orașului Batavia...

„Așezat la 6°10' latitudine sudică și 106°50' longitudine estică față de meridianul Greenwich, orașul se înalță pe marginea unui golf mare, la ceva mai mult de 20 de mile de strîmtoarea Sunda, pe coasta nordică a insulei Jawa, pe un teren jos și mlăștinos. Mai multe râulețe, ce izvorăsc din Bleuwen Berg, la 70 de kilometri înăuntrul țării, se varsă în mare în acest loc, după ce mai întâi taie orașul în diferite direcții. Canale largi cu apă aproape stătătoare străbat cam fiecare stradă și, datorită malurilor mărginite de șiruri de copăcei, au o înfățișare foarte plăcută. Pe altă parte însă, copacii și canalele contribuie la infectarea aerului”.

Descrierea de mai sus aparține unui alt mare navigator: căpitanul James Cook, care va pierde 50 de oameni din echipaj în urma escalei făcute la Batavia. Toți s-au îmbolnăvit în orașul în care epidemiile se țineau lanț.

Acele ținuturi inospitaliere ilustrează condițiile în care au trăit temerarii europeni ai secolului al XVII-lea. Înfruntând natura vitregă a uscatului și a mării, la care nu erau adaptați, mulți dintre ei vor sfârși tragic.

Cît despre Tasman, se poate spune cu certitudine că tocmai în asemenea împrejurări și-a început marele său drum de explorator. Și doar cîteva luni îl mai despărțeau de prima sa călătorie, care-l va duce spre celebritate.

Guvernatorul Olandez al Indiilor de est, Van Diemen, va accepta rugămintea lui Tasman referitoare la soția sa.

Jannetje a fost internată într-un fel de sanatoriu, sub îngrijirea directă a mai multor medici. La rîndul său, Tasman porni să-l caute pe Mattis Quast, căpitan cu mare influență, sub comanda căruia trebuia să se îmbarce curînd.

Mattis Quast dispăruse însă fără urmă. Strania sa dispariție nu-l alarmă pe Tasman, fiind obișnuit cu manierele bunului său prieten. Nu avu altceva de făcut decît să aștepte. De obicei, tainicele escapade ale bravului comandant nu durau mai mult de trei-patru zile.

Dar, cine era Mattis Quast?

Își făcuse apariția în Indiile de est ca simplu marinar, cu mulți ani în urmă. Excelent timonier pe un vas de comerț, a atras atenția autorităților, care l-au avansat pînă la gradul de comandant de corabie. După origine părea să fie olandez, deși foarte mulți îi atribuiau și o maternitate jawaneză din cauza părului său creț și negru. Ca orice marinar, bătut de soare și vînt, avea chipul închis la culoare, dar nasul mic, ochii ușori migdalați, și buzele senzuale îi trădau acea parte ereditară cu care, între noi fie zis, se mîndrea.

Potrivit de statură, viguros și tenace, știa de minune să se impuie în orice situație. Învățase de-a lungul anilor cîteva limbi străine și numeroase dialecte locale. Aspru pînă la cruzime, perseverent și orgolios, Quast își urmărea cu fanatism țelurile. Unul fusese deja atins: ajunsese comandant de navă. Mai rămînea altul: să se îmbogățească.

Și iată că acest prilej i se oferi din plin, sub forma unei fantastice legende japoneze.

Aici este cazul să amintim că Olanda obținuse monopolul total asupra comerțului cu Japonia. Comerțul se făcea prin portul Nagasaki. Agenții Companiei Olandeze trăiau aproape ca niște deținuți pe o insulă artificială, de dimensiuni reduse, din golful Nagasaki. Insulița se numea Desima. Comerțul e comerț, dar, pe lîngă afaceri, olandezii se mai ocupau și cu strîngerea de informații despre Japonia și despre mările din Extremul Orient. După asemenea informații se dădeau în vînt și marinarii englezi care navigau pe acolo. Atît olandezii, cît și

englezii trăseseră cu urechea, auzind de la portughezii laici și de la niște iezuiți care vizitaseră China și Japonia, că la răsărit de principala insulă japoneză Nipon, sau Nihom (Honșiu), s-ar afla insule bogate în aur și argint. Prețioasa informație ajunsese pînă la Quast printr-un comerciant japonez, pe nume Enoki, stabilit la Batavia. Enoki îi datora viața, deoarece îl scăpase cu obraz curat dintr-o afacere murdară, soldată cu moartea mai multor băștinași.

Mattis Quast și-a dat seama totuși că Enoki păstra unele rezerve, obligîndu-l să creadă că nu-și putea trăda țara în care se născuse. Fiind și budist, Enoki era dominat de superstiții și dogme. Mattis consideră, din tact, că e mai bine să nu insiste, dar își luă toate măsurile să nu i-o ia altul înainte.

Îi propuse lui Van Diemen, în urma unui raport amănunțit, să organizeze o expediție. El își va alege oamenii, urmînd ca guvernatorul să-i dea corabia necesară. Van Diemen aprobă expediția, iar vasul de viteză „Engel”, sosit din Olanda sub comanda lui Tasman, urma să fie și corabia desemnată pentru aceste cercetări.

Ca pilot al expediției, Quast se gîndise să fie Tasman. Făcuseră împreună cîteva drumuri pînă în China și Japonia și Quast se convinsese de înalta lui măiestrie. Deși ulterior fusese numit „skipper“, în cazul de față Tasman nu avea nimic împotrivă dacă mergea sub comanda lui Mattis.

Încă înainte de a pleca în Olanda se întîlniseră amîndoi într-o ceainărie chinezească, chiar în port. Tasman nu aflase nimic despre intențiile bunului său prieten. Quast comandase două siropuri de portocale la masa din grădină, unde se așezaseră.

— Am auzit că pleci! spuse precaut Quast.

— Da, răspunse, gînditor, Tasman. Vreau s-o aduc aici pe Jannetjie.

— Cum crezi! replică scurt brunetul Mattis.

— De ce m-ai chemat? atacă, Tasman brusc, subiectul. Plec peste două săptămîni. Aveai timp să-ți iei rămas bun.

— Ai un miros de copoi, bombăni Quast. Uite ce e! Organizez o expediție în Marea Japoniei. Vrei să vii cu mine? Ca pilot.

— Expediție? De jaf, sau o simplă plimbare?

— Lasă gluma! Da, sau nu?

— Ticălosule! îi replică, zîmbind, Tasman. Ce-ai mai descoperit?

— O poveste cu niște insule bogate în aur și argint.

Abel Tasman ciuli urechile, îl privi neîncrezător pe Mattis, sorbi din băutură și zîmbi iar, cu aerul unui om greu de convins.

— O poveste? Ai rămas la vîrsta basmelor! Cu ceva mai serios nu încerci să mă convingi?

— Nu prea mă pricep ia asemenea istorii, dragă Abel, mărturisi Mattis, scărpinîndu-și aprig barba neagră. Pe scurt, iată despre ce e vorba!

Îi povesti ce auzise de la Enoki. Drept răspuns, Tasman izbucni în rîs. După ce se potoli, privi la interlocutor cu milă. Știa că asta îl înfurie pe Mattis, dar trebuia să-i dea o lecție. Prea ușor credea în tot felul de năzbîtii. Numai cu doi ani în urmă era cît pe ce să-l tîrîie într-o afacere asemănătoare, care se dovedise apoi o poveste bună de adormit copiii.

— Dragul meu, încă de pe vremea lui Marco Polo, singura informație despre japonezi s-a rezumat la un cuvînt ciudat pentru noi: „zipangu“. În tratatele europene de geografie, necunoscîndu-se nimic despre acești niponi, multă vreme n-a figurat decît această expresie, care însemna ceva aproximativ și egal cu zero. Abia cînd misionarii creștini au pătruns acolo au încercat să afle informații privitoare la granițele Chinei și a vecinilor săi apropiați. Iezuitul Martini prezintă, în atlasul Chinei, silueta vagă a Coreei și foarte puține lucruri care se refereau la insula Niponă, sau Hondo, cît și la insulele meridionale. Abia în 1565, Frejus, tot misionar, raportează, insistînd asupra aceluia Yeso, care este un pămînt de mari dimensiuni, locuit de ainoși. Confunda, se pare, pe japonezi cu o altă rasă de oameni, situați între galbeni și negri. Sînt sigur că nici japonezii nu cunoșteau pe atunci cea mai nordică insulă din arhipelag. Misterioasele tale insule erau cunoscute ca legendă și în China și în toate mările Extremului Orient. Ele purtau numele de „Insulele de aur ale lui Platon“. Pricepi? Și Platon a auzit de poveste!... Ceea ce mă miră, e altceva, jawanezule! Nu știi că în 1635 Guillaume Verstegen a înaintat lui Van Diemen un raport, prin care căuta să demonstreze că aceste insule se află în jur de 37°30' nord în mijlocul oceanului și la cîteva sute de mile depărtare în estul Japoniei?

— Nu mă interesează ce-a scris Verstegen! ripostă prost dispus Quast. Van Diemen mă trimite pe mine să le caut. Vrei, sau nu să mă însoțești? Îți pun în mînă cîrma corăbiei!

Tasman nu răspunse. Contrar firilor impetuoase, obișnuia să se gîndească temeinic înainte de a lua o hotărîre. Îi plăcea să analizeze în amănunt orice problemă.

— Pînă plec, îți voi da răspunsul, spuse el. Dar cred că mult mai sănătos ar fi să-l tragi de limbă pe Enoki. Sînt sigur că informațiile lui ne-ar fi prețioase. Cu bine!

Se ridică și dus a fost.

Quast nu l-a mai văzut decît în ziua plecării lui.

— S-a făcut! zise Tasman. Nu uita, pînă mă întorc, de Enoki.

Și tocmai în zilele cînd Abel Janszoon Tasman revenise din Olanda, Mattis Quast a fost chemat de Enoki pentru a-i spune secretul despre „Insulele de aur și argint“.

Ploua aprig. Micile canale ce străbăteau Batavia deveniseră insuficiente pentru apa ce curgea din munți și de sus. Din loc în loc, se făcuseră adevărate lacuri de inundație, care îngreuiau circulația. Lipsa pavajului transforma orice stradă într-un smîrc puturos, în care te afundai ades pînă la genunchi. Dinspre junglele din jurul orașului se tîrau peste capitala Jawei trențe de vapori albi. Parcă norii se coborîseră peste case și oameni. N-aveai decît să întinzi mîna, ca să aduci lîngă tine norii de pe cer.

Înotînd prin noroi și ape, Mattis Quast suduia la fiecare pas. Blestematul de Enoki îi spusese că-l așteaptă acasă la Sikomura, un bătrîn și ciudat japonez, care-i era rudă. După spusele lui Enoki, Sikomura cunoștea din moși-sttămoși secretul „Insulelor de aur și argint”. Între noi fie zis, pentru aflarea tainei, Mattis Quast s-ar fi dus și la capătul infernului. Singura problemă ce și-o ridica era de altă natură. Deși Enoki îi datora viața, trebuia să țină seama că era negustor. Nu urmărirea oare vreun cîștig fabulos din această afacere, trecută în mîna lui Sikomura? Mattis Quast cunoștea anumite obiceiuri negustorești. Și moartea putea fi sursă de cîștiguri pentru niște abili afaceriști. Tot gîndindu-se la ce-l așteaptă, Quast se trezi, ud pînă la piele, în fața cafenelei lui Sikomura.

Japonezii îl așteptau la intrare zîmbind, închinîndu-se pînă la pămînt. Amîndoi purtau deasupra capetelor umbrele din fire de bambus, boltite pe niște crenguțe flexibile.

— O, frate de spirit! Tu și soarele sînteți prietenii mei credincioși. Bucură-te de bucuria mea, intrînd sub acest pașnic acoperiș!

Enoki ciripise această frază într-o olandeză fără cusur. Mattis se înclină ceremonios, deși apa îi gîdila nările, îndemnîndu-l să strănute. Se abținu, dădu rogojina de la intrare la o parte și pătrunse în camera goală. Cei doi îl urmară, așezînd umbrelele lîngă ciudata ușă. Sikomura zîmbea permanent. Mișcările trupului său osos păreau destul de degajate sub kimonoul vișiniu și larg, cu care era îmbrăcat. Un cordon lat, alb, îi înconjura mijlocul. Era prins la spate după obiceiurile japoneze. Deși văzuse mulți „fii ai soarelui”, Mattis simți o oarecare neliniște cînd privi la figura osoasă, pe care anii țesuseră o expresivă plasă de riduri adînci. Capul rotund și ras, ochii prelungi, pomeții ieșiți puternic în evidență, gura cu buze subțiri, încremenită în acel zîmbet îngăduitor, toate

păreau nefirești pentru europeanul obișnuit cu politețea de pe Vechiul Continent.

Quast avea, însă, siguranță de sine. După câteva clipe, își scoase cizmele. Așa cerea uzanța când pătrundeai într-o familie niponă. Rămase desculț, pe *tatami*, un fel de saltea lungă de doi metri, lată de unul și groasă de două-trei degete, acoperită cu un fel de rogojină împletită din fire de pai galben. Neștiind ce să facă cu tricornul uniformei, Mattis i-l întinse lui Enoki. Acesta îl luă, dădu în lături un fel de perete, așezînd pălăria într-un colț al dulapului ce apăruse.

Cu gesturi grațioase, bătrînul îl invită să treacă în cealaltă încăpere prin arcada ovală ce ținea loc de ușă. Mattis mulțumi scurt. Deși se simțea cam caraghios, încercă să zîmbească. Trecu dincolo, străbătu un culoar îngust, nimeri într-o cameră, apoi în alta. Încăperea, perfect pătrată, n-avea ferestre. Două lampioane galbene, prinse de plafon, luminau plăcut interiorul. Pe jos se afla o masă joasă, cu trei picioare. În jurul ei, trei perne groase, îmbrăcate într-o mătase portocalie și strălucitoare. Într-o firidă ardeau, pe niște tăciuni aprinși, mici lemne ce împrăștiu un miros plăcut.

— Enoki! șopti Sikomura. Fratele tău e ud...

Enoki alergă sprinten undeva, de unde se întoarse cu două prosoape lungi și o haină de casă, croită după moda europeană.

— Șterge-te! Apoi îmbracă haina, care te va încălzi!

Mattis se șterse pe cap, pe față. Când ajunse la haină, se întreabă ce trebuie să facă. Observîndu-i ezitarea, Sikomura zîmbi:

— Te poți dezbrăca! Nu-i nici o rușine...

Terminîndu-se și acest moment dificil, Quast luă loc pe o pernă. Cei doi japonezi se înclinară, lăsîndu-l singur. Când reveniră după câteva minute, purtau cu ei niște lădițe mici, negre, încrustate cu sidef și trei pipe lungi, de fumat opiu. În dreptul fiecărei perne, pe masă, așezară cîte o lădiță, însoțită de pipa respectivă. Enoki mai dispăru o dată, în vreme ce Sikomura, cu mîinile pe piept, rămase în picioare, așteptînd liniștit. Enoki se întoarse cu câteva căni albe și o cană mare cu ceai. Le puse lîngă dînșii.

— Tinere căpitan, ți-am pus răbdarea la grea încercare. Legile ospitalității noastre sînt însă simple și sincere. Te invităm să-ți lași gîndul să zburde în voie, iar inima să bată alături de noi. Te-am primit ca pe fiul meu și-ți dăruiesc dragostea și stima pe care poate s-o aibă un bătrîn ca mine.

Vorbise în limba olandeză, părăsind, se pare, înfloriturile de frază ale curtoaziei japoneze.

— Mă bucur că vă cunosc! răspunse Mattis. Cred că Enoki v-a mărturisit ce m-a adus aici.

În vremea asta, Enoki umpluse ceștile cu ceai fierbinte și aromat, urmărindu-i tăcut pe cei doi.

Sikomura sorbi încet din ceai. Tăcu îndelung, gândindu-se, parcă, la ceva. Așeză încet ceașca pe masă.

— Domnule, începu el. Familia mea are ca părinte spiritual pe Sakya-Muni, înțeleptul care ne-a învățat că cele trei nefericiri ale omenirii sînt boala, bătrînețea și moartea. Curînd voi cunoaște ultima nefericire, pătrunzînd în Nehana (Nirvana). Acolo nu mai există „eu”. Totul e distrugere, eliberare, neant, iar în trupul meu cele trei nefericiri nu se vor mai întîlni niciodată, pentru că ființa mea materială și spirituală nu se va mai reîncarna. Vă spun aceasta, deoarece sînt budist. Ca budist, știu ce este mila. Ca om, voi înlocui mila cu altă expresie: înțelegerea. V-am înțeles, auzind de la Enoki, unde vreți să vă căutați fericirea...

Tăcu. Sorbi iar din ceașcă. Și din nou tăcu.

Mattis Quast nu prea pricepuse. Asculta totuși respectuos, întrebîndu-se unde vrea să ajungă Sikomura.

— Munca, sănătatea și dragostea ne-au făcut să uităm de acele nefericiri. Sînteți tînăr, sănătos. Aveți nevoie și de aur... Poate că țara în care v-ați născut vă așteaptă să-i oferiți darurile acelor insule, aducînd și altora bucurii, bucurii... Nu vreau să vă amănesc. Poate că ceea ce vă voi spune este un vis, poate o poveste, ajunsă pînă la noi din vechi timpuri. Poate o simplă rugăciune, pe care cei din trecut o numeau norito, prin care încercau să-și explice crearea Universului și a Pămîntului... Sînt multe norito. Azi le-am numi legende. La noi, în Japonia, s-au codificat vechile legende în cronicile Kogiki și Nihongi. Le-am citit. Acolo sînt cuprinse, în fel de fel de rugăciuni, „istoria” insulelor bogate în aur și argint...

Pauza făcută de bătrîn îi dădu voie lui Quast să respire adînc. Ceaiul fierbinte îi produsese o transpirație abundentă, iar „palavrele” o strașnică durere de cap. Încercase zadarnic să se concentreze, dar fie că nu-l ajuta capul, fie că introducerea îi apărea fără rost, toate îi intrau pe-o ureche, ieșindu-i pe cealaltă. Oftă zgomotos, clipi nedumerit și-și plecă fruntea, simțind cum un perfid căscat îi amenința onoarea. Enoki observă situația. Zîmbi, șoptindu-i:

— Frate Mattis! Acum vei auzi ce te interesează.

Quast îi mulțumi din priviri, trăgînd apoi cu coada ochiului la Sikomura. Acesta avea capul dat pe spate. Ținea ochii închiși. Mîinile, cu degete subțiri, se odihneau pe masă, inerte.

— Legenda din Kogiki și Nihongi ne spune că din haos se desfac cerul, pămîntul și cele trei divinități: „divinitatea stăpîină pe augustul centru al cerului”, „divinitatea producătoare de minuni” și „divinitatea creațiunii”. Ele au dat

naștere lui Izanaghi, „bărbatul învățător”, și surorii sale Izanami, „femeia învățătoare”. Izanaghi și Izanami sînt însărcinați să creeze lumea. Nu cunoșteau secretul iubirii, dar l-au învățat, observînd o pereche de păsărele. De pe un pod aruncat pe cer, ei împlîntară în mare o lance împodobită cu pietre prețioase; cînd o ridicară, bucăți de spumă de mare se desprinseră de pe lance, se solidifică, și, căzînd în mare, formează primele insule ale Japoniei. Izanaghi și Izanami se coboară pe acest pămînt, se iubesc și se unesc. S-a născut un copil urît, pe care l-au părăsit aruncîndu-l într-o barcă de trestie. Sfătuită de zei, Izanaghi invită pe sora sa la dragoste; din împerecherea lor se nasc alte insule japoneze și alți zei. Un străbun de-al meu ne-a lăsat o bucată de aur, spunînd pe patul de moarte că a adus-o din niște insule care s-ar afla spre răsărit și la care ar fi ajuns cu o corabie mică. Acolo, spune dînsul, și munții, și pietrele, și nisipul sînt toate de aur și argint. Eu am păstrat acest secret pentru mine, pentru că n-am voie să-l mîinii pe Marele Buda, înfruntînd vrerile zeilor vechi, cu care Buda este în pace. Acele insule create de zei pentru urmașii lor nu sînt făcute pentru oameni. Dar tu încearcă! Poate că zeii vor fi buni cu tine și nu vei cunoaște curînd cele trei nefericiri. Îți fac acest bine nu pentru vreo răsplată sau teamă de pedeapsă, ci pentru că așa e bine!

Sikomura tăcu, obosit de lunga sa povestire. Enoki se grăbi să-i umple pipa cu cîteva grăunțe de opiu, aprin- zîndu-le de la tăciunii aflați în firidă. Bătrînul trase cîteva fumuri, inspirînd adînc. Nu trecu mult timp și căzu într-un fel de somn, însoțit de acea stare euforică, aducătoare de iluzii fericite.

Pe Mattis Quast îl cuprinse o bucurie fără margini. Ar fi vrut să spună ceva și nu găsea cuvinte. Îi întinse mîna lui Enoki, iar acesta i-o strînse încurajator și fericit. La rîndul său, Enoki, îi pregăti pipa. Mattis n-avu încotro. Fumă. Altfel l-ar fi jignit de moarte pe Enoki și pe stăpînul casei. Nu prea avusese ocazie să fumeze opiu, deși obiceiul era larg răspîndit în Extremul Orient. Auzise povești uimitoare în legătură cu fumătorii de opiu. Cea mai oribilă și mai de necrezut părea să fie beția cu opiu. Practica îndelungată a acestui viciu te dezechilibra, pînă ajungeai la actul de demență furioasă, numită în Jawa *Mohawks*, echivalent cuvîntului amoc. Cînd ajungeai la amoc, după ce te îmbătați cu opiu, înșfăcai o armă primejdioasă și omorai oameni. La rîndul tău, erai de asemenea ucis, sau condamnat la moarte fără prea multe socoteli.

Ajungînd cu gîndurile aici, Mattis Quast șovăi. Așeză pipa pe masă. Amețeala plăcută ce-l învăluise se transforma pe negîndite într-o poftă teribilă de somn. I se păru că Enoki îl privește fix, cu ochii larg deschiși, cu un rictus de teamă pe

chip. Dar totul dispăru ca într-o ceață. Apoi apăru lângă el Sikomura, ținând într-o mână bulgărele de aur moștenit de la străbun. Încercă să spună câteva cuvinte. Nu reuși. În schimb, ar fi vrut să știe de unde se auzeau glasurile acelea de femei, care cântau o melodie tristă. Cel din urmă contact cu realitatea îl nedumeri complet. De dînsul se apropiase o tînăra femeie, grațioasă, de o frumusețe tulburătoare. Îi surîse cu bunăvoință, întinzîndu-i o cupă argintie. Luă cupa și o goli pe nerăsuflăte. Băutura îl ameți de tot, deși n-ar fi putut spune ce-a băut. Poate vin, poate un fel de cid preparat din fructe tropicale. Avu senzația unei stranii legănări și se prăbuși pe spate. Visa, sau pipa cu ciudatul stupefiant îi mutilase simțurile?

— Caii sînt gata, tată! șopti glasul de femeie.

— Urcați-l pe cel mai voinic și legați-l de șa! răspunse o voce, pe care o recunoscuse. Era a bătrînului japonez. Ești în stare să-l ridici, Enoki?

— Da, domnule preot!

Dialogul avusese loc în limba japoneză. Mattis o știa destul de bine, căci colindase pe la Nagasaki patru ani.

Simți cum e ridicat cu ușurință. Cineva îi trase cizmele, aruncîndu-i pe trup o manta. La urmă i se îndesă pe cap și pălăria. Ploaia îi lovi chipul. Apa curgea șiroaie peste tot. După ce-l legară de cal, porniră într-o direcție necunoscută. Mattis Quast mai simți cum răcoarea junglei îi limpezește gîndurile. Dar totul dură puțin, foarte puțin. Adormi buștean.

La început îl treziră niște dangăte de clopot. Sau așa i se păru. Apoi începu să tremure. Îi era frig. Deschise ochii, încercînd să-și amintească ce s-a întîmplat. Neștiind unde se află, zări mai întîi lumina tulbure a unor lampioane. Le văzu dincolo de tinda unde se afla. La stînga și la dreapta sa se înălțau două statui gigantice. Recunoscuse pe Brama și Indra, zeii antici ai Indiei. Fusesse adus într-un templu, deoarece zeii erau păzitorii templelor budiste. Lumina tremura pe chipurile lor hidoase, cu ochi holbați. Se ridică de pe treptele unde zăcea, și-și simți trupul amorțit de nemișcare.

Întrebîndu-se cum l-au adus acolo cei doi japonezi, îna- intă cu pași grei dincolo, în cealaltă tindă. Îl întîmpinară alte statui, cei patru zei ai cerului, pe care japonezii îi numesc Și-tenno. Zeii aveau arme de luptă cu dînșii. Privind în jurul său, înțelesese că e singur. Interiorul templului era pustiu. Clopotul continua să bată rar, de departe. Scrută interiorul templului, acoperit cu sculpturi multicolore, cu coloane subțiri și lampioane suspendate. Lîngă altar, vase pline cu foi de lotus, sfeșnice de bronz și statui.

Îl cuprinse o neliniște stranie. Nu era frică. Nedumerit de gestul lui Enoki, căuta să priceapă de ce-a fost adus acolo. Nu putea crede că Enoki urmărise altceva. Atunci pentru ce nu apare? Unde este? Liniștea îi apăru acum amenințătoare. Trebuia să-l cheme și să-l întrebe.

— Enoki! strigă el.

Strigătul lovi pereții de piatră, se rostogoli de câteva ori și se stinse brusc. Doar flăcările din lanterne și lampioane tremurară neliniștite. Alergă hotărât spre altar, bocănind cu cizmele pe mozaicul de pietre. Nu reuși să ajungă la altar. Din stînga apăruse un preot budist, înveșmîntat în podoabe bogate.

— Tinere, îl opri acesta, ridicînd mîna. Nu ai motive să te neliniștești! Nimeni nu-ți dorește răul. Enoki și bunul său unchi au fost obligați de noi să te aducă pînă aici.

Vorbise într-o olandeză impecabilă, spre stupefacția lui Quast.

— E o glumă de prost gust! îngîmă marinarul, revenindu-și.

— Poate, murmură preotul, apropiindu-se. Dă-mi voie să-ți întind mîna după obiceiul european. Avem cele mai pașnice intenții.

Mattis n-avu încotro.

— Și, mă rog, izbucni el, a trebuit să fumez opiu, să bea nu știu ce pentru a ajunge...

— Timpul nu ne-a permis, tinere! Abel Tasman a sosit cu o frumoasă corabie, și noi ne-am luat anumite măsuri de precauție.

— Sînt prizonier?! urlă Mattis, nevenindu-i să creadă că Tasman sosise la Batavia.

— O, nu! Tratatamentul bărbătesc la care ați fost supus întră în legile noastre.

— Nu pot înțelege... De unde știți cînd a revenit Tasman?

— Au trecut două zile de cînd ați plecat din Batavia.

— Două?! Mattis Quast înghiți în sec și se scutură de câteva ori. Imposibil!

— Nu există imposibil. Vă rog să luați loc, îl invită budistul, arătîndu-i o fîridă din apropiere.

Mattis își frecă barba, fruntea, privind fioros la interlocutor. Apoi, fără un cuvînt, se așeză pe banca de piatră.

— Vă ascult! șuieră el, gata să-l ia la bătaie pe preot.

— Tinere, insulele de aur și argint ne interesează și pe noi.

Quest tresări, pricepînd.

— Și ce vreți de la mine? Încă nu le-am descoperit. Nu știu nimic despre acele legendare bogății.

— Sîntem de acord în această privință. Va trebui totuși să încheiem un pact.

— Nostim! Pe o iluzie?

— Ruda lui Enoki v-a confirmat existența lor.

— Da! Dar mă îndoiesc, atîta vreme cît n-am pus piciorul măcar pe una dintre ele.

De fapt Quast mințea. El era prea convins de adevărul celor povestite de bătrîn. Ar fi vrut să cîștige timp. „Ce urmăresc ăștia cu mine?”

— E frumos că te îndoiești, replică celălalt. Noi sîntem însă siguri că veți ajunge acolo.

— Siguri? După ce sînteți siguri? După stele? V-au spus zeii? Atunci de ce nu vă duceți voi? Sau, mai bine spus, de ce nu v-ați dus pînă acum?

— Pentru că n-am avut corăbieri de încredere!

— Nu pricep!

— Ne-au lipsit specialiștii în navigație.

„Ah! Asta era!” Mattis îl crezu.

— Pe scurt, iată ce vrem de la voi: secretul descoperirii să nu fie divulgat autorităților.

Mattis privi la preot ca la un nebun.

— Să tăcem?! biigui el în cele din urmă.

— Exact! Vă duceți, le descoperiți și reveniți la Batavia, mărturisind eșecul.

— Onoarea îmi interzice așa ceva! Sînt ofițer și o asemenea tîrguială n-o accept.

— E ultimul tău cuvînt, omule?

— Ultimul! Mă puteți ucide, dar nu voi consimți!

— Aceste insule aparțin Japoniei! Nimeni nu va reuși să le anexeze.

— În sfîrșit! Am priceput!... Și a trebuit să mă aduceți atîta drum ca să vă convingeți de cinstea mea! Nu pot trăda Olanda!

— Îți respect hotărîrea, tinere! Sînt obligat, totuși, să-ți atrag atenția că, prin voința lui Buda, îți asumi o tragică răspundere. Vă dorim... drum bun! Ești liber, tinere, să te întorci la Batavia! Te mai rugăm să păstrezi o discreție absolută asupra celor petrecute. Enoki și bătrînul ar fi fost uciși dacă nu te însoțeau pînă aici. Nu-i mai cerceta! Nu vei afla nimic. Îți rămîn prieteni devotați.

— Cum mă întorc la Batavia?

— Afară vei găsi un cal și o călăuză. De asemenea, merinde. Preotul se înclină și dispăru.

Suficient de contrariat, Mattis Quast părăsi incinta templului.

A doua zi, la căderea serii, se urcă pe corabia unde-l aștepta Tasman. O oboseală de moarte îl doborî la pat, înainte de a reuși să spună ceva despre cele întîmplate.

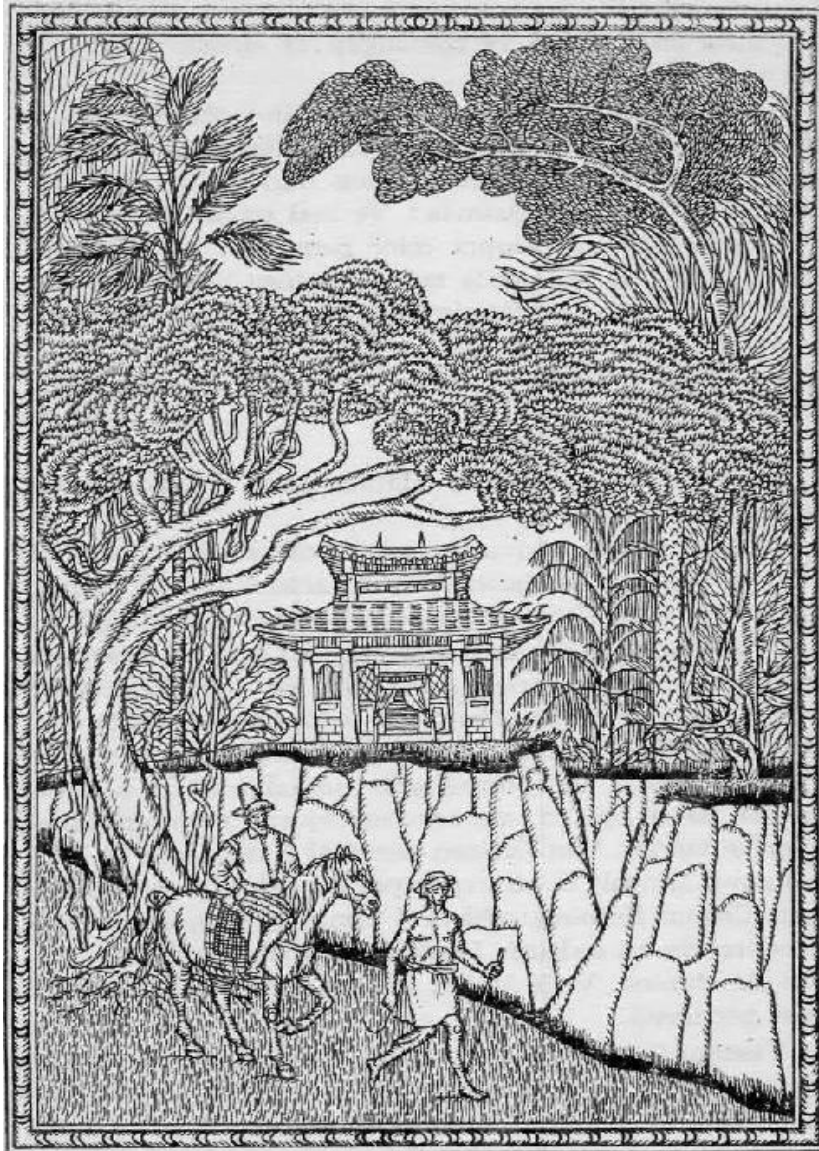
Abia după patru zile reuși Mattis Quast să mărturisească bunului său prieten pățaniile cu japonezii. Niște friguri

afurisite îl scuturaseră în vremea asta cu atîta violență, încît Tasman fusese obligat să aducă un medic.

— O răceală fără complicații, mormăise doctorul, cam plictisit de atenția cu care erau înconjurați marinarii ăștia tineri și voinici. Van Diemen personal îl trimisese pe bordul navei „Engel“ la cererea expresă a „skipper-ului“ Tasman. Ceiuri fierbinți, odihnă și comprese reci, în caz cînd temperatura nu cedează. De asemenea, să-i dați niște prafuri de chinină. Vi le las cu plăcere! Sînt din farmacia mea personală.

Tasman îi strecură în palmă cîteva monede strălucitoare și trecu la capul viitorului său căpitan pe post de infirmieră.

— Pe barba lui Pluton! continuă Mattis. Cînd am părăsit templul eram convins că totu-i o farsă sinistră. Întocmisem la repezeală un plan de bătaie, căci gîndul răzbunării nu-mi dădea pace. Fierbeam. Călăuza mă aștepta politicoasă lîngă

caii încărcăți cu merinde pentru zece oameni. Ne aflam în plină junglă, undeva pe un deal. Călăuza aprinsese o torță rășinoasă.

Cu toată bezna, reușii să mă orientez. Templul fusese cioplit în stînca muntelui, iar omul care-mi lumina cărarea nu era altul decît Enoki.

— Japonezii au mari interese în această parte a lumii, șopti gînditor Tasman. Sînt naționaliști convinși. O nație de oameni capabili și perseverenți. Continuă, te rog!

— „Vă rog să nu mă trageți de limbă, mă lua în primire Enoki. Legile noastre sînt ciudate pentru voi, europenii. N-am nici o vină. Am fost obligat să procedez așa. Vreau să rămînem prieteni, căci vă respect”. În loc să-l iau la bătaie, i-am cerut mîncare. Mă sîcîia o foame îndrăcită... După aceea încălecarăm, pornind la drum. Să mă spinteci dacă știu cum am ajuns la Batavia. La fel, habar n-am unde se află templul. Mi s-a părut, uneori, că zăresc umbre de negri prin junglă, că aud sunete de tobe. Poate mi s-a părut... Asta e tot. N-avea nici un rost să mă cert cu Enoki. Am rămas amici. Mă bat însă gîndurile să-i raporteze guvernatorului toată pățania. Cine știe ce mai pun la cale japonezii ăștia!

— Eu te-aș sfătui să procedăm exact invers. Să tăcem! Din informațiile pe care le-am primit, Van Diemen va trimite în expediția asta două corăbii: „Engel” și „Gracht”. „Engel” este o navă modernă, de 180 de tone. Am venit cu ea din Olanda. Știu ce poate. Guvernatorul te-a numit comandant pe „Engel”. Japonezii nu știu încă de acest plan. Măcar una dintre corăbii tot va descoperi taina

— Și tu?

— Eu am devenit... pilot! Îți convine? Pe „Engel”...

— Strașnic, dragă Abel! Strașnic! Ai aflat cînd vom pleca?

— După toate probabilitățile, foarte curînd. Van Diemen ne va chema la dînsul pentru ultimele instrucțiuni. Eu sînt gata să-ți predau nava. Am la bord echipajul complet. Însă după întîmplarea ta, va trebui să scăpăm de cîțiva japonezi și de doi sau trei indivizi dubioși. Pentru orice eventualitate, să fim foarte precauți, informîndu-l pe marangozul Brügg cum stă treaba. Ne putem bizui pe el.

— Îl știu. E om de ispravă. Planul e bun. Cum stăm cu hărțile?

— Le-am completat după ultimele descoperiri. Cît ai lipsit, am făcut o revizie amănunțită a navei, am curățat-o cu grijă și e gata de drum.

— Acum pricep de ce vorbesc toți marinarii despre tine ca despre un strălucit organizator. Nu lași nimic la voia întîmplării.

— Dragă Quast, soarta noastră se află cîteodată în mîna Domnului, dar de cele mai multe ori noi răspundem de ea! De aceea, mi-am făcut rost, în țară, de cele mai moderne aparate

de bord. O busolă construită în Germania, un sextant, un lock pentru aflarea vitezei și multe altele.

— Asta nu mă va împiedica ca la plecare să înalț o rugăciune cerului, dragă Tasman!

Tocmai atunci dădu buzna în cabină marangozul Brügg.

— Domnilor, trimisul guvernatorului vă invită la palat!

— Mulțumesc, Brügg! Hai! Sus, comandante! Clipa plecării bate la ușă! Dracu să-i ia de japonezi! Tot o să le suflăm insulele de sub nas!

— Îmi place exuberanța ta, Abel! Încrederea asta mă mai încălzește și pe mine. Să dea Dumnezeu să fie așa cum spui tu!

— Te îndoiești, Mattis?

— Mai rău! Mi-e teamă! Îți jur pe amintirea mamei mele că nu știu de ce!

— Ah! Afurisit preot, scrișni violent Tasman. Le-aș suci gâtul la toți, numai să te știu calm și încrezător.

— Îți mulțumesc, prietene! Nici o clipă însă nu m-am gândit să dăm înapoi. Un raport scris tot voi face guvernatorului.

— Bine, reflectă Tasman, încruntându-se. Nu ne va ajuta expediția cu nimic!

Părăsiră cabina în tăcere. Brügg privi din urma lor cu dragoste părintească.

V. CELE ȘAPTE INSULE

Portul comercial al Bataviei fusese construit în nord-estul orașului. Cheiurile de acostare, danele și antrepozitele se înșirau de-a lungul multor kilometri. Pe lângă coaste, din cauza fundului mocirlos, se putea ancora în condiții admirabile. Rareori ancora scăpa.

Aceste avantaje, ca și așezarea geografică, făcea din Batavia cel mai căutat centru maritim. Paralel cu dezvoltarea portului apăruseră numeroase șantiere de construcții, case de comerț, prăvălii și magazine. Negustorii, comercianții, marinarii – ca și alte zeci de categorii de meseriași – își găsiseră pe acele meleaguri un teren propice în lupta pentru existență.

Întinzându-se pe mai mulți kilometri, clădirile din oraș erau înconjurată de grădini pline de arbori tropicali și flori. Băștinașii sădeau multe flori în jurul caselor, considerând că parfumul lor mai îndepărta puțin din duhoarea turbăriilor și-a mlaștinilor din împrejurimi.

Pe aceste locuri se întâlneau europeni și musulmani, jawanezi și indieni, chinezi și negri, japonezi și malaiezi, amestecându-se de-a valma, întrebuințând toate limbile pământului pentru a se putea înțelege. De asemenea, mulți indigeni, fiind aduși ca sclavi de pe alte insule, nu-și aveau obârșia în Jawa. Respectând atât virtuțile, cât și viciile patriei lor, aveau în oraș o anume tagmă plină de originalitate.

După zeci de ani de dominație, portughezii și olandezii îi întrebuințau pe indigeni la muncile cele mai grele. Aceștia, ca și chinezii sau japonezii, începuseră să se adune în cartiere separate. Astfel își făcuseră apariția tot felul de denumiri, care, în fond, separau națiile ce trăiau în acest babilon din Indiile de est.

Excluzând pe oamenii care-și găsiseră un rost oarecare, la Batavia își duceau existența și mulți șarlatani, hoți sau pirați. Autoritățile luptau din răputeri să-i extermine. Dar nu întotdeauna puteai să-i urmărești prin junglele barbare, cutreierate de sălbatici, sau departe, pe apele mărilor.

Această modestă descriere ne permite să ne imaginăm ce însemna Batavia secolului al XVII-lea.

Un fel de capitală cosmopolită a lumii comerciale, în care toate semințiile pământului se întâlneau în goana după bogății. Cât pentru europeni, Batavia devenise o legendă, un miraj atrăgător, în care speranțele trăiau laolaltă cu mizeria și chinul veșnic.

De aceea, terminându-și pregătirile necesare expediției, Mattis Quast și Abel Janszoon Tasman respirară ceva mai ușurați. De nenumărate ori avuseseră certitudinea că, pe mare, înfruntând chiar și cea mai bezmetică furtună, te simțeai mai bine decît la Batavia.

Ajungînd la jumătatea lunii noiembrie, începuse și sezonul ploios. Un motiv în plus ca cei doi să aștepte cu nerăbdare plecarea. Nu aveau, e drept, de ce să se plîngă. Se aprovizionaseră din plin cu merinde și apă potabilă. Hotărîseră să ia la bord 46 de oameni, aleși pe sprînceană. Toți erau marinari cu experiență, sănătoși, voinici, pe care se puteau baza. Guvernatorul Van Diemen le dăduse un larg sprijin, încurajîndu-i în permanență. Cliperul „Engel“, dotat cu velatura cea mai nouă, fusese controlat în întregime. Tasman spera să atingă, pe vînt bun, 12 noduri, viteză record pentru acele vremuri.

Evident, între comandant și pilot au existat lungi discuții. Au întocmit un plan minuțios al itinerariului, ținînd cont de dorințele lui Van Diemen. Acesta ordonase și completarea hărților din regiunile de nord-est, în special cu insulele arhipelagului filipinez. I-au promis că vor munci cu atenție pentru gloria Olandei și a navigației.

Quast se ținuse de cuvînt. Nu pomenise nimic despre pățania cu japonezii. Își pregătise în taină raportul, fiind sigur că acesta va ajunge în cancelaria guvernatorului după plecarea lor. Procedînd așa, avea siguranța că nava „Gracht“ îi va urma la aproximativ 30 de zile. Pînă atunci, Van Diemen putea lua măsurile necesare de securitate, păstrînd și discreție în privința celei de a doua expediții.

În același timp, se luaseră severe măsuri de precauție. Marangozul Brügg, avansat ofițer, organizase, cu treizeci de zile înaintea plecării, o pază atentă a corăbiei, prin schimburi ce funcționau zi și noapte. Nimeni n-avea voie să se urce la bord fără o permisiune specială. Munca de aprovizionare fusese direct controlată, iar alimentele și apa verificate permanent de cîțiva medici specialiști. Cîștigîndu-se și cîțiva marinari de încredere, personal de bord era în secret urmărit și controlat, pe cît se putea, la întoarcerea pe corabie. Avînd în vedere scopul călătoriei, toți marinarii mai cu cap căutau să-și dea silința, pentru a fi pe placul „comandanților”. Insulele de aur și argint înflăcăraseră orice imaginație, iar perspectiva bogățiilor ce-i așteptau le încorda vigilența. Nu se petrecuse nimic neobișnuit. Evitîndu-se angajări de chinezi sau japonezi, Mattis Quast procedase inteligent. Elimina astfel o sursă de neliniște și încordare. Pe de altă parte, Tasman angajase

numeroși europeni. I-a interogat personal, mai ales că mulți veniseră cu el direct din Olanda.

Pe scurt, așa trecuseră săptămânile. Ziua plecării era secretă. Quast și Tasman o cunoșteau însă: 18 noiembrie. Mai erau deci încă trei zile...

Tocmai atunci, două întâmplări i-au tulburat lui Quast liniștea sufletească.

Pe la 16 noiembrie, din anul 1635, dimineața, și-a făcut apariția pe cheiul din Ornust Enoki. Mattis evitase să se mai întâlnească cu dînsul. De cart era Brügg, care îl înștiință pe comandant de matinala vizită. Quast coborî pe dig.

— Bună dimineața, Enoki! îl întâmpină el pe japonez, fără să-i întindă mîna. Ce vînt te-aduce pe la mine?

— Aș vrea ca toate diminețile vieții să-ți fie la fel de bune ca aceasta, Mattis, șopti Enoki, tulburat. Am venit să-mi iau rămas bun!

— Rămas bun?! Dar unde pleci?

— Ba tu ai să pleci. Eu rămîn, și vreau ca și tu să te-ntorci.

Mattis nu reușea niciodată să-și ascundă sentimentele. Căscă ochii mari, uimit:

— De unde știi?

— Bonzii^[13] cunosc multe taine! Nu-i pot trăda. Pe tine te iubesc însă ca pe un frate. Ai să te-ntorci! Ține cutiuța asta de fildes. Înăuntru este un praf. Dacă te îmbolnăvești, să iei în fiecare seară cîte puțin. Nu mă privi ca pe un dușman! Dacă se află ce-am făcut, voi fi sacrificat divinității. Dă-mi voie să tembrățisez. Fie ca Buda să-ți lumineze viața!

Îl îmbrățișă scurt, îi puse în mîna cutiuța, se întoarse și dispăru după o magazie. Mattis Quast își reveni cu greu. Alergă după Enoki, dar japonezul dispăruse fără urmă.

Quast reveni la bord gînditor. Bătu la ușa cabinei unde locuia Tasman. Pătrunse înăuntru, se trînti pe primul scaun și, întinzîndu-i pilotului cutiuța, spuse:

— Japonezii sînt pe urmele noastre! Îi povesti repede totul, apoi au deschis cutiuța. Era plină cu un praf alb, strălucitor.

În urma acestei întâmplări, paza a fost dublată, cartul de la miezul nopții fiind încredințat chiar lui Brügg.

Continua să plouă. O briză de nord-est legăna corabia. Brügg, sprijinit la pupa de balustradă, încerca să-și domine somnolența ce-l cam enerva. „Paza-i pază!“ gîndi el.

Ploaia îi umezise mantaua, iar răcoarea nopții îl indispucea. Nereușind s-o scoată la capăt, făcu doi-trei pași. Privi indiferent la hula ce dănuia pe ape și tresări. I se păruse, sau de navă se apropia o barcă? Scrută cît putu bezna. Ploaia redusese din vizibilitate. Nu. Se înșelase. „Om bătrîn și am

năzăreli”, gîndi Brügg. Căscînd amarnic, întoarse spatele, depărtîndu-se. După ce controlă puntea, reveni. Se sprijini din nou de balustradă. Sub el cobora, către dig, parîma groasă, ce ținea legată la mal corabia, într-un loc odgonul atîngea apa. Din cînd în cînd, valurile îl acopereau în întregime. De odgon se apropiară, înotînd, cîțiva șobolani. Doi reușiseră să scape, agățîndu-se cu greu de odgon. Apoi, ca niște acrobați, înaintară spre navă. Ajungînd lîngă balustradă, făcură cîteva salturi. Dispărură pe punte. Brügg îi observă în ultima clipă. Scurpă cu năduf și alergă după ei, ca orice marinar care știe ce-nseamnă niște șobolani la bord. În cele din urmă se dădu bătut. Șobolanii pieriseră ca fumul.

Tot așa pieri în noapte și barca pe care n-o observase. Unul dintre bărbații care vîsleau cu băgare de seamă lăsa vîslele, apucă lada împletită, care semăna cu o cușcă, și o aruncă în apă. Întorcîndu-se spre celălalt, șopti în limba japoneză:

— Doi au ajuns pe corabie, Nami!

În dimineața zilei de 18 noiembrie, Van Diemen în persoană asistă la plecarea corăbiei. După ce strînse mîinile întregului echipaj aflat pe punte, le ură izbîndă.

Contrar obiceiului, nu s-a tras nici o lovitură de tun, deși „Engel“ avea la bord zece tunuri de mare calibru, ca și muschete pentru tot echipajul.

Mattis Quast comandă: „Vira ancora!“, iar marinarii începură s-o ridice. Alți mateloți se repeziră pe grijele – scările ce duceau spre crucetele de sus ale catargelor. O nouă comandă. Fungă după fungă, trasă cu nădejde de brațe tari, înălțară velele. La timonă, Tasman întoarse roata cîrmei. Velele prinseră vînt. Nava „Engel“ se smuci ușor, îndepărtîndu-se de dig.

Pilotul scrută busola, îndreptînd nava spre nord-est. Trebuia să înconjoare insula Borneo pe la răsărit, pentru a se apropia apoi de arhipelagul Filipinelor.

Ultimul gînd trimis în urmă de Tasman se oprise lîngă buna Jannetje. Oftă, fără să audă strigătele năprasnice ale marinarilor, ce făceau semne cu mîna celor rămași pe dig. Printre ei se afla și Van Diemen, guvernatorul olandez, ce spera să aducă Olandei, pe lîngă bogății, și gloria unor noi descoperiri geografice.

Numai Quast se trezi șoptind o altă rugăciune, deși mai flutura încă mîna în direcția țărmlui ce pierise din cauza ploii. Își făcu cu grijă cruce, țintind cu priviri aspre bompresul din prora. Deasupra lui, vela triunghiulară a focului se zbătea neliniștită, umflată în vînt.

Marangozul Brügg adunase în jurul său câțiva marinari, spunându-le:

— Băieți, i-am văzut cu ochii mei! Nu-i a bună! Să-i căutați peste tot! Pînă nu-i omor, nu mă las! Șobolanii ăștia sînt în stare să ne mănînce de vii!

În urma navei „Engel“ răsărea mereu dîra spumei albe. Valurile o acopereau într-una, fără odihnă, și apa mării devenea din nou cenușie, la fel cu cerul acoperit de nori. Vîntul sufla cu putere în pînzele întinse ca niște aripi.

Prin multiplele sale calități nautice, cliperul „Engel“ putea fi socotit un fel de strămoș al iahturilor moderne, sau al navelor-școală. Corpul zvelt, prova subțire, în prelungirea căreia bompresul dădea acea notă specifică de eleganță marină, ca și cele trei catarge înalte, demonstau din plin evoluția harnicilor constructori de nave. Posibilitatea desfășurării unor mari suprafețe de vele ducea implicit la atingerea vitezelor maxime, între 12 și 14 noduri. Un galion masiv de război nu depășea 8.

Atingînd, cu încărcătură la bord, greutatea de 250 de tone, „Engel“ dispunea de o manevrare rapidă, care, la rîndul ei, nu depindea decît de priceperea pilotului, adică de timonier. De aceea, corabia era socotită o navă de viteză.

Pentru Quast și Tasman, marinari pricepuți, o asemenea corabie valora enorm, dacă ne gîndim la lungimea drumului ce trebuia parcurs. De la aproximativ 8° latitudine sudică, expediția era obligată să depășească 37° latitudine nordică undeva, la răsărit de marea insulă japoneză Hondo, sau Honșiu, cum i se mai spunea. Ocolind pe la sud insula Borneo, înaintînd apoi spre nord, pe lîngă arhipelagul Filipinelor și continuînd călătoria pînă la latitudinea amintită, aveau de străbătut mii și mii de kilometri. Nu mai punem la socoteală ultima parte a călătoriei, căutarea „Insulelor de aur și argint”. Insuficienta cunoaștere a acelor ținuturi, lipsa hărților ridicau sub aspect nautic alte probleme dificile.

De aceea, soarta întregului echipaj rămînea, în general, pe seama rezistenței corăbiei și a iscusinței timonierului. Quast era deci liniștit, dispunînd de la bun început de elementele de bază: corabia, Tasman, cu temeinica lui pregătire în știința navigației, și un echipaj cu moral ridicat, capabil să ducă pînă la capăt dificila misiune. Quast mai era conștient de prestigiul pe care-l avea în rîndurile marinarilor. Deși tînăr – nu depășise 38 de ani – își câștigase o binemeritată faimă pe mările și oceanele lumii. Și nu era lucru puțin să pornești la drum în condiții favorabile, plin de optimism, de încredere în victoria finală.

Singura umbră din conștiința lui Quast rămăsese ciudata poveste cu japonezii. Căutase totuși să nu se gîndească la ea,

fiind sigur că ce ți-e scris, în frunte ți-e pus! Să nu ne mire această urmă de fatalism existentă la Quast. Marinarii acelor timpuri se lăsau ușor influențați de superstiții și ciudățenii. Credința oarbă în Dumnezeu, fetișizarea anumitor obiecte păreau aproape obligatorii pe întinderile pustiului de apă. Universul moral își regăsea astfel un echilibru în împrejurări în care numai voința și tăria de caracter aveau șanse de izbândă.

Pînă una-alta, sorții surîdeau întregului echipaj. Neîntîmpinînd greutăți și nici furtuni năprasnice, „Engel“ pătrundea după trei săptămîni în arhipelagul Filipinelor. Navigînd de-a lungul coastelor, Quast și Tasman își începură prima misiune: trebuiau să completeze pe hărți, cît mai exact, situația pămînturilor întîlnite.

Aici e cazul să specificăm că insulele Filipine, deși descoperite mai de mult timp, nu erau cunoscute suficient. Olandezii aveau tot interesul să-și completeze atlasele, pentru a ști în ce măsură își puteau asigura controlul asupra acelor regiuni. Expansiunea colonială nu putea fi lăsată la voia întîmplării... Dezvoltarea maritimă însemna, în primul rînd, cunoașterea căilor de acces între colonii, distanța cît mai exactă, suprafața aproximativă a teritoriului descoperit, eventualele populații ce trăiau acolo, cît și bogățiile de care dispuneau pe plan natural.

Aceste probleme complexe, odată rezolvate, ușurau mult lupta pentru dominația colonială, înlăturau concurența altor puteri pretendente, și, desigur, asigurau dreptul primului descoperitor. Adică, conform legilor internaționale, îndată ce găseai un pămînt nou înfîgeai în țărîna lui un biet stîlp cu însemnele statului de care aparțineai, declarîndu-te pe loc stăpîn peste tot ce e viu și ce e mort. Ca să te asiguri că nu vei fi acuzat de comiterea unei înșelăciuni, erai obligat să întocmești o hartă cît mai precisă, trecînd pe ea conturul general al uscatului. Determinarea coordonatelor completa întocmirea acestor acte maritime, prin care o putere sau alta devenea proprietara pămînturilor descoperite.

S-a întîmplat însă ca Van Diemen să fie un om cu vederi largi. Interesele politice și economice ale Olandei puteau fi foarte bine rezolvate, ducîndu-se paralel și o muncă științifică în sprijinul completării cunoștințelor geografice. Pentru Olanda, existența unor atlase cît mai complete devenise o necesitate. Japonia și China, precum și mările nordice, fiind mai puțin cunoscute, trebuiau cercetate pentru dezvoltarea în continuare a comerțului.

Van Diemen ne apare, deci, de la început nu numai un simplu guvernator administrativ al Indiilor de est, ci și un cap luminat, care încuraja direct munca celor mai buni navigatori

și pe plan geografic. Era deci conștient de importanța dezvoltării geografiei ca știință universală. De asemenea, el a fost organizatorul a numeroase expediții, elaborînd un vast program de cercetări geografice. Printre ele va figura și Tasman.

După cum vedem, pornind de la interese economice și politice, geografia se dezvoltă impetuos. Ea se transforma într-o știință necesară pentru toți navigatorii.

Așadar, simpla denumire de marinari dată conducătorilor de expediții și timonierilor era prea puțin. Ei se transformaseră în oameni cu vaste cunoștințe în tainele navigației. Desigur, inteligența, înclinațiile înnăscute și munca duceau inevitabil la apariția unor adevărate personalități. Din rîndurile lor răsăreau și acele talente viguroase, care transformau profesiunea de navigator într-o adevărată artă. Unor astfel de oameni nu întîmplarea, și nici norocul, și nici favorurile soartei nu le ajutau ca – străbătînd mările și oceanele – să realizeze uimitoarele lor performanțe. Secretul trebuie căutat dincolo de îndrăzneală, dincolo de legendele ce au umplut lumea.

Și dacă despre Columb, Magellan sau Cook s-au scris zeci de volume și mii de capitole, istoria a fost ceva mai zgîrcită cu Mattis Quast și Tasman. Indiscutabil că între dînșii există o diferență valorică. Asta nu i-a împiedicat totuși pe istorici să amintească, în cîteva pagini, și de prima expediție plecată în căutarea „Insulelor de aur și argint”. Odată cu nava „Engel”, doi oameni, Quast și Tasman, vor avea dreptul să între atît în istorie, cît și în legendă. Prudența ne obligă să împletim faptele obiective cu cele legendare, respectînd ca realitatea să nu fie depășită de fantezie. Cu toate aceste precauții, călătoria navei „Engel”, soarta celor 48 de membri ai echipajului vor deveni, în cele din urmă, tot legendă. Nimeni nu-și imagina cîte întîmplări neobișnuite vor avea de înfruntat temerarii căutători de insule.

Quast și Tasman navigaseră aproape o lună prin arhipelagul Filipinelor, căutînd să completeze cît mai fidel hărțile maritime. Fără cunoștințe serioase de astronomie și matematici, lucrul ar fi fost imposibil de realizat. Nu este cazul să insistăm asupra muncii de cartografiere maritimă. Faptul în sine demonstrează însă ce fel de marinari erau acești doi oameni, care răspundeau, în fond, de soarta expediției.

Mînuind cu precizie sextantul, determinînd longitudini și latitudini, măsurînd adîncimile apelor lîngă coaste sau în golfuri, cartografiînd conturul țărmurilor și înălțimile, calculînd suprafețele probabile, completînd datele privitoare la flora întîlnită, la structura solului, ca și ipotezele asupra oamenilor ce locuiau pe acolo, cei doi și-au depășit cu mult

funcția de simpli marinari. Și toate acestea trebuiau duse la capăt în timp ce navigau în ape complet străine, cu vânturi și curenți necunoscuți, înfruntând clima caldă subecuatorială, la care europenii se aclimatizaseră cu greutate.

Scopul final al expediției i-a încurajat însă mereu. La puțin timp după 1 ianuarie, anul 1640, „Engel“ se îndreptă spre nord, urmărind atingerea latitudinii de 37°30’.

La bordul navei viața de zi cu zi nu părea tulburată de nimic. O singură dată mai încercase Quast să-i atragă atenția lui Tasman asupra ciudatei întâmplări cu japonezii.

Tasman ridicase din umeri, absent. Răspunsese într-o doară:
— Să pătrundem întâi în apele Japoniei!

Cea mai nordică insulă din arhipelagul filipinez este insula Luzon. Pe malul răsăritean al insulei munții coboară pînă în apropierea apei. Doar de-a lungul țărmului, o fișie îngustă de teren este acoperită tot anul cu o vegetație luxuriantă.

Corabia „Engel“ părăsise Batavia de peste două luni; naviga acum în apropierea coastei. Oceanul Pacific se arăta suficient de prietenos, iar alizeele ecuatoriale suflau regulat și liniștit. Sonda mînuită cu pricepere arătase 43 de picioare adîncime, mai mult decît suficientă pentru pescajul vasului. Lipsa stîncilor submarine, ca și a coralilor, ușurau navigația, putîndu-se păstra toată viteza. Quast și Tasman hotărîră totuși, în ultima clipă, o escală de trei zile. Împrospătarea proviziilor de apă potabilă și poate chiar de fructe ar fi fost binevenită. Mai departe îi aștepta un drum lung, complet necunoscut, și orice măsură de prevedere devenise obligatorie.

Acostară, spre bucuria tuturor, la gura unui râuleț limpede, ce se vărsa în ocean. Sub comanda lui Quast, un grup de marinari cercetară împrejurimile. Pădurea subtropicală era destul de atrăgătoare chiar și pentru marinarii care o cunoșteau din alte călătorii. Spre țărm, zona stîncoasă fusese năpădită de hățîșul unor palmieri pitici, deasupra cărora se împleteau odgoanele lianelor, laolaltă cu coroanele palmierilor uriași. Tufe de ferigi gigantice, plante țepoase din familia salcîmilor se îngrămădeau de-a valma, într-un aer umed, cald, sufocant, cu miros de putregaiuri lemnoase. Muște și țînțari bîzîiau la tot pasul, sîcîindu-i cu înțepături lacome. Stoluri de păsări viu colorate zburau care-ncotro, ciripind gălăgioase. Dincolo de acest zid verde, aparent de nepătruns, corăbierii s-au înfundat într-o adevărată pădure de palmieri înalți și zvelți, ce acopereau cerul cu un plafon de frunze late, ce păreau niște enorme evantaie zdrențuite. Au găsit banane și nuci de cocos. Niște matrozi norocoși întîlniră cîțiva porci sălbatici, pe care i-au împușcat. Alții au vînat zeci de păsări cenușii ce semănau cu porumbeii, ca și alte orătănii zburătoare. Într-un luminiș,

spre bucuria lor, găsiră numeroase cuiburi încărcate cu ouă. Recolta bogată a numărat câteva sute.

Între timp, corabia s-a alimentat cu apă potabilă, iar alt grup de marinari au pescuit din belșug, peștii fiind pe acolo o adevărată bogăție.

Cu ajutorul plaselor existente la bord s-au vînat coșuri întregi de sardele strălucitoare, stavrizi și niște scrumbii mari, albastre, cîntărind pînă la 30 de uncii bucata.

Olandezii le numeau pe atunci trumse. Noi le cunoaștem sub denumirea de dorade. În plasele lor, pescarii au mai găsit și pești anghiliformi, de care s-au speriat, confundîndu-i cu șerpilor. Se prea poate ca printre pești să fi fost vreo mreană, sau cine știe ce țipar, ale căror mușcături sînt primejdioase. Carnea acestor viețuitoare marine este însă gustoasă la mîncat. A mai făcut, de asemenea, senzație prinderea unei sepii, lungă de aproape șase picioare, ca și a unor crabi uriași, pe care olandezii i-au aruncat înapoi în ocean.

Prada bogată a adus veselie și încredere. Pe acele locuri n-au întîlnit băștinași,...

Între timp, Tasman controlă personal corabia. Brugg, însoțit de cîțiva dulgheri, mai făcură și câteva mici reparații. De asemenea, au verificat și starea velelor.

Membrii echipajului erau complet sănătoși. Zilele treceau pe negîndite. Odihna, mîncarea proaspătă și abundentă a creat o atmosferă plină de voie bună și optimism.

Numai în ultima zi, spre dimineață, s-a pornit un vînt puternic de la nord-est, obligîndu-i să părăsească mai repede decît credeau acel colțisor ospitalier. Furtuna, însoțită de fulgere, ca și ploaia țînură mai multe zile.

Tasman îndreptă nava spre nord-nord-est. Dacă nu greșise calculele, trebuiau să atingă latitudinea de 37° nord undeva, pe lîngă coasta nordică a insulei Honșiu.

Quast nu mai părea atît de neliniștit ca la plecare. În general, atitudinea lui fusese influențată și de calmul demonstrat de Abel Janszoon Tasman. Pasiunea acestuia pentru navigație ajunsese de pomină chiar la bordul navei „Engel”. Zi și noapte, Tasman controla direcția de mers, punîndu-l pe Brugg să măsoare la fiecare 24 de ore viteza vasului și de cîteva ori pe zi adîncimea apei. Tot Tasman, fără să-i spună lui Quast, organizase o gardă permanentă, încît permanent, sus, pe cafasul catargului de la prora, se afla un marinăr. Mai dăduse și alte dispoziții ciudate. Mîncarea să fie bine fiartă, ba chiar și apa. Neuitînd de povestea cu șobolanii, îl chema mereu pe Brugg, întrebîndu-l dacă i-a prins. Acesta se arăta tot mai indispus, deoarece șobolanii dispăruseră fără urmă. Era greu să-i cauți printre tonele de alimente de la bord. Tot Tasman

propusese ca orice corabie străină să fie ocolită la mare distanță. Consemnul era obligatoriu chiar și pentru corăbiile olandeze. Acest prilej li se ivi destul de curînd.

Într-o noapte, marinarul de cart dădu alarma. Prin apropiere navigau cîteva corăbii sub pavilion necunoscut. Cerul fiind senin, o anume luminiscentă plutea pe suprafața oceanului. Navele străine se îndreptară direct spre „Engel“. Erau în număr de trei. După siluete, corăbiile păreau să fie spaniole sau portugheze. Tasman corectă puțin direcția de înaintare a vasului, făcu un ocol larg, și – înainte ca străinii să priceapă ceva – țîșni pur și simplu printre ei. Calitățile navei „Engel“ fură astfel controlate. Străinii rămaseră mult în urmă. Îi înghiți apoi întunericul nopții.

— Crezi c-au vrut să ne atace? îl întrebă Quast pe Tasman, cîteva ore după aceea.

Timonierul ezită să-i răspundă imediat. Un răspuns era totuși necesar:

— Dacă scopul călătoriei noastre a fost descoperit, nimic nu este imposibil.

— L-au descoperit japonezii?

— Japonezii nu dispun încă de asemenea corăbii.

— Pirați?! continuă Quast, imperturbabil.

— Prostii! N-a fost decît o întîmplare. Cine știe, poate erau nave comerciale, care-au rătăcit drumul...

— Mda! mormăi Mattis. Traseul se află mult mai la vest.

Și, considerînd că nu mai are ce spune, Quast trecu la altceva:

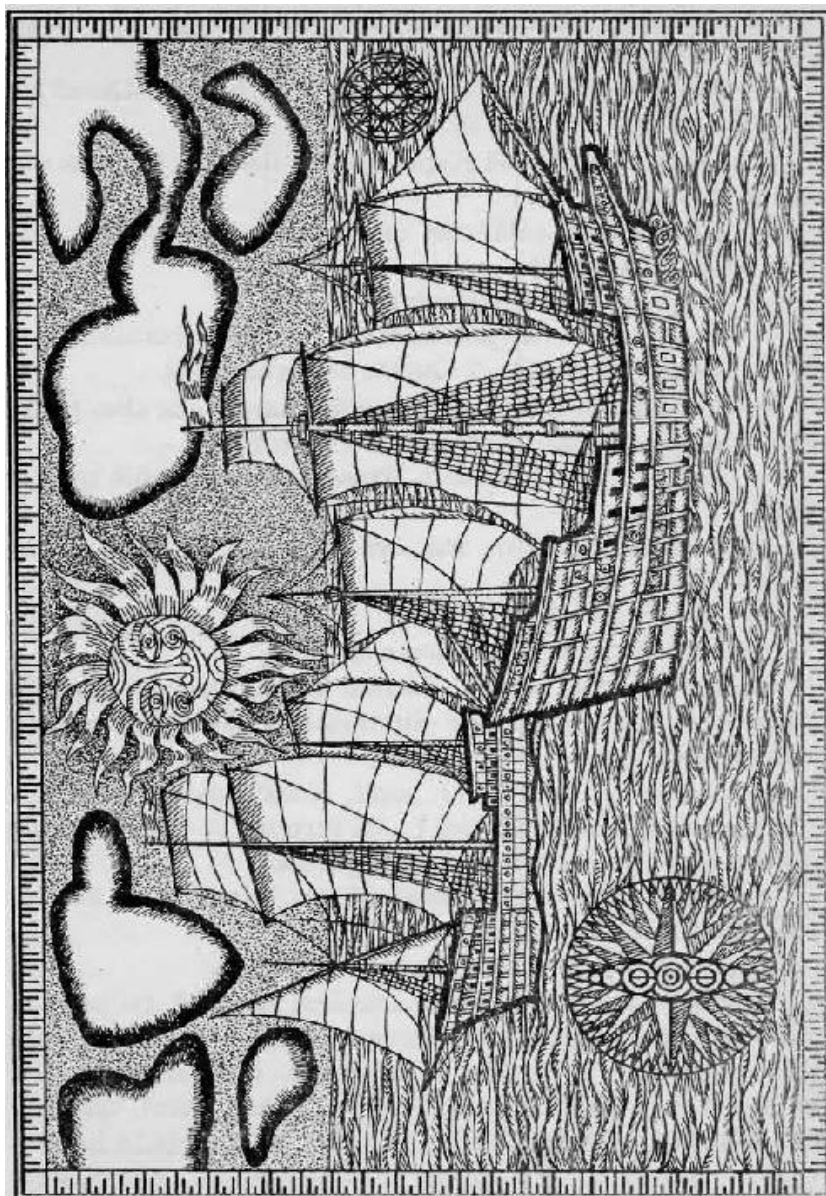
— Ai corectat drumul?

— Da! Am pornit din nou spre nord.

Asta a fost tot. Cei doi bărbați se pierdură în gînduri. La orizont ardeau flăcările dimineții. O pulbere purpurie căzu peste ape.

— Mă duc să mă culc! șopti, brusc, Mattis. Vezi, nu rămîne toată ziua la timonă! Au început să ți se înfunde ochii-n cap! Mai avem drum, nu glumă!

— Bine, bine, rosti împăciuitor Tasman. O să mă schimbe Hans. Somn ușor!

Quast nu-l mai auzi. Coborîse sub punte.

Tasman așteaptă răsăritul soarelui, privind cu nerăbdare într-acolo. Apoi, încordarea i se topi treptat, pe măsură ce razele de lumină îl învăluiau. Un zîmbet larg îi apăru pe chip. Corabia, cu pînzele umflate în vînt, spinteca voioasă apele oceanului. Cîte neliniști nu împrăștie lumina zilei! Tasman se bucura, iar sufletul său se confunda cu cerul și cu apa. Și atunci, în dimineața aceea, nimeni nu l-ar fi putut convinge să creadă că viața de marinar este monotonă, searbădă, lipsită de farmec. Se dăruia complet clipei, uitînd, se pare, de ceea ce îl înconjoară la bord. Aceste izolări îi creau o stare de spirit euforică, menținîndu-i în permanență o stranie luciditate și forță de acțiune. Dragostea sa față de natură izvoră din acel plus de sensibilitate, cu care Mattis nu se prea lăuda. Considerînd că sarcina principală a unui comandant este de a conduce fără șovăieli corabia spre ținta propusă, Quast devenise unilateral,

aspru, neîndurător cu el însuși și cu echipajul. Pentru a reuși, așa trebuia să fie. Disciplina îl obliga pe Tasman să țină cont de responsabilitatea lui Quast, dar nimic nu-l împiedica să nu-și depășească atribuțiile când credea de cuviință. Nu-l putem acuza de anarhie. Nici pomeneală! Pur și simplu, nici un fapt nu-i era indiferent. Nici povestea cu japonezii, ciudata întâmplare cu șobolanii, ca și multe altele, pe care nu le-a trecut cu vederea. Nedorind însă să-și alarmeze comandantul, și în special prietenul, Abel lua unele măsuri de siguranță, fiind convins că și Quast le aproba în tăcere.

Aici este cazul să facem o remarcă: pentru Quast expediția avea un caracter pur oficial, în timp ce pentru Tasman ea se transforma într-o pasionantă competiție maritimă. Entuziastul Tasman mai avea, deci, o doză de orgoliu intim, de mândrie disimulată, pe care trebuia s-o transforme în fapte mari, căci de aceea își alesese cariera de navigator. Quast putea rămîne un perfect comandant de corabie, un admirabil navigator, dar atît. La capătul drumului îl așteptau, în caz de reușită, bogății inimaginabile, din care și-ar fi luat porția de aur, ca și de glorie.

Pentru Tasman acest prilej mai însemna ceva: să dovedească celorlalți marea sa pasiune în arta de a conduce o corabie. Și cum să demonstrezi asta, dacă, din cine știe ce pricini, expediția ar fi eșuat înainte de termen? Cel mai mare pericol nu-l prezentau eventualele furtuni ce bîntuiau în acea parte a lumii. Corabia fiind nouă, ar fi rezistat. De asemenea, el luptase cu uragane năprasnice, din care nimeni n-ar fi ieșit viu. Avea experiență. Din punctul ăsta de vedere, nu-și făcea griji. Altceva îl preocupa. Japonezii nu i-ar fi putut împiedica decît pe două căi: fie atacîndu-i direct, fie distrugîndu-i chiar la bordul navei. Lucrul era posibil printr-o răzvrătire a echipajului.

Se cerea deci o atentă supraveghere a fiecărui om. Dar, dintre toți membrii din echipaj, nu se putea baza decît pe Brügg și pe încă vreo cîțiva. Lăsînd la o parte și umbrele răzbunătorilor niponi, mai intervenea totuși o amenințare: molimele rămase în urmă la Batavia. Febra tifoidă, dezinteria, frigurile galbene decimasera mii de oameni, în special europeni. Cea mai mare pacoste ar fi fost izbucnirea unei epidemii pe corabie. Boala putea să stea ascunsă încă de la plecare. La bord nu exista decît un doctor: Meyteen Silver. Dînsul controlase la angajare starea sănătății întregului echipaj. Fiind tînăr, își exprimase încrederea în vitalitatea celor aleși pentru expediție. „Natura umană are mijloace sigure de a învinge orice boală“, obișnuia el să spună, nu fără temei, – își asigurase o oarecare cantitate de medicamente „marinărești”:

spirt pentru frecții, muștar, ceaiuri și alifii, camfor, ba chiar și un borcan cu lipitori. Tasman și Quast îi erau recunoscători, privind bunele sale intenții. Ce te făceai însă dacă molima era necunoscută?

Aici, instinctul lui Tasman dădea alarma. Mereu și mereu se trezea cu imaginea celor doi șobolani văzuți de Brügg, cățărându-se pe punte. În câteva rînduri încercase să-l convingă și pe Quast că acesta este cel mai mare pericol. Quast, dimpotrivă, se aștepta la un atac perfid, pe la spate, din partea corăbiilor japoneze sau a piraților, ce mișunau peste tot.

Spre bucuria lor, pînă acum nimic din toate aceste prevestiri n-au avut loc. Trecuseră 34 de zile cînd s-au hotărît să acosteze undeva, în nord-est, pe țărmul insulei Hondo. Se găseau la 37°16' latitudine nordică. De acolo, pornind direct spre est, puteau să purceadă la căutarea celebrelor insule.

Nimic nu lăsa să se întrevadă că lucrurile se vor petrece altfel.

Acostarea navei „Engel“ avu loc într-un golf pustiu, după apusul soarelui. Quast luase această măsură de prevedere, pentru a nu stîrni curiozitatea puținilor locuitori de pe coasta Japoniei. Deși nu avuseseră neplăceri, scala putea deveni periculoasă, gîndindu-se la acea amenințare străvezie a preotului budist, ca și la enigmatică atitudine a lui Enoki. Se aflau chiar pe pămîntul Japoniei, și orice risc trebuia evitat. Ce l-a împins totuși pe Quast să ia urgenta hotărîre! Explicația o va da ulterior chiar Tasman. Doctorul Silver raportase comandantului că un matelot se îmbolnăvisese. Boala, care la început părea să fie o banală răceală, evolua pe negîndite, și Silver își dădu seama la timp că era altceva. Izolă cît putu bolnavul, dar acesta muri cu puțin timp înainte de a ajunge pe coasta insulei Hondo, sau Honșiu. Pentru a nu alarma echipajul, Quast și Tasman s-au înțeles ca bietul marinăr să fie îngropat în cursul nopții în cel mai desăvîrșit secret.

Doctorul Silver aprobase planul, deși legile marinărești cereau ca înmormîntarea să fie făcută de pe bord, adică zvîrlirea rămășițelor pămîntești în apele oceanului. În cazul de față legea nu mai avea însă putere.

Așa se face că pe la ora două după miezul nopții, Quast, Tasman și Silver, însoțiți de canonicul Jan Protius, părăsiseră nava cu o barcă în care se aflau rămășițele pămîntești ale lui Marcel Couneau, simplu matelot în marina olandeză.

După ce-au ajuns pe țărm, au luat sacul în care zăcea mortul și l-au dus pînă în mijlocul unui grup de arbori din apropiere. Au săpat o groapă adîncă, în vreme ce Protius șoptea smerit niște rugăciuni. L-au îngropat pe Marcel neliniștiți, punîndu-i la cap o cruce de lemn, încropită la repezeală. S-au întors la

bordul navei, preocupați de noua problemă. De cart fusese numit Brügg, pentru care această moarte însemna ceva mai mult decît un trist accident. De aceea, nici una, nici două îi ieși înaintea lui Quast, șoptindu-i politicos:

— O să-mi permiteți, domnule căpitan, ca după ieșirea din golf să caut peste tot șobolanii! De-ar fi să răscolesc toată nava...

— Bine, bine, îl întrerupse Quast. Pînă atunci trezește-i pe cei mai buni băieți! Ridicăm ancora.

— Plecăm?! îndrăzni Brügg.

— Da, plecăm! Echipajul va afla de moartea lui Marcel. E mai bine să fim în larg. Hai, Abel! Trebuie să mai discutăm o dată direcția spre care vom porni.

Brügg salută scurt și alergă să execute ordinul. Nava „Engel“ părăsi coasta insulei Hondo, îndreptîndu-se direct către est. Pe catargul de la pupa fusese arborat steagul Olandei, ca ultim salut adresat lui Marcel Couneau, tînăr matelot căzut la datorie.

La timonă, în picioare, Quast, nemișcat, se gîndea la ceva. Lîngă el, Tasman, strîngînd în mîini roata cîrmei, sfredelea cu priviri aprige bezna tăcută ce plutea peste ape. De la apus, vîntul rostogolea pe cer niște nori pufoși. Valurile începură să se spargă cu zgomot la prova. Pe punte, Brügg și Silver uitaseră să-și pună pălăriile pe cap.

— L-a înghițit pămîntul, șopti într-o doară Brügg.

— Vrei să spui... „ne va înghiți”, murmură doctorul, prost dispus.

Brügg căscă ochii mari, privind după silueta lui Silver, care dispăru prin tambuchi sub punte.

Apoi tresări. O rafală puternică de vînt izbi velatura, aplecînd nava la babord. Își pierdu echilibrul, căzînd pe punte. Cînd se ridică, inima îi bătea năprasnic în piept. Și nu pricepu în ruptul capului de ce.

Patru zile dură furtuna. Din cauza ploilor și a norilor coborîți parcă deasupra oceanului dezlănțuit, vizibilitatea s-a micșorat îngrijorător. Quast ordonă strîngerea mai multor vele, pentru a reduce viteza corăbiei. Tasman, la capătul puterilor, pilota cu prudență printre valurile ce zgîlțiau vasul. Navigînd în ape necunoscute, „Engel“ era în primejdie. Cea mai modestă stîncă submarină, un simplu banc de corali ar fi putut provoca naufragiul. Oboseala începu să se facă simțită și în rîndurile marinarilor din echipaj. Zi și noapte strînseseră sau desfăcuseră pînzele, luptînd cu vîntul tăios de sud-vest. Desigur, mai exista o cauză aducătoare de griji: moartea lui Couneau. Numele lui circula în taină printre mateloți. Graba cu

care fusese înmormîntat, încălcîndu-se tradiția marinărească, născuse alte comentarii alarmante.

Brügg auzise cum discutau marinarii. Ar fi dorit să intervină, dar disciplina îi interzicea categoric orice amestec. Pînă la urmă observă și altceva: era ocolit. Oamenii, într-adevăr, se fereau de dînsul, știind prea bine că aparține cu trup și suflet lui Quast și Tasman. Se comportau așa nu pentru că membrii echipajului aveau o atitudine ostilă față de Quast sau timonier. Nu! Simțeau că ceva nu este în regulă. Teama provoca neliniște. Ea se manifesta de la om la om în felurite chipuri.

Așa stînd lucrurile, Brügg hotărî să-și anunțe superiorii. Dar mai întîi stătu de vorbă cu Silver. Doctorul îl ascultă în tăcere. După aceea, spuse:

— Dragă Brügg! Nu putem interzice oamenilor să comenteze cele petrecute la bord. Cel mai cuminte ar fi să ne facem că nu observăm nimic. Poate au dreptate. Jocul dintre viață și moarte nu are niciodată nimic plăcut.

— Nu înțeleg, mormăi Brügg, afurisindu-l în taină pe medic pentru că vorbea în șarade.

— Încă doi oameni s-au îmbolnăvit. Asta e!

Lui Brügg i se opri respirația.

— Căpitanul știe?! articulă el cu greutate, presimțind, fulgerător, în ce situație se aflau.

— Nu! răspunse sec Silver.

— Nici Tasman? continuă să întrebe Brügg.

— Nici.

— Molimă? șopti iar Brügg.

— Da' mai du-te dracului cu sporovăiala ta cu tot! urlă Silver, apucîndu-l de umeri.

Înainte ca Brügg să reacționeze în vreun fel, se trezi pe coridor. Auzi ușa trîntindu-se în urma lui.

Ieși zăpăcit pe punte. Furtuna parcă se mai domolise. Valurile nu mai spălau înnebunite puntea. Cerul se limpezise pînă departe, spre nord. Se însera. O geană de lumină roșiatică spuzea norii la apus.

„Fie ce-o fi“, se încurajă singur Brügg, mormăind în barbă și porni direct spre timonă.

— Ei, ce se-aude, Brügg? întrebă Quast, nedezipindu-și ochii de pe harta pe care o studia.

Brügg înghiți un nod, apoi altul:

— Silver! reuși să articuleze.

— Ce-i cu Silver?

— Zice că mai sînt doi oameni...

— Doi? sări ca ars Quast.

— Doi... bolnavi! șuieră fostul marangoz, simțind că se îneacă.

Quast făcu o săritură, îi înfipse ca un nebun mâna în piept, zgâlțîindu-l.

— Unde? Când? Vreau să-i văd!

Părăsiră cabina în goană.

Tasman asistase la discuție, fără să schizeze un gest.. Privi după cei doi, încruntându-se. Lăsă mâinile de pe roata cîrmei, se descoperi și șopti: „Destinul vrea să se joace cu noi“. Uită de timonă. Cu cîrma părăsită, corabia se clătină pentru cîteva clipe, înclinîndu-se amenințător spre tribord. Tasman își pierde echilibrul, agățîndu-se chiar de roată. Cîteva valuri acoperiră nava de la un cap la altul. „Engel“ ieși victorioasă la suprafață, continuîndu-și drumul părăsit din vina timonierului. Acesta își revenise însă. Strîngea timona cu mâini de fier. Scruta iar, îndărătnic, depărtările, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Peste două zile, marinarii bolnavi muriră. Au fost aruncați în apele oceanului care se liniștise.

Quast se dezlipea tot mai greu de Tasman. Calculară împreună distanța străbătută, hotărînd să înainteze puțin și spre nord. O dată cu soarele dimineții, Tasman determină coordonatele. „Engel“ înaintase cu o viteză surprinzătoare. Poate din cauza vîntului puternic. Se aflau la 39°21'48" latitudine nordică. Nu întîlniseră încă nici o insulă. Oceanul rămînea pustiu.

Mohorît, Quast se gîndea mereu la insulele minunate, pe care chiar și cu prețul vieții trebuia să le găsească. Tasman, neclintit, mînca, dormea și se trezea tot lîngă roata cîrmei.

Silver începuse să se îmbete, umblînd năuc de colo-colo. Marinarii își vedeau de treburi, dar tot mai des își îndreptau privirile spre cer, șoptind rugăciuni. Brügg căuta disperat, prin toate colțurile navei, șobolanii. Blestema amarnic, jurîndu-se de fiecare dată că-i va găsi și-i va ucide cu propria lui mînă. Începuse să umble neglijent. Nu mai mînca. Răscolise aproape o sută de tone de alimente. Dar animalele știau să se ascundă.

După Brügg se luară însă și alți marinari, considerînd că șobolanii purtau vina molimei apărute la bord. Încet, încet, oboseala puse stăpînire pe spiritele oamenilor. Fel de fel de blestemății erau povestite pe la colțuri. Quast știa însă ce trebuie să facă. Dădu ordine severe, pedepsind fără milă și cea mai mică încălcare a disciplinei. Viața pe navă păru că reintră în normal. Dar totul nu dură decît două zile, pînă cînd Silver, duhnind a spirt, se prezentă la căpitan.

— Șefule, începu el, clătinîndu-se. Au mai murit... încă cinci. Azi-noapte. Dați ordin să-i zvîrlim peste bord? Orice clipă pierdută ne primejduiește viața.

Deși era beat, limba nu i se împleticea în gură.

— Da, au murit, șopti Quast, fără să clipească.

— Ne mai despart 30 de mile pînă la paralela 41°, domnule căpitan! vorbi și Abel. Am parcurs spre est peste 800 de mile.

— Ce naiba facem, căpitane? nu se lăsă Silver. Au zburat încă cinci suflete, nu pricepi? Cu cei dinainte sînt opt. Rămînem fără oameni...

— Ce-ai spus?! urlă Quast deodată.

— Bineee! schimbă tonul Silver. Îi arunc eu peste bord, fără nici un ordin. Și tot eu o să le spun rugăciunea... Canonicul a crăpat adineauri, renegîndu-l pe Dumnezeu.

— Brügg! Unde-i Brügg? răcni Quast.

— De două zile... în magazia cu făină. Nu mai poate trăi pînă nu descoperă șobolanii lui dragi, țicnitul...

— Ieși! Lasă-ne! murmură Tasman. Fă ce știi, dar trimite-l aici pe Brügg.

Silver ar fi vrut să-și urmeze pomelnicul. Dar în ochii timonierului ardeau un fel de flăcări ciudate, atît de ciudate, încît Silver dădu înapoi:

— Am... am înțeles...

Zadarnic răscoliseră marinarii, conduși de Brügg, prin toate încăperile navei: șobolanii pieriseră fără urme. Brügg era însă prea încăpățînat ca să creadă în dispariții miraculoase. „Dacă crăpau, i-am fi dibuit după miros”, le argumenta el matrozilor. „La dracu! Sămînța morții tot au lăsat-o printre noi!” răspundea atunci careva. Brügg continua să înjure, știind foarte bine că oamenii au dreptate. Dar nu se dădea bătut. Hotărî să întoarcă magazia de alimente pe dos. Trebuia să-i ucidă, fie ce-o fi! Degeaba i s-a amintit că pe-acolo căutaseră cu toții cel mai mult: nu voia să cedeze.

Mateloții începură să-l privească bănuitori, dînd înapoi. Cumplita sete de răzbunare se transformase la Brügg într-o fixație bolnăvicioasă. Din camaraderie, cîțiva marinari i-au povestit totul doctorului Silver. Acesta duhnea a rachiu făcut din spirt. Ascultă liniștit, ridică din umeri, scuipă printre dinți și mormăi: „În fața infinitului n-am nici o putere...” Un răspuns destul de înțelept pentru bucățica de minte luminată ce-i mai rămăsese după atîta beție. De aceea, matrozii au rămas nedumeriți, lăsîndu-l pe Brügg să-și facă damblaua și solicitînd cerului să aibe îndurare de sufletele celor doi bieți păcătoși.

Brügg continua să lucreze în magazie, neluînd în seamă durerea ce-i tăia respirația din cînd în cînd și-i ciocănea tot mai violent tîmplele. Muncise ziua întreagă, fără să-și permită o clipă de răgaz, nici chiar pentru masă. Cineva îi adusese apă, și atît. Pe la miezul nopții, fostul marangoz ajunsese cu răscolitul

aproape de fundul magaziei. O arșiță cumplită îi cuprinsese acum tot trupul. Transpirase abundent. Numai în cămașă, cu ochii ieșiți din orbite, murdar, în lumina felinarului părea un dement ieșit din infern. Abia mai vedea lăzile cu pește sărat, pe care le ridica, holbându-se la scînduri. Era furios: nici una nu fusese roasă de șobolani.

Ladă după ladă trecu prin mîinile lui Brügg. Bolborosind cuvinte neînțelese, ștergîndu-se mereu de sudoare pe frunte și pe obraji, el își pierdea puterile încetul cu încetul. Mai rămăseseră patru sau cinci lăzi. Ultima pe care reuși s-o ridice, lui Brügg i se păru umplută cu plumb. O privi cu ură. Înainte de-a o scăpa din mîini, zări în scîndurile ei gaura rotundă, cu margini roase. Scoase un strigăt, un geamăt și căzu. Lada se sparse cu zgomot și-i acoperi horcăitul. În aer se revărsă un miros oribil. Brügg întrezări hoiturile șobolanilor printre bucățile galbene de pește. „Blestema...” icni el cel din urmă cuvînt.

Așa l-a găsit Silver: un cadavru, cu fața îngropată în alte cadavre, toate la fel în giulgiul întunecat al morții. Doctorul se obișnuise să cutreiere corabia, căutînd peste tot trupurile lovite de molimă. Purta cu dînsul sticla cu spirt. Devenise indiferent. Ridicase puțin felinarul, să se convingă că Brügg s-a sfîrșit. Apoi plecă repede, pipăindu-și sticla din buzunar. Trase pe drum cîteva înghițituri, sudui plin de năduf și alergă pe punte. Se lumina de ziuă. Umbra lui Brügg se ținea însă după el. Se ținea scai, acum era lîngă copastie, mogîldeață mică și neagră. Doctorul strînse din fălci, să-și biruie teama. Se apropie încet, pe la spatele umbrei, o înșfăcă brusc, înlănțuindu-i brațele slabe, ascuțite. Se opinti din răputeri și o răsturnă cu greutate peste bord, în ocean. „Du-te și lasă-mă-n pace...!” bîigui el și căzu la rîndu-i, secerat, pe scîndurile jilave.

Cînd își reveni, se afla în cabină. Bătrînul felcer Rjievrik sta smirnă lîngă patul său.

— Zac de mult? întrebă Silver în șoaptă.

— De două zile, domnule!

— Ce te uiți așa? Am murit? se oțărî doctorul, simțind dureri sfișietoare în piept.

— Bietul Arsen, domnule... L-ați aruncat peste bord. S-a dus. Ați aruncat peste bord un om sănătos!

— Ce?! Mincinosule! Bătrîn afurisit!

Încercă să se scoale, dar nu reuși.

— Avea numai 21 de ani, săracul băiat! continuă moșneagul posac. Chiar în ziua aia îi împlinise, domnule. Domnule...

— Mîntuiește-mă, Doamne! strigă Silver, cutremurîndu-se. Va să zică... e adevărat! Quast știe?

— Marinarii au vrut să vă taie în bucăți. Comandantul nu crede o iotă. Altfel v-ar rupe beregata, domnule! Tasman, afurisit, tace. Îl cunosc, e un diavol. Stă la timonă ziua, noaptea, ținut la roata lui păcătoasă.

— „Engel“ o să ajungă un cimitir cu pînze! proroci Silver, căutîndu-și, din obișnuință, sticla cu spirt. Cîți au mai crăpat?

— Cu bietul Arsen, cinci.

— Dă-mi sticla, moșule! O să scuipe adevărul în față lui Quast și ăluilalt! Pentru aurul și argintul lor...

Încetă să bea. Apoi se ridică năuc, aidoma unui somnambul și porni cu pași țepeni spre cabina lui Quast. Arșița neașteptată din piept îl sperie. Bău iar, clănțănind. Inima-i bătea ca o nebună. Simțea că îl apucă fierbințelile. Sfirșitul?

— Blestemato!... Blestemato!... Că nu ierți pe nimeni.

Silver se trezi lîngă Brügg, dedesubtul punții, în cală.

Nu știa cum ajunsese acolo, dar înțelese că marinarii nu se mai atingeau de morți. Un miros dulceag îl îngreșă, îndemnîndu-l la fugă. Dar nu!

— Totuna, omule! Pricepi? filozofă el la capul cadavrului. Ia ascultă, prietene, mi se pare mie că ești un prost! Na! Cum adică, nu ești? Păi crezi tu că șobolanii au adus molima? De unde? Putea s-o care vîntul... sau poate am luat-o din Filipine. Știi, noi mergeam veseli și ea, spurcata... Mă rog, ce mă interesează pe mine? Mai devreme sau mai tîrziu, tot trebuia să... asta... Numai că al dracului aș fi vrut să aflu... Adică nu, mai întîi noroc, prietene, Brügg! Beau... lasă că beau eu pentru amîndoi! Da... Ei, uite ce m-am gîndit! De ce – ia să vedem dacă știi! — de ce molima n-o fi vrut să atace decît oameni? Asta-i! Putea, sigur, putea să roadă velele. Oho! Cît ar mai fi ros ea la vele, așa-i? Pe urmă bompresul, busola lui Tasman, după aia ancora și... și chiar etrava. Cînd colo, ce-a făcut ea? Ce-a făcut? Mmmm, parcă aș bate cîmpii, Brügg! Și tu mă lași, prietene, să mă fac de rîs! Tocmai acum cînd trebuie să mă pregătesc de... Nu te uita că-s beat... A, dacă ar fi cu puțință să iau o bucată de cer... un val, o pînză încă plină de vînt și o stea... pe înse...

Silver simți ca prin vis că pe obraz îi alunecă ceva fierbinte și curge, și curge...

Quast își încărcase amîndouă pistoalele. Și le vîrî în cingătoare pe sub veston și coborî, furios, pe punte, poruncind adunarea echipajului. Mateloții începură să sosească, fără grabă. Quast se plimba de colo-colo, cu mîinile la spate și bărbia în piept. Nu privi la matrozi decît cînd își dădu seama de tăcerea lor, prevestitoare de rău. Dar mînia i se domoli îndată. Oamenii stăteau împrăștiați, ferindu-se să se atingă.

Bărboși, cu fețe livide și ochi afundați în orbite, sfârșiți de oboseală, de spaimă și nesomn, așteptau indiferenți cuvintele lui.

— V-ați împăcat cu soarta? se chinui Quast să strige. Lașilor, muierilor, babe neputincioase, bune de dus la mănăstire! Nici morții nu mai au de la voi îngrijirea cea de pe urmă? Olanda v-a dat pe mînă o corabie minunată, ce-ați făcut din ea? Răspundeți! Ar trebui să vă zbor creierii pentru încălcare de ordin. La toți, fără nici o excepție. Am spus, sau nu, ca morții să fie zvîrliți peste bord?

Se întrerupse. Cineva plîngea în hohote. Deși cei mai în vîrstă îl acoperiseră cu trupurile lor, Quast îl zări: era Georg, cel cu chipul de fată, omul cel mai tînăr din echipaj.

— Ei... ăla care te smiorcăi! tună comandantul. Ieși în față!

Georg păși timid, înghițindu-și lacrimile.

— Ți-e frică? urlă iar Quast, cu inima sfîșiată de milă.

— O să murim degeaba, domnule! murmură flăcăul, ținîndu-și răsufarea. Mai bine să ne-ntoarcem. Insulele nu...

— Cum?! se deznădăjdui căpitanul. Răzvrătiture! Ca pe o năpîrcă am să te înapușc, pui de cătea!

Marinarii păreau prea puțin impresionați de pistolul lui Quast. După o lungă tăcere, un dulgher bătrîn, scund și negricios, păși înainte!

— Pe toți, căpitane! spuse el foarte calm și puțin solemn. Înapușcă-ne pe toți, e mai bine!

— Quast ridică pistolul. Îl cuprinsese furia și poate ar fi tras dacă brațe, încă tari – în ciuda slăbiciunii – nu l-ar fi imobilizat, smulgîndu-i arma. Vocile se amestecară, domoale:

— Cui folosește că murim, căpitane?

— Încotro plutim mereu, ca orbii?

— De ce să ne ucizi, n-ajunge cîți crăpăm de molimă?

— Acasă... înapoi, acasă!

— Unde vă sînt „Insulele de aur și argint?”

— Ne-ați mințit...

Quast pricepu că n-avea nici un rost să se împotrivească.

— Bine, băieți! Bineeee... răsufă el învins, cînd o voce sonoră tună deasupra punții:

— Hei, ăia de colo! strigă Tasman. Dați-i drumul căpitanului! Așa am hotărît și noi... înaintea voastră. Ne vom întoarce! De ce nu lăsați omul să vorbească? Hai... la treabă! Pînzele s-au lenevit pe vergi. Morții așteaptă să le închideți ochii.

Abel, calm, se întoarce la roata cîrmei. Marinarii îl lăsară pe Quast, restituindu-i pistolul.

— Iartă-ne! spuse respectuos dulgherul. Frica ne-a luat mințile.

Quast fugi în cabina de sub punte, fără un cuvânt.

Morții au fost aruncați în ocean. „Engel“ se afla la 46° latitudine nordică. Tasman se ținu de promisiune; întoarse corabia și porni înapoi, spre coastele Japoniei. După câteva zile, alți marinari începură să-și dea duhul, astfel că, în scurt timp, din toți membrii echipajului rămâneau în viață numai douăzeci și șapte.

Marinarul de cart văzu pământul în dreptul paralelei de 35° latitudine nordică.

Tasman trecu pe hartă un punct aflat la extremitatea de sud a insulei Honșiu, sau Hondo. „Engel“ revenise aproape pe același drum, deviind cu două grade și ceva mai la sud. Quast socoti că nu e cazul să piardă vremea pe țărmul mării insule japoneze. Epidemia continua să pustiască nava. Oamenii se culcau șoptind rugăciuni, deschizând ochii uimiți că mai sînt în viață. Suflul morții răvășise sufletele, dar nu îngenunchease chinuita speranță, care-i îndemna încă să creadă că vor ajunge, măcar ei, vii la Batavia.

Nerăbdarea echipajului, lupta epuizantă dintre molima ucigătoare și oameni, eșecul expediției îl măcinau fără milă pe Quast. Ca să-și regăsească liniștea și forța morală, apela tot mai des la forțe supranaturale, stînd ore întregi în genunchi, în fața icoanei din cabină. De praful lui Enoki parcă uitase...

Zilele treceau pe negîndite. Bolnav și el, Quast slăbise, ajungînd ca o umbră. Se țira din ce în ce mai greu pe punte, încercînd să-l atragă pe Tasman în discuții absurde despre japonezi, șobolani, ciumă și forțe oculte. Abel tăcea îndărătnic, răspundea monosilabic, mohorît, strivit sub propriile sale gînduri. Fără să se bage de seamă, el preluase comanda corăbiei, jurînd să-și facă datoria pînă la capăt. De aceea, spre surpriza și spaima generală, „Engel“ nu porni direct spre sud, ci o luă către sud-vest. Quast observă și hotărî să-l oprească cu orice preț pe cîrmaci să comită ceea ce el considera o nebunie.

— Abel, îi spuse deznădăjduit, comiți o crimă! Plătim și așa prea scump îndrăzneala noastră. Nu putem înfrunta soarta, știi bine. Sub punte zac alți marinari atinși de ciumă. Poate că și eu...

— Căpitane Mattis Quast! îl înfruntă timonierul. Van Diemen ne-a încredințat o sarcină care trebuie îndeplinită. Nici tu, nici moartea, nici cerul și iadul tău, nici stihiile tuturor mărilor nu-mi puteți sta în cale. *Eu* voi căuta, spre sud-est, „Insulele de aur și argint“.

— Vei pieri, laolaltă cu noi, înainte măcar să le fi văzut.

— E în mine ceva care nu ține seama de moarte...

Quast pricepu, ca și ceilalți membri din echipaj. Abel Janszoon Tasman îndrăzneă să înfrunte cerul, în numele onoarei de marinar al Republicii Olanda. Mattis își aminti că la fel procedase și el în fața preotului budist. Iar mateloții, din pricini greu de înțeles, se supuseră deodată acestei voințe de neînvins.

Întreaga noapte ce urmă, Tasman nu dormi, chinuit de amarnice presimțiri. Dimineata îl găsi cu mâinile încleștate de roata cîrmei. Avea privirile tulburi de nesomn. I se păru că înaintea corăbiei pluteau pe ape niște insule mici și întunecate. Se frecă la ochi, să alunge vedeniile.

— Căpitane! strigă marinarul de veghe pe catarg. Pămînt!

Vestea se întinse cu repeziciune. Mateloții dădură buzna pe punte, cățărîndu-se pe frînghii, pe scările catargelor, urlînd ca nebunii. Tasman era însă foarte lucid, îi numără îndurerat: rămăseseră numai cinsprezece. Iar Quast nu se mai afla printre ei. Murise în aceeași noapte... Tasman căută în cabina lui cutia cu praf alb... O găsi. Quast nu se atinsese de ea.

Insulele vulcanice, nou descoperite, îi dezamăgîră repede pe marinari. Pustii, abia acoperite cu vegetație deplorabilă. Degeaba le răscoliră oamenii, conduși de Abel, nu găsiră nici cel mai mic grăunte de aur sau argint. Îngropară, în schimb, acolo pe cei din urmă morți, mai norocoși decît cei vii, fiindcă avuseseră parte de un pămînt în care să se odihnească.

Întorși pe bord, marinarii au așteptat ordinele lui Tasman. Acesta controlă hărțile, neștiind că japonezii numeau acele insule „Idu-siti-to“ – „Cele șapte insule“. Le trecu pe harta lui, unde nu figurau.

Eșecul ar fi trebuit să aibă urmări dezastruoase pentru puținii oameni rămași în viață. Tasman găsi însă și de data asta puterea să-și convingă matrozii să nu abandoneze cercetările. Le dădu să mănînce și să bea pe săturate și, după o odihnă de cîteva zile, îi adună pe punte.

— Băieți! le spuse el. Sîntem departe de Batavia. Soarta a vrut să rămînem atît de puțini. Dar „Insulele de aur și argint“ ne așteaptă pe undeva. Ca să ajungem la ele, ar trebui să le căutăm pînă la ultima suflare. Chiar dacă norocul ne va fugi și mai departe din drum, cîntea ne obligă să încercăm tot ce este posibil. Mi-ar fi rușine să mă prezint în fața guvernatorului, raportîndu-i că am dat bir cu fugiții. Încercați să mă înțelegeți! Mai bine mor de boală, sau de mîna voastră. Numai, să știți, dacă eu voi muri, nici unul dintre voi nu se va mai întoarce la Batavia, fiindcă nici unul nu știți să conduceți un vas.

Scurta lui cuvîntare avu un efect nesperat. Marinarii îl urmară orbește. S-au supus, poate, și datorită șirului întreg de

suferințe, care-i obișnuise cu orice, poate și de frică... cine știe?

Ocolind insula Kiușiu „Engel” pătrunse curînd în Marea Chinei de Răsărit. După cîteva zile, străbătea Marea Chinei de Sud. Încă opt oameni muriseră. „Engel” continua să înainteze spre miazăzi, avînd la bord numai șapte matrozi. Tasman supraviețuise. La fel de senin și calm, conducea corabia spre casă.

„Insulele de aur și argint” se dovediseră a fi doar un miraj, o legendă uimitoare, ce semăna cu mitul funestului El Dorado american.

Și într-un caz, și în celălalt, dorința de îmbogățire a oamenilor nu mai ținea cont de nici o jertfă. Aurul a fost întotdeauna prea scump plătit. Tot așa va proceda și Van Diemen. Deși știrea tragediei de pe nava „Engel” va face înconjurul lumii, guvernatorul va trimite peste doi ani o nouă expediție, avînd același scop. Evident, mult căutatele „insule de aur și argint” nu vor fi găsite niciodată.

Noi să ne întoarcem acum la Tasman și cei șapte marinari, care-i mai rămăseseră.

Noul comandant al navei chibzui îndelung. Își chemă echipajul și dădu fiecărui marinar cîte puțin praf alb cu vârful unui cuțit. Tasman păstră și pentru el o cantitate mică.

Dincolo de Marea Chinei de Sud izbucni iar furtuna. Vîntul hăuia bezmetic din zare în zare, înălțînd talazuri cenușii, sub un cer de plumb. Sarturile și straiurile catargelor șuierau amarnic, subțire, văicărindu-se parcă fără rost. Val după val mătura puntea corăbiei, care se apleca – dispărînd sub ape – cînd la babord, cînd la tribord. „Engel” se împotrivea din răputeri vijeliei, încăpățîndu-se să plutească, mereu, în mijlocul clocotului apocaliptic. Fulgere orbitoare despicau genunile din înalt, poleind în fracțiuni de secundă prăpăstii lichide, prin care treceau pînze albicioase de spumă. Lumina zilei fugea înspăimîntată, lăsînd în urmă doar umbrele nopții, dănțuind năuce, care-ncotro.

Tasman, prăbușit peste timonă, încerca să păstreze direcția navei spre sud. Era conștient că nu se puteau măsura cu uraganul. Orb și surd din pricina vijeliei, se bizaia numai pe instinct. Nu-și mai simțea brațele și trupul. Ar fi vrut să doarmă măcar cîteva ore, sau poate că și ațipise, căci altfel nu i-ar fi apărut înaintea ochilor chipul alb al bunei Jannetjie. Ea îl întrebese ceva, în șoaptă: „De ce nu te grăbești? Te aștept...” Da, da, așa îl întrebese. „Am trecut de ecuator. La vest trebuie să fie Sumatra, iar la est Borneo. Mai avem puțin și sosim. Să mă aștepți pe dig...”

Tasman își frecă fruntea rece cu palma udă. „Am ve- denii“, mormăi el, devenind brusc atent. Vela trapezoidală de pe arborele mare plesnise cu zgomot asurzitor. Corabia tremură câteva clipe buimăcită, aplecându-se și mai tare în canionul adânc dintre valuri. Comandantul-pilot pricepu dintr-o ochire. Cea mai importantă velă era gata-gata să fie smulsă de vînt. Pierduseră în cinci zile de furtună alte câteva. Și trebuia să ajungă acasă. Așa promisese celor șase marinari rămași la bord. Oare mai trăiau toți? De două sau trei zile nu-i mai văzuse. Nici mîncare nu i-au mai adus. N-au văzut vela sfîrșiată? Trebuia să ia o hotărîre!

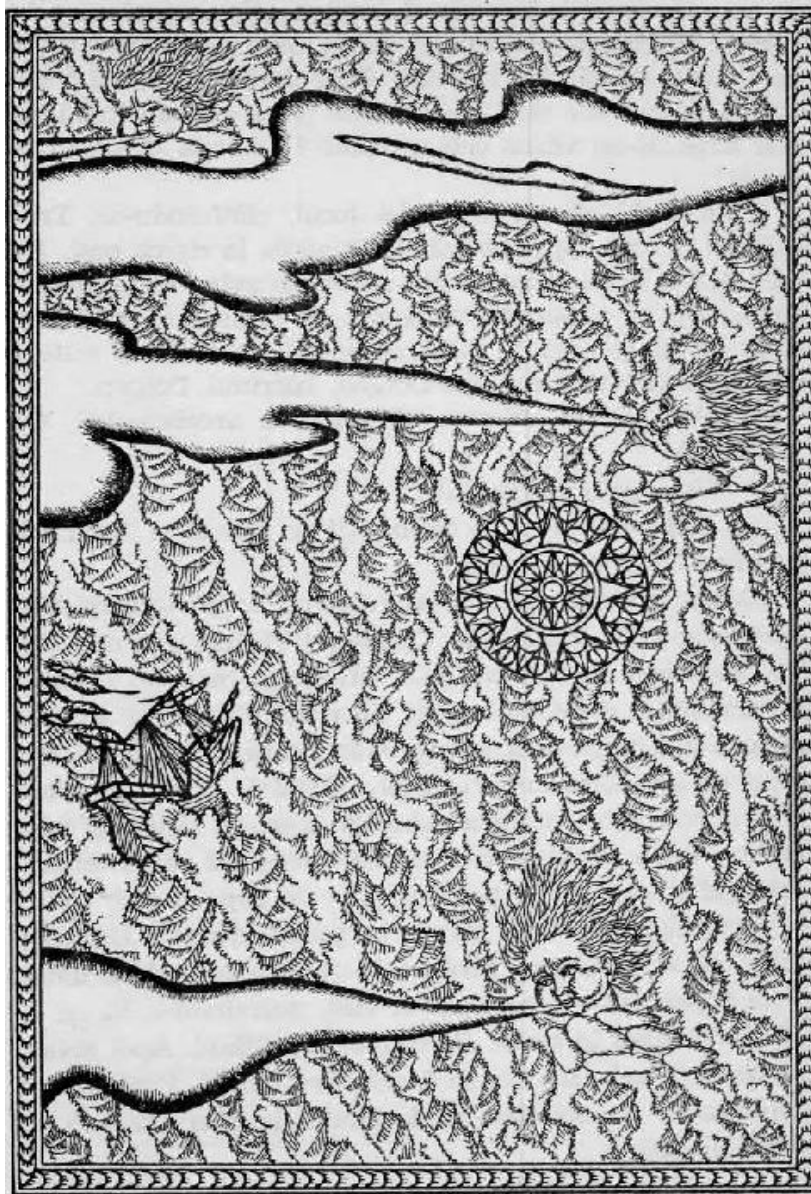
Fixă roata cîrmei și părăsi locul, clătinîndu-se. Trebuia să fi fost după-amiază. Abia zărea la cîțiva pași. Ba nu! Acolo, lîngă arborele din prova, se zvîrcolea o mogîldeață, care se lupta din răputeri cu valurile ce măturau nava de la un cap la altul al punții. Din câteva salturi ajunse lîngă marinar. Era Dolgen, bătrînul Dolgen.

— Hei! strigă cît putu Tasman în urechea lui. Ce faci aici?

— Vela, gîfii marinarul.

— Ești nebun? Abia te mai ții pe picioare! Lasă-mă pe mine! Fugi la timonă!

Dolgen mormăi ceva și se rostogoli în partea cealaltă, opintindu-se în balustradă. Corabia se clătina mai departe. Tasman reuși cu greutate să-l salveze pe matelot. Îl trase la timonă și, după ce-l agăță de roata cîrmei, se tîrî iar pe punte, ajungînd la catarg. Găsi scara de frînghie. Începu să se cațere cu prudență. Vîntul îi lovea în rafale trupul

puternic. Pulberea valurilor sparte îi sfîchiuia fața. Închise ochii, cuprins de o ciudată amețală. Auzi lemnul catargului cum pîrîie prelung. „Se va rupe oare?” gîndi el, scrîșnind din dinți. Trecu la prima crucetă. Deschise ochii, să se orienteze. Încă puțin și va ajunge la a doua. Vela ruptă flutura, pocnind în vînt, asurzindu-l. Reuși să prindă cruceta în brațe. Se lipi de ea, gîfîind. Apoi apucă de-un colț vela și o trase încet spre dînsul. Furtuna i-o smulgea de fiecare dată cu îndărătnicie. Dar Tasman nu se dădu bătut...

Într-un târziu, izbuti să lege zdravăn vela de crucetă. Tasman se afla la capătul puterilor. Coborî în neştire pe punte. Nu şi-a dat seama cînd a ajuns iar la timonă. Dolgen zăcea peste roata cîrmei. Adormise. Atunci pricepu Tasman de ce marinarii nu dăduseră nici un semn de viaţă. Lupta cu furtuna dura de cel puţin cinci zile. Epuizaţi de muncă, cine ştie prin ce colţuri zăceau, toropiţi de somn şi de foame! Sau, poate, în fundul mării, smulşi de valuri şi vînt... Ce trebuia să facă? Gîndurile i se încurcă în cap. Îşi dădu seama că trebuia să doarmă. Trebuia. Se strînse lîngă bătrîn şi adormi.

Îl trezi liniştea. Stranie, nebunească, tulburătoare şi de neconceput. Deschise ochii. Lîngă dînsul dormea dus Dolgen.. Respira liniştit. Se ridică, strîngînd ochii. Lumina soarelui îl orbi. Apoi văzu marea albastră, întinsă pînă la orizont, calmă, lucie ca oglindia. Auzi filfiitul unor păsări în zbor. Pe aproape era, probabil, vreo insulă. Pînzele de pe catarg atîrnau moi, fără vlagă. Încet, încet, se dumeri. Corabia „Engel“ era întreagă şi sta pe loc. Vîntul nici nu mai adia.

Tasman îşi reveni. Îl trezi pe Dolgen şi plecară să-i caute şi pe ceilalţi. Trăiau. S-au strîns tăcuţi pe punte, palizi, înfometaţi şi bărboşi. Abia se ţineau pe picioare.

— Băieţi, am scăpat teferi! îngîină Tasman, reuşind să găsească un zîmbet.

Oamenii se priveau însă unii pe alţii, nevenindu-le să creadă. Apoi, flacăra bucuriei se aprinse tumultoasă în piepturile lor. S-au îmbrăţişat îndelung, vărsînd lacrimi mari, bărbăteşti. După aceea au băut şi au mîncat pînă seara.

În timpul nopţii se porni să bată o briză aducătoare de speranţe. Marinarii se căţăraseră ca pisicile pe catarge, reparînd velele, înălţîndu-le. „Engel“ aluneca lin. Sub conducerea lui Tasman se îndreptă spre Batavia.

Peste 36 de ore, într-o dimineaţă din luna martie a anului 1640 „Engel“, cu şapte oameni la bord, acosta la Onrust. Mii de locuitori se strînseseră de-a lungul digului, căci nava fusese zărită de departe. Gălăgia mulţimii se transformă însă pe negîndite într-o tăcere de gheaţă. Şapte umbre, cu Tasman în frunte, se căţarau pe catarge, strîngînd pînzele! Numai şapte! Şi plecaseră patruzeci şi opt...

Fiorul spaimii dădu mulţimea înapoi. Cînd Van Diemen apăru la bord, Tasman îi ieşi înainte.

— Domnule guvernator, salută el. Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am întors acasă. Ne-am făcut datoria, căutînd insulele. Nu le-am găsit. Patruzeci şi unu de oameni, fie-le ţărîna uşoară, nu-şi vor mai revedea patria. Am să vă înaintez, peste cîteva zile, un raport.

Van Diemen, cutremurat, tăcu. Oamenii din fața lui păreau mai degrabă niște morți întorși la viață.

— Cauza? întrebă el sec.

— O epidemie necunoscută, șopti Tasman, căutînd, fără să vrea, dincolo de guvernator, silueta bunei Jannetjie.

— Te aștept! murmură Van Diemen, întorcîndu-i spatele. Te aștept!

După care pieri în mulțime.

De pe dig se urcă atunci un ofițer elegant. Era Vriens, doctorul portului.

— Dragă Tasman, începu medicul, apropiindu-se de pilot. Va trebui să faceți carantină. Mi-a ordonat guvernatorul.

— Jannetjie... Unde este Jannetjie? întrebă, nerăbdător, Tasman.

Vriens își coborî privirile.

— Dar spune odată! izbucni violent Tasman.

— La două săptămîni după ce ai plecat...

Tasman îl împinse la o parte, alergînd pe schela de legătură cu digul. Lumea îi făcu loc, nepricepînd. Și Abel fugi departe, într-o pădure. Căzu cu fața în jos, lîngă trunchiul unui arbore. Ar fi vrut să plîngă, dar nu putea.

Tîrziu, simți plutind în jurul său o mireasmă plăcută. Se ridică în picioare, clătinîndu-se. Femeia tînă și frumoasă ce se afla aproape de el îl privi cu compătimire.

— Cine ești? Ce vrei de la mine? întrebă Tasman.

— Mă numesc Maria Van Diemen, șopti ea. Sînt fiica guvernatorului. Am îngrijit-o pe Jannetjie pînă în ultima clipă. Trăsura mea vă stă la dispoziție.

Abel Janszoon Tasman închise ochii. Căzu în genunchi. Putea, în sfîrșit, să plîngă. Maria Van Diemen îi puse mîna pe umăr, cu delicatețe.

— Domnule, e aproape seară. Nu mai pot sta cu dumneavoastră după căderea nopții. Onoarea mă obligă să plec. Vă rog să mă însoțiți!

Indiferent, mut în durerea lui, Abel o însoți în trăsura.

Partea a doua

TERRA AUSTRALIS

*În amîndoi sînt hăuri și-ntunecimi profunde
Tu, omule, au cine adîncul să-ți măsoare?
Tu, mare, cine știe ascunsă ta splendoare?
În amîndoi o taină eternă se ascunde.*

BAUDELAIRE

OM ȘI MARE

VI. SPRE SUD

Tragedia de pe „Engel“, revenirea navei cu numai șapte marinari la bord l-au transformat pe Abel Janszoon Tasman într-un fel de „erou al mărilor“. Guvernatorul Van Diemen începu să se intereseze de el, considerându-l „talentat și norocos“. Și, deși expediția se soldase cu un eșec de proporții, inteligentul guvernator îi înmână o răsplată substanțială. Abel o împărți cu cei șapte mateloți, neștiind ce urmărește Van Diemen. Va afla abia peste doi ani. Până atunci, fapta guvernatorului se răspîndi cu răsunet, în special printre negustori. Compania Indiilor de est se pregătea să trimită o mare cantitate de mărfuri spre Japonia. Trebuiau oameni de nădejde, deoarece flota număra 11 corăbii, purtînd cu ele o încărcătură de 525 000 de livre. Printre comandanții de corăbii a fost ales și Tasman, dîndu-i-se în primire vasul de viteză „Oost Kappel“.

Acest voiaj comercial a început la cîteva luni după întoarcerea celebrului „Engel“, mai precis, cam la jumătatea lunii iunie, din anul 1640.

Soarta părea că-i surîde lui Abel Janszoon Tasman. Dar succesele în profesiune, singure, nu pot forma totuși fericirea unui om. Pierderea bunei Jannetjie îl descurajase profund. Încercase pentru a doua oară să-și refacă un cămin, dar și de data asta soarta a vrut altfel. Sfîșietorul dor de copila lăsată în Olanda i-a întreținut tristețea și dez- nădejdea. Gustă din plin toate amărăciunile vieții, cu patima ce-l caracteriza.

Bău, crezînd că-și poate amorți gîndurile, fumă opiu, amăgindu-se cu iluzii, vîna tigri prin junglele sudice ale Bataviei. Fiind o fire impulsivă, avu și cîteva scandaluri publice, pe care oficialitățile au căutat să le aplaneze cît mai repede.

Cu toate astea, Abel Tasman își amintea din cînd în cînd de o ciudată femeie: Maria Van Diemen.

Fiica guvernatorului nu împlinise 25 de ani. Moștenise de la mamă talia suplă și înaltă. Părul arămiu, cu reflexe metalice, ce-i înconjură figura prelungă, bronzată de soarele tropical, ca și armonia și finețea trăsăturilor ei aminteau de vechile statui florentine. Ochii mari, albaștri, purtau întotdeauna o nostalgie nordică, tulburătoare. Numai gura cu buze subțiri, dure, trădînd o fire voluntară, contrasta evident cu întreaga ei ființă. Dar într-o zi, Maria se hotărî să facă medicină. Poate din plictiseală, poate din dorința de a ieși din cotidian.

Ca practiciană, nimeri în sanatoriul unde se afla internată Jannetje. Între cele două femei se născu o prietenie sinceră, adâncă. Deseori își povesteau reciproc anumite întâmplări din viață. Jannetje îi aminti de soțul ei, Tasman, plecat să caute „Insulele de aur și argint”. Maria Van Diemen știa la fel de bine întreaga poveste. Nu-l cunoștea însă pe pilot. Boala bieteii Jannetje se agrava. Zi de zi Maria îngrijea de bolnavă. Jannetje nu aducea vorba decât despre Abel, ca o îndrăgostită, la prima și ultima ei iubire. I l-a descris Mariei în culori minunate, cum numai o femeie care iubește o poate face. Iar când simți că moare, Jannetje îi lăsă soțului o groază de nimicuri, rugînd-o pe Maria să i le transmită. Printre ele, se aflau cîteva scrisori. Jannetje își lua rămas bun de la singurul bărbat pe care-l iubise ca pe propria ei viață. După moartea bieteii Jannetje, Maria începu să se intereseze de soarta navei „Engel”. Imaginea lui Abel Janszoon Tasman continua s-o urmărească. Își dădu curînd seama că s-a îndrăgostit de un om pe care nici măcar nu-l cunoștea...

Cînd Tasman acostă cu vasul la Batavia, Maria se afla în mulțime. L-a văzut alergînd înnebunit de durere. Plăti doi oameni să-l caute. Găsindu-l, s-a dus în pădure cu trăsura ei personală. L-a luat de acolo, îngrijindu-l acasă la o bună prietenă, căci Tasman dădea semne de oboseală nervoasă și fizică. Abia după patru zile îndrăzni Maria să-i povestească tot...

Tasman îi păstrase de atunci o respectuoasă afecțiune. Din cînd în cînd se întâlneau, bucuroși că se revăd. Timpul vindecă apoi rănile sufletești ale bravului marinar. Voiajul făcut în Japonia la bordul navei „Oost Kappel” îl va întrema definitiv.

Reveni în Indonezia în primăvara anului 1641. O revăzu pe Maria și, încet, încet, prietenia lor se transformă în iubire.

În toamna aceluiași an, Tasman se prezintă la guvernatorul Anton Van Diemen, cerîndu-i fata în căsătorie. Guvernatorul îl refuză, neluînd în seamă sentimentele fiicei. Cîteva luni mai tîrziu, Abel Tasman a fost chemat de guvernator, aducîndu-i-se la cunoștință hotărîrea acestuia: trebuia să plece într-o lungă călătorie spre sud, pentru cercetări geografice. I se puneau la dispoziție două corăbii vechi, „Heemskerk” și „Zeechen”, cu care trebuia să pornească în noua expediție la începutul toamnei anului următor: 1642.

Vremea trecu. Vara anului 1642 îl găsi pe Tasman la bordul celor două corăbii „Heemskerk” și „Zeechen”, pregătite pentru drum. Ca vas de comandă fusese ales „Heemskerk”. Printre marinarii angajați pentru expediție se afla și excelentul pilot Franz Wisker, de origine anglo-germană. Tasman își făcuse din Franz un prieten devotat, deoarece viitorul pilot al expediției

era înainte de toate un om de o mare cultură, plin pînă-n vârful unghiilor de astronomie, matematică și geografie. Colindase mările și oceanele încă din tinerețe. De aceea, poate, rămăsese în toate împrejurările la fel de calm, la fel de vesel și oarecum visător. Muncind cot la cot cu Tasman, Franz descoperi cu timpul adevărata personalitate a viitorului său comandant. Organizarea expediției le ceruse peste cinci luni de eforturi. Nu era de loc ușor să pregătești pentru drum două corăbii, ale căror stadii de serviciu numărau cam 20 de ani. Spre surpriza lui Franz, Tasman parcă nici nu dăduse importanță acestui fapt, deși înlocuirea lemnului putred durase peste trei luni. Bănuind că aici se ascunde ceva, Wisker încercă să afle adevărul. Și-l află chiar de la Abel într-o noapte, cu două săptămîni înaintea plecării.

Lucraseră ziua întreagă la bordul navei „Heemskerk“, aplecați deasupra hărților, încercînd, din discuții și calcule, să-și imagineze amîndoi calea ce-o vor străbate spre sud. Tasman era din ce în ce mai nervos. Amîna mereu concluzia, neluînd nici o hotărîre. Ziua trecuse. Apunea soarele.

— Abel, trebuie să ne hotărîm odată! reluă discuția Franz. Mîine dimineață te prezinți la guvernator, care așteaptă de-o lună acest raport.

— Dracu s-o ia de expediție! izbucni Tasman din senin.

— Dragul meu, ești obosit! Ar trebui să te culci. Te trezesc eu spre dimineață. Pînă atunci, voi încerca să termin schițele și tot ce trebuie.

— Termină mai bine cu cicăleala asta de babă! mormăi comandantul, sărind în picioare. Nu vezi că Van Diemen ne cere să dispărem din Batavia?

— Să dispărem?! O putem face mai simplu, sărind direct în mare!

— Mi-a spus că vrea să ne oprim și pe insula Mauriciu, iar de acolo să încercăm să ocolim pe la sud, la latitudini cît mai mari, Noua Olandă. Dacă rezistăm, să ne întoarcem acasă, trecînd prin arhipelagul Solomon.

— Deși mi-ai zis-o pînă acum de vreo 20 de ori, nu pricep ce vezi rău în asta. E foarte limpede.

— Și dacă se poate, strigă Tasman, să explorăm drumul cel mai lesnicios între India și Chile. Auzi? Dintre India și Chile! Și să descoperim ce bogății au țările de pe Continentul Sudic, pe care-l vom vizita.

— Nu e rău de loc! Vom face niște cercetări amănunțite...

— Dar cu ce? Nu pricepi? Cu ce? strigă Abel, oprindu-se la doi pași de pilot și privindu-l ca o fiară.

Prudent, Wisker tăcu. Apoi încercă un compromis:

— Am știut de la început ce corăbii ne-au pus la dispoziție...

— Două rable, bune de plute pescărești!

— Întrebarea este alta, atacă Franz. De ce?

— Cum... de ce?

— De ce ne-au dat asemenea corăbii? Drumul e lung. Ne vom întoarce peste doi ani.

— Mda!... E adevărat. Nu știi de ce... Tasman ezită doar câteva clipe. I-am cerut fata în căsătorie. Se răzbună. Din cauza mea... 80 de oameni...

Nu mai continuă. Se trînti pe un scaun... Franz Wisker clipi repede, emoționat. „De aceea este nervos Tasman! Oamenii celor două echipaje se află în voia soartei... O simplă poveste de dragoste aruncă îndoieli asupra întregii expediții.”

— E minunat, prietene, șopti, apoi blînd pilotul. Cerul nu se poate mînia pe cei ce se iubesc. Ne vom întoarce teferi! E mai mult decît sigur.

— Ah, dacă m-aș îmbogăți, Franz... M-aș întoarce numai ca să-i arunc la picioare saci plini cu aur și diamante. N-aș opri nimic. S-ar încumeta, poate, atunci să mi-o dea de soție.

— La naiba! Mă umpli de tristețe. Totuși am să te rog...

— Să nu mă rogi nimic! îl întrerupse Tasman. Trebuie să lupt și să înving. Altfel o pierd pe Maria.

Făcu un mare efort ca să se liniștească. Trase hărțile de pe masă mai aproape și începu să le studieze. Franz Wisker surîse admirativ. „Oameni ca Abel nu pot fi învinși!” gîndi dînsul, apropiindu-se de comandant. Îi puse mîna pe umăr.

— Rămăsesem la Noua Olandă.

— Da, șopti Tasman. S-o luăm de la capăt. Te ascult! Te pricepi mai bine.

— Am studiat în ultimele luni ceea ce ne interesa, Abel. Uite cum stau lucrurile! Franz se gîndi puțin, apoi continuă: Dacă păcătoșii de portughezi n-ar fi avut punctele lor întărite din nordul Oceanului Indian, noi n-am fi fost obligați, și asta de la începutul secolului, să căutăm alte căi navigabile mai la sud, între 20 și 30° latitudine.

— Am făcut pe acolo câteva drumuri. Bat vînturi permanente de la vest. Te poți lesne apropia de coasta apuseană a *Continentalului Sudic*.

— Ei... bine, știi și tu că acest *Continental Sudic* s-a numit înainte *Terra Australis*. Noi, olandezii, i-am dat denumirea de *Noua Olandă* în urma cercetărilor făcute zeci de ani la rînd.

— Cam așa! Țărmul vestic e un pustiu cu vegetație săracă. S-au descoperit și niște sălbatici, trăind pe prima treaptă a civilizației. Am fost mereu obligați să ne oprim pe coastă pentru apă de băut.

— Nu e chiar atît de simplu, Abel. Compania Indiilor de Est a trimis corăbii spre sud și din alte interese. S-a speriat că vom descoperi pămînturi mai bogate, aur, argint, mirodenii, ba chiar și negri buni pentru muncă.

— N-avem destui sclavi în Africa? Dar continuă!

— Uite, am făcut hărți noi... după cele existente la Companie. Toate descoperirile de pămînturi sînt legate pînă acum de *Continental Austral*, de *Noua Olandă*. Cel puțin așa scrie în acte.

— Stai, să le luăm la rînd! Asta-i Noua Guinee, să pornim de aici.

— Da! În 1605, Wilhelm Janszoon, la bordul corăbiei „Duyfken“, descoperea țărmurile meridionale și occidentale ale Noii Guinee, pe o întindere de aproape 1 000 de mile marine. Se pare că a navigat între 5° și 13°45' latitudine. Din înscrise, reiese că regiunea era pustie. De cîteva ori s-au întîlnit cu băștinașii. Sălbaticii i-au omorît și cîteva marinari. Wilhelm Janszoon s-a ferit să mai cerceteze țara descoperită. Terminîndu-se proviziile, trebuia să se întoarcă. Cel mai îndepărtat pămînt pe care l-a întîlnit la 6 iunie 1606 a fost botezat „Keerweer“^[14]. Călătoria lui Wilhelm ne obligă să credem că Noua Guinee ar fi o peninsulă nordică a Continentului Sudic.

— Nimeni și nimic nu ne poate obliga să avem certitudini, prietene Franz. Pe mările sau pe oceanele necunoscute mai ușor e să te înșeli. Pămîntul pe care-l descoperi nu știi unde duce, nici ce ascunde... Ai reușit să afli ceva despre Torres? Circulă zvonul că acest spaniol ar fi cercetat Noua Guinee.^[15]

— Nici o informație nu e demnă de încredere. Spaniolii și portughezii le păzesc cu strășnicie.

— Dar despre Noua Olandă?

— Așteptam noutăți de la tine! Mi-am băgat nasul în toate hîrtoagele și nu-i nici o speranță.

— Nici eu n-am avut mai mult noroc. Dă-mi, te rog, hărțile! Așa! Nu, nu, las-o pe asta! E mai mare. Ia să le luăm în ordinea descoperirii! Deci aici, între 23° și 26°5' latitudine sudică, este țara Eendracht.

— A fost descoperită în 1616. Poartă numele corăbiei care venea din Europa spre Batavia. Numele comandantului de navă nu ne-a rămas^[16]. El e, însă, primul care descoperă Noua Olandă.

Tasman studie îndelung hărțile.

— S-ar putea spune că olandezii și-au făcut datoria, reluă discuția viitorul comandant. Mai toți descoperitorii continentului austral sînt olandezi.

— Cam așa, zîmbi Wisker.

— Și ultima descoperire a făcut-o în 1636 Gerit Tomaszoon Paol?

— Da! A cercetat țărmurile din dreptul paralelei de 12° latitudine sudică. Alte informații mai recente nu avem.

— S-ar putea spune, deci, că pînă acum cunoaștem țărmurile vestice ale acestei uriașe peninsule din continentul sudic. Peninsula se întinde de la nord-est spre sud-vest, din Noua Guinee pînă la țărmul descoperit de Nuyts și Tissen.

— Fără îndoială!... Ceea ce mă sîcîie însă e altceva. Te-ai gîndit ce drum vom urma?

— Da! Mai întîi spre sud. Ocolind Țara lui Nuyts, ne vom duce spre răsărit. Drept să-ți spun, tare rău îmi pare că nu avem informații mai amănunțite.

— Cum? se miră Wisker. Cîte avem nu sînt suficiente?

— Nu. Portughezii și spaniolii ne-au luat-o de mult înainte^[17].

— În curînd ne vom revanșa, prietene! strigă vesel pilotul.

— Să sperăm, mormăi Tasman circumspect. Strînge toate hărțile. Am încredere că n-ai făcut nici o greșală.

— Sînt convins. De altfel nu prea cred că onor Consiliul Companiei își va băga nasul în ele.

— Nu! Vor întocmi o notă pentru Companie. Relatările le voi face verbal.

— Perfect! Și-acum hai la culcare! Dimineața trebuie să ai capul limpede.

A doua zi, Consiliul îi anunță lui Tasman data plecării: 14 august 1642.

La data respectivă, cele două corăbii, comandate de Tasman, părăsiră Batavia. Era o după-amiază frumoasă de vară, cu cer senin. Marea calmă și albastră strălucea pînă departe. O imensă mulțime aclama de pe diguri noua expediție. Pe punțile corăbiilor, marinarii care plecau au răspuns cu urale. Salutînd de pe puntea navei „Heems- kerk”, Tasman ordonă să se tragă cîteva salve de tunuri în semn de salut. Apoi Abel Janszoon Tasman se duse la pupa. Cu pălăria în mînă, privi nemișcat în urmă. Pe țărm mai flutura încă o năframă albă. „Maria, să nu mă uiți!” murmură proaspătul comandant, simțind un nod în gît.

La timonă, Franz Wisker controla din nou direcția navei. Șopti o rugăciune și zîmbi liniștit. Marinarii din echipaj coborîră sub punte abia pe înserat. Știa că nu se vor mai întoarce curînd acasă.

VII. ȚARA LUI VAN DIEMEN

În octombrie 1642, Tasman ajunse pe țărmul insulei Mauriciu. Făcu un popas de câteva zile, completându-și proviziile de alimente și apă potabilă. Cunoștea din proprie experiență ce însemnătate au pentru echipaj fructele și carnea proaspătă. Grija pentru sănătatea oamenilor de la bord era o sarcină de onoare, ce revenea comandantului. Lipsa fructelor într-o călătorie mai lungă ușura apariția scorbutului, boală cu urmări nefaste pentru marinari. De asemenea, fără carne proaspătă bîntuiau la bord fel de fel de boli, de la anemii, pînă la maladiile de stomac. Nu este greu de înțeles că, la bordul unei corăbii, munca fiecărui matroz avea o mare însemnătate. Comandantul fără marinari era ca un trup fără mîini. De aceea, pentru acele timpuri, o problemă destul de importantă în expedițiile maritime rămînea apa de băut și alimentația.

În sfîrșit, la data de 8 octombrie Tasman ordonă lui Franz Wisker să se îndrepte spre sud-est, deși nu știa precis dacă trebuie sau nu să se țină mult timp pe această direcție. Se menținu totuși în zona dintre 44° și 49° latitudine sudică. Timpul frumos, vîntul prielnic îl ajută să navigheze în bune condiții. La 27 octombrie întîlni o mare cantitate de ierburi de mare, acoperind suprafețe întinse. Era un fel de linte sălbatică, sau lentilie, cum i se mai spunea. Bănuind că uscatul este pe aproape, urcă un om pe catargul principal al navei. Totodată, anunță pe amîndouă navele că primul marinari care va observa cu sonda adîncimea mică a apei va primi trei reali și o oală cu băutură. Dar, deși ierburile marine apăreau din abundență la suprafața apei, nu întîlniră nici o bucată de pămînt.

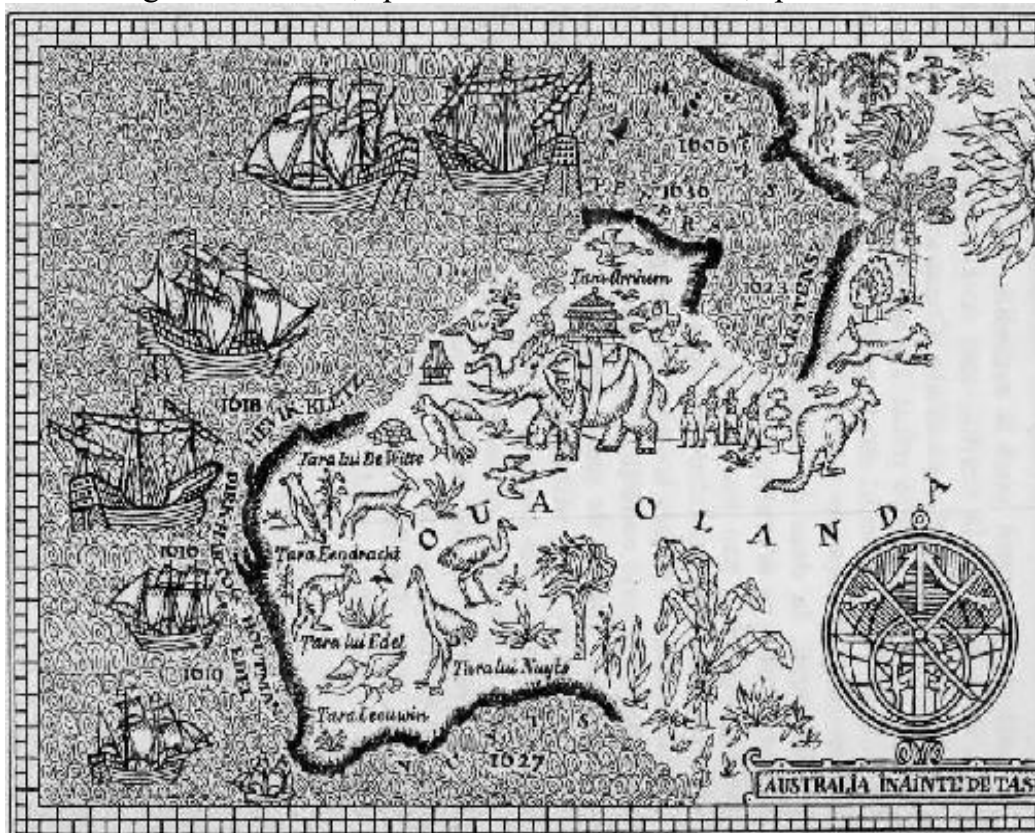
Calculînd pe hărți drumul parcurs, Tasman își dădu seama că depășise de mult țămurile extremității sudice a Noii Olande. De altfel, vremea se răcise simțitor. În numeroase dimineți marea era acoperită de o ceață străvezie. Într-o seară zăriră departe un grup de balene, dar, după puțin timp, uriașele cetacee dispărură.

Lipsa păsărilor arăta, însă, că se aflau departe de orice pămînt. În cele din urmă, Tasman isocoti că a înaintat cu 3° mai la răsărit de punctul unde ajunsese navigatorul Nuyts, punct aflat aproximativ la jumătatea țărmului sudic, pe continentul austral. Tasman ordonă atunci pilotului să cotească spre nord-est. Cu această ocazie, Wisker observă la comandant o anume bună dispoziție. De cînd părăsiseră insula Mauriciu, rareori îl văzuse zîmbind. Apatia nu-l împiedecase să aibă o

disciplină de fier, disciplină pe care o impusese și la bordul celor două corăbii. Controla de trei-patru ori pe zi direcția navei, însemnând pe hartă drumul parcurs. Determina, împreună cu Franz, latitudinea și longitudinea, urmărea distribuirea alimentelor și scria zilnic în jurnalul de bord. Însemnările din jurnal le făcea în special seara.

Cîteodată se plimba cu pași mici la prova, sau stătea nemișcat lîngă balustradă, privind în zare. Erau zile cînd se apropia de marinari, dîndu-le sfaturi profesionale, glumind cu ei. Nu-l uita însă pe Franz nici în ruptul capului. Venea la timonă tăcut, salutîndu-l monosilabic. Cerceta busola, harta, direcția vîntului, trebuia pe lîngă instrumente. Lucra cu el, ca și cum pilotul n-ar fi existat. Pe neașteptate, legîndu-se de cine știe ce problemă, îl ațîța pe acesta la discuții. În general, Tasman aborda subiecte legate de navigație. Wisker descoperi la dînsul un interes profund pentru natură. Avea destule cunoștințe teoretice de botanică și zoologie, de climă sau geologie. De asemenea, desena cu ușurință, schițînd din două, trei linii un colț de mare, o corabie, sau portretele marinarilor săi.

Franz a găsit într-o zi, pe masa din cabina lui, profilul

delicat al Mariei Van Diemen. Tasman n-o uitase. Dorul îl frămînta.

În asemenea condiții, întîlnirile dintre cei doi bărbați se transformau în adevărate plăceri spirituale, prietenia lor

cimentându-se pentru totdeauna. Acest respect pe care-l câştigase Tasman în fața lui Franz fusese împărțit și de marinarii din echipaj. Abel Janszoon Tasman era comandantul lor și l-ar fi urmat pînă la capătul pămîntului.

În ziua de 24 noiembrie, o zi senină, cu vizibilitate bună, marinarul de cart dădu alarma:

— Comandante, pămînt!

Era pe la orele patru după-amiază. Departe, în fața ochilor, se ivise o plajă, ridicată la cîțiva metri deasupra apei. De jur împrejur, munți masivi își desfășurau crestele pînă la zece mile distanță. Culmile lor aveau direcția nord-sud. De țărm nu s-au putut apropia cu una, cu două. La tot pasul întîlneau stînci submarine sau bariere prăpăstioase de piatră, pe care le ocoliră. Bancurile de nisip nu lipseau. Navigînd cînd la stînga, cînd la dreapta, cu numeroase opriri și ocolișuri, corăbiile atinseră țărmul abia la orele cinci seara. Pilotul observă că aproape de țărm variațiile busolei scad brusc, acul indidînd cu adevărat nordul. Se aflau la 42°30' latitudine sudică și 163°50' longitudine estică. Tasman boteză atunci pămîntul descoperit cu numele guvernatorului care organizase expediția: Anton Van Diemen.^[18] Era un omagiu adus aceluia care încurajase, într-adevăr, dezvoltarea navigației și a geografiei,

Cele două corăbii ancoraseră una lîngă cealaltă. Fundul marin, stîncos, ușurase prinderea ancorelor. În felul acesta, neexistînd primejdia de a fi smulse de curenții puternici de lîngă coastă, navele erau în siguranță.

Încă de la sosire stoluri de păsări negre acoperiseră catargele și crucetele. Erau rîndunele de mare, ale căror cuiburi făcute în stîncile țărmului puteau fi văzute chiar de pe punte. De asemenea, pescăruși mari, albi, vîsleau din aripi în jurul corăbiilor, scoțînd parcă strigăte de bun sosit. Marinarii ieșiseră pe punți, privind lacomi la pămîntul sălbatic din apropiere, sperînd fiecare că a doua zi va putea pune piciorul pe uscat. Prea puțini aveau însă rezervată o astfel de fericire. Numai Tasman putea hotărî cine va pleca pe țărm. Orice pămînt necunoscut reprezenta o primejdie fie din cauza eventualelor populații întîlnite, despre care nu știau nimic, fie pentru a preîntîmpina cine știe ce molime cu care cercetătorii s-ar fi putut întoarce la bord. Evenimentul era însă prea important pentru matrozi. Mulți au rămas pe punte pînă noaptea tîrziu, discutînd cu marinarii intrați de cart. Alții și-au pregătit nerăbdători uneltele de pescuit sau armele pentru vînătoare. Întîlnirea cu uscatul s-a sfîrșit cu o mică ceremonie, golindu-se, cu această ocazie, și cîte o cană de vin. Numai marinarul care zărise pămîntul a băut o oală, luînd în același timp și cei trei reali promiși de comandant.

La cîteva ore după apusul soarelui, Tasman îl chemă la el pe Franz Wisker. Cînd sosi în cabina comandantului, pilotul îl găsi scriind în jurnalul de bord.

— Dragă Franz, se întrerupse din scris Tasman, țărmlul pare să fie de origine vulcanică. Pădurile pe care le-am zărit nu departe, în interior, va trebui să le cercetăm mîne dimineață. Te-aș ruga să schițezi pe hartă, cît mai amănunțit, locul în care ne aflăm.

— Nimic mai simplu, comandante! răspunse pilotul, așezîndu-se pe singurul scaun din cabină.

Știa că Tasman îi permite acest lucru, nefiind niciodată protocolar.

— Foarte bine, mulțumesc! Dar uitate pentru ce te-am chemat! Îți mai amintești că circulau niște zvonuri despre Peter Nuyts? Se spunea că acesta s-ar fi întîlnit pe insula Saint Francisc cu niște băștinași!

— Da, îmi aduc aminte.

— Ei bine, dacă ar fi să-l credem pe Nuyts, indigenii lui nu erau nici negri, nici galbeni și nici roșii. Sălbaticii nu prea semănau cu nici una dintre semințiile cunoscute pînă acum pe pămînt.

— Cam greu de crezut, comandante Abel! Tot oameni trebuie să fi fost...

— Stai, nu mă înțelege greșit, Franz! Or fi fost tot de origine neagră. Dar altceva mă frămîntă!

Lui Tasman îi străluceau ochii, cuprins de o vie agitație. Își desfăcu gulerul vestonului verde, ca și cînd în cabină s-ar fi lăsat brusc o mare caniculă. Se răsuci pe scaun, întinzîndu-și picioarele încălțate cu pantofi negri, cu cataramă late, de aramă.

— M-am gîndit, continuă dînsul, că acest continent sudic este înconjurat pe mari distanțe de apă. Dacă și în partea răsăriteană este aceeași situație, mă întreb: „De unde au venit aici... oamenii?“ Pe mare? Corăbii nu s-au întîlnit. Nici măcar bărci. Atunci... cum?

Descumpănit, Franz Wisker clipi repede.

— N-aș putea să răspund, căpitane! Dar dacă mîne vom găsi niște băștinași, dacă ne vom putea înțelege cu dînșii...

— Nici pomeneală, Franz! De găsit sălbatici... poate vom găsi. Dar de înțeles cu dînșii, mai greu. Ah! Ce n-aș da să pot afla în călătoria noastră cîte ceva despre acești indigeni!

Franz Wisker tăcu. Ideea comandantului i se păru năstrușnică. „De unde au apărut oamenii pe aceste pămînturi?! Se născuseră, poate, aici, sau veniseră din alte locuri? Ce importanța ar avea aflarea acestui lucru?“ gîndi pilotul. Ei veniseră aici să descopere pămînturi, nu oameni.

— Cred c-o să se știe într-o zi, murmură pilotul nesigur.

Tasman parcă nu-l auzise. Cufundat în gânduri, cu bărbia sprijinită pe piept, cine știe la ce visa! Franz Wisker îi respectă tăcerea. În definitiv, Abel Janszoon Tasman era, după toate probabilitățile, primul european care-și ridica o asemenea problemă.¹¹⁹

Cînd Tasman își dădu seama c-a uitat de pilot, păru stingherit.

— Iartă-mă! spuse dînsul. Ca marinari, sîntem legați de întinderile nesfîrșite de apă. Adevărul însă, Franz, va fi legat întotdeauna de pămînturi și de oameni. Nu știu de ce mă apucă tristețea, gîndindu-mă că trecem atît de repede de la un pămînt la altul...

Franz Wisker zîmbi la rîndul său:

— Comandante, ar trebui să fim mai înțelepți! Noi sîntem primii albi care vom da de știre lumii că sînt și pe aici uscaturi. Alții le vor cerceta...

— Prea bine, înțeleptule! Și acum la culcare! Mîine dimineată vom începe treaba. Noapte bună!

A doua zi, dimineata, înainte ca soarele să fi răsărit, Tasman ieși pe punte. Cerul senin anunța o vreme frumoasă. Briza sufla dinspre țărm, vîlurind într-o doară suprafața mării. Rîndunelele de mare zburau în stoluri gălăgioase. Pescărușii se porniseră la vînat, săgetînd în cădere văzduhul. Tasman scrută liniștit împrejurimile. Dincolo de țărmul stîncos, sălbatic, inospitalier, începea o pădure înaltă, de un verde închis. Pădurea continua și pe pantele munților ce se prelungeau pînă departe, în zare. Cel mai înalt avea coama lată și turtită. Ducînd luneta la ochi, Tasman reuși să zărească pe această coamă, ce se ridica pînă la 3000 de picioare, o îngrămădire haotică de stînci abrupte. Era muntele Wellington, așa cum se numește astăzi. La poalele lui, albi vor dura mai tîrziu capitala Tasmaniei, Hobart Town.

După această recunoaștere sumară, Tasman își alese un grup de marinari tineri, coborî o barcă pe apă și se îndreptă spre țărm. Acostară în bune condițiuni. Înainte de a porni la cercetarea uscatului, Tasman se plimbă puțin printre stîncile de pe mal. Luă în mîini cîteva fragmente, studiindu-le atent. Își dădu seama că pietrele semănau cu niște roci eruptive de bază, care se numeau trapp. Închise la culoare, grele și dure, aceste roci păreau să formeze fundamentul noului pămînt descoperit. Comandantul Abel nu reuși, însă, să se dumerească de ce deasupra stîncărilor apăreau urme de calcare stratificate. Mult mai tîrziu geologii vor afla taina. Tasmania se ridicase din apele oceanului prin mișcarea pe verticală a scoarței terestre.

După acest mic popas, marinarii, cu Tasman în frunte, străbătură cam o jumătate de milă pentru a ajunge în pădure.

De la bun început, olandezii au fost uimiți. Vegetația luxuriantă din jurul lor părea că nu seamănă cu nimic din tot ce văzuseră pînă atunci pe pămînt. Priveau surprinși în toate părțile, dominați de un ciudat sentiment de teamă și admirație în același timp. Tasman știa că se aflau la 42° latitudine sudică, acolo unde clima tropicală tinde să fie înlocuită cu cea temperată. Aerul era însă umed și cald, deși soarele abia se ridicase pe cer. Se aflau deci într-o pădure cu caracter tropical, sau aproape tropical.

Călcără mai întîi pe un covor de iarbă deasă, cu teci subțiri, lungi, ce fremătau la fiecare pas, unduindu-se ca niște valuri de un verde-închis. Din loc în loc, se aflau tufe dese și spinoase, roșiatice, cu frunzele rotunde, strălucitoare. Pe lîngă ele, lujerii cafenii, galbeni sau negri, avîntați pînă la 10–12 picioare înălțime, purtau în vîrfuri flori gigantice, cu petale catifelate, ale căror culori ar fi fost pizmuite de orice pictor genial. Florile răspîndeau un miros puternic, dulce, amețitor. Fluturi albi, cu aripile cît palma, albine, bondari și alte insecte se învîrteau în jurul florilor, zîzîiau pretutindeni. Ceva mai departe i-a întîmpinat crîngul unor uriașe ferigi arborescente..., Frunzele se ridicau deasupra lor la 20 de picioare, iar circumferința fiecărei frunze trebuie să fi avut șase picioare. Formînd niște umbrele exotice între cer și pămînt, aceste plante întunecau lumina zilei pînă la umbra cenușie a serii.

Continuînd călătoria, marinarii au ajuns apoi într-o pădurice cu arbori zvelți, ce aminteau de salcîmii din Europa. Frunzele acestor copaci stăteau însă drepte, verticale. Păsări de diferite culori și forme cîntau, zburau, într-un du-te-vino continuu. Tasman reuși să zărească și niște papagali cu coada lată, viu colorați, de talia unor sturzi. De asemenea, recunoscă și papagalul-nimfă – Corella – măsliniu-cenușiu-brun-închis, cu moțul ascuțit și galben. Mai erau porumbei sălbatici, ciocîrlii și păsărele mici, strălucitoare, de un albastru marin. Tasman observă lipsa păsărilor de apă. Terenul stîncos din apropiere, absența mlaștinilor favorizau această presupunere. La puțin timp după aceea marinarii s-au oprit. Cauza era o... pasăre! Sta lîngă tulpina putrezită a unui copac scorbuos. Semăna cu un struț ceva mai mic, avînd între 80–100 kilograme. Aripile cenușii atîrnau ca niște cioate scurte. Gîtul gol, portocaliu în partea superioară, se termina cu un cap mic... Ciocul era turtit lateral. Picioarele lungi, groase, aveau cîte o gheară prelungită în față și două ceva mai scurte în cealaltă parte. Era o pasăre emu, casuariiformă. Unul dintre marinari se pregăti s-o

împuște. Dar pasărea dispăru, alergînd uluitor de repede pentru mărimea ei.

— O să vînam cînd ne vom întoarce! vorbi pentru prima oară Tasman, cucerit de bogăția florei și faunei întîlnite.

Porniră iar. Curînd, marinarii trăiau clipe de neuitat. Pădurea se rărise. Arborii, însă, erau acum înalți, cu tulpinile netede, cenușii sau brun-închise. Se ridicau pînă la 150 de metri, ca niște maiestoase catarge. Tasman crezu mai întîi că sînt pini sau cedri. Erau însă eucalipti. Printre dînșii creșteau și teaki, o specie din lemnul cărora se construiau corăbii. Alți arbori făceau parte din familia specială a casuarinaceelor, care furnizau un lemn prețios, numit „lemnul de fier“.

Întîlniră trunchiuri prăvălite de furtuni, acum biete putregaiuri, pe care alergau furnici mari, roșii și negre. Auziră strigătele nevăzute ale unor păsări, ca și bătăile rare ale ciocănitoarelor.

Călătoria ar fi continuat poate, dacă unul dintre matrozi n-ar fi făcut o descoperire emoționantă.

— Căpitane! Căpitane, strigă marinarul Martin, în- vîrtindu-se în jurul unui copac. Pe tulpina de aici se văd niște cioplituri făcute cu toporul!

Tasman alergă cu însoțitorii săi într-acolo. Priviră în tăcere urmele proaspete, scrijelate adînc în tulpina copacului.

— Sînt trepte, murmură Tasman, scrutînd în înălțime copacul.

Într-adevăr, ciopliturile uniforme dispăreau în frunzișul de sus. Ele fuseseră făcute cam la un metru una de cealaltă.

— Prin apropiere sînt indigeni, adăugă Tasman.

— Bine, dar la ce le folosește scara, comandante? întrebă un marinar.

— Cine știe! răspunse Tasman. Poate ca post de observație. Arborele are peste 150 de metri înălțime.

— Domnule căpitan, interveni Martin. Dați-mi voie să mă cațăr pînă sus!

— Bine! aprobă comandantul.

Martin se cățără cu ușurință, dispărînd o vreme în frunziș. Cînd s-a întors, era foarte vesel. Coborî pe pămînt și, spre surpriza celorlalți, scoase din buzunare peste 15 ouă gălbui.

— Am găsit zeci de cuiburi, domnule căpitan. Păsările seamănă cu niște gîște. Sînt foarte sălbatice. Le-am gonit, rîse matrozul, frecîndu-și nasul pe care se vedea o zdrelitură zdrăvăănă.

— Deci treptele au fost făcute pentru a se ajunge la cuiburi, conchise Tasman gînditor,.

— Domnule căpitan, interveni iar Martin, din vîrfurile copacului am privit în jur. Nu departe de aici am văzut

înălțându-se deasupra pădurii trîmbe de fum.

— Vreun sat, spuse Tasman. Sîntem însă prea puțini și nu știm nimic despre acești locuitori. Propun să ne întoarcem pe corabie, băieți! Nu trebuie să riscăm nimic. Soarele a trecut de amiază.

Tasman și matrozii făcură cale-ntoarsă. În drum au vînat păsări. Pe la ora patru după-amiază se cățarau pe bordul corăbiei. Așa a decurs prima călătorie făcută de europeni în țara descoperită de Tasman. El a fost poate primul alb care și-a dat seama de vegetația foarte originală a Australiei și Tasmaniei. Astăzi sîntem în măsură să știm că 86% din speciile de plante australiene aparțin numai Australiei și Tasmaniei, nemaîntîlnindu-se nicăieri pe pămînt. Majoritatea arborilor, ca și a celorlalte plante, fac parte din cîteva familii deosebit de caracteristice pentru Australia. Așa sînt myrtaceele, din care face parte genul eucaliptilor, bogat în specii, mimosaceele cu numeroase specii de acacii, casuarinaceele și altele.

Deși Tasman a rămas pe acele meleaguri încă vreo cîteva zile, n-a reușit să ia legătura cu bășinașii. Socotind că nu aveau prea mult timp pentru cercetări, însemnă în jurnal că țărmul era locuit. De asemenea, notă observațiile făcute pe uscat.

Tasman porni din nou la drum, înaintînd prudent de-a lungul țărmului spre sud.

La extremitatea sudică descoperi un golf mare, pe care-l numi Storm. Îl ocoli, navigînd în lungul coastei spre nord. Atinse paralela de 42°. Pe data de 5 decembrie 1642, cele două corăbii, „Heemskerk“ și „Zeechen“, se îndreptară direct spre răsărit.

Talentatul Franz Wisker însemnase pe hartă țărmul cercetat pînă atunci. Harta era de o uimitoare exactitate. Văzînd-o, Tasman îl declară cel mai bun pilot al timpului. Nu era departe de adevăr. Geografii viitorului vor tinde spre același calificativ.

VII. GOLFUL UCIGAȘILOR

Corăbiile nu străbătuseră nici 50 de mile, când vremea se înrăutăți brusc. Vânturi neregulate suflau cu tărie din toate direcțiile parcă. Cerul rămânea în permanență acoperit cu nori groși. Din timp în timp, cădeau ploi repezi. Valurile mari ale oceanului au dat multă bătaie de cap marinarilor. Furtuna continuă vreme de șase zile. În ultima zi, cerul deveni senin. Oceanul rămăsese totuși la fel de agitat. Tasman, care urmărise zilnic starea vremii, ordonă unui marinar să scoată cu ajutorul unei găleți apă din ocean. Ore în șir, comandantul își înmuie mîna în găleată, urmărind temperatura apei. Marinarul scosese peste 45 de găleți cu apă, când Tasman îl opri.

— Ajunge, băiete! Trecem printr-o zonă, unde apa caldă se întîlnește cu apa rece. Din această cauză, marea este mereu agitată.

Pe data de 10 decembrie, Tasman va scrie în jurnalul său: „Marea pe care am străbătut-o, înaintînd spre nord-est, este o zonă periculoasă pentru navigație. Aici se ciocnesc numeroși curenți de aer tropical cu alți curenți reci din sud. După observațiile mele, aceiași curenți străbat apele mării. Cred că furtunile nu se opresc în tot timpul anului. Totodată, ne-am convins că Pămîntul sudului nu se întinde spre sud, așa cum s-a crezut pînă acum“.

Ultima însemnare din jurnal reprezenta prima victorie a celebrului navigator. El n-o știa însă, după cum nu știa că Noua Olandă este un uriaș continent izolat ca o insulă.

În ceea ce privește observațiile făcute asupra acelei regiuni oceanice pe care o străbătuse, ele au rămas și astăzi valoroase. Marea bîntuită fără odihnă de furtuni va căpăta numele său. Ea se află între coastele răsăritene ale Australiei și Noua Zeelandă.

Pe 13 decembrie, în dreptul paralelei de 42° și la 189°3' longitudine, pămîntul a fost semnalat din nou spre est. Coasta era stîncosă, înaltă și posomorîtă, iar munții masivi din interior acoperiți cu zăpadă.

Tasman descoperise capul Foulwind al insulei sudice a Noii Zeelande. Vasele s-au putut apropia cu bine de țărm. De pe puncte se vedeau valurile, spărgîndu-se pe o plajă. Nici de astă dată n-a fost observată prezența oamenilor sau a focurilor. Locul prezenta aspectul celei mai dezolante pustietăți. Tasman părăsi atunci Capul Foulwind, gîndindu-se să înainteze spre nord-est, în direcția unor țărmuri ce se zăreau de departe. În ziua de 18 decembrie, atingînd paralela de 40°30' latitudine,

navele aruncară ancorele într-un golf perfect acoperit. După apusul soarelui pe țărm au apărut lumini. Tasman dădu un ordin, prin care nimeni nu avea voie să părăsească bordul. Între timp, patru pirogi mari părăsiseră coasta. Erau încărcate cu băștinași. Din cauza întunericului nu i-au putut studia cum se cuvine. Locuitorii insulei strigau la olandezi cu voci subțiri, dar aspre, însoțind strigătele lor cu zgomotul unui instrument ce semăna cu o trompetă. Olandezii s-au gândit să le răspundă cu o „muzică“ asemănătoare, sperîndu-se, astfel, să se ia legătura cu băștinașii. Aceștia s-au ținut însă la o bună distanță de nave.

Coborîndu-se noaptea, pirogile plecară la țărm. După două zile vizita ciudaților băștinași se repetă. Și, deși între timp marinarii ar fi dorit să coboare pe insulă, Tasman luase toate măsurile de siguranță, interzicînd coborîrea pe uscat. Prudența comandantului i-a salvat într-o oarecare măsură pe mulți olandezi. Să vedem ce scrie chiar Tasman în jurnalul său de bord:

„Băștinașii ne-au chemat de nenumărate ori. Felul lor de a vorbi n-avea nimic asemănător cu vocabularul indigenilor din insulele Solomon și pe care ni-l dăduseră, la plecarea din Batavia, guvernatorul general și Consiliul Tinerii sălbatici; atît cît am putut observa, erau foarte apropiați de statura obișnuită a europenilor, zidiți puternic și dotați cu o voce aparte, răgușită. Culoarea pielii era ceva între brun și galben; aveau părul negru, înnodat deasupra capului, după moda japoneză, fixînd în această frizură o mare pană albă. Bărcile lor se compuneau din două pirogi lungi, legate împreună, pe care erau fixate lemne, ținînd loc de scaune. Vîslele nu depășeau mai mult de un braț lungime, fiind ascuțite la capăt.

Hainele lor păreau să fie făcute din în sau de bumbac, dar cea mai mare parte dintre ei umblau cu pieptul gol. Fețele acestor indigeni erau tatuate într-un fel ciudat, cu linii geometrice.”

Aceste însemnări din jurnalul lui Tasman sînt demne de reținut. Cercetările făcute ulterior în Noua Zeelandă de James Cook și Charles Darwin vor întări și mai mult observațiile judicioase făcute de olandez. Astfel, s-a aflat că băștinașii Noii Zeelande se numeau maori. În tradițiile popoarelor maori, ocuparea insulei pare să se fi produs în secolul al XIV-lea de către polinezienii de pe insula Tahiti. Despărțiți de întinderile mari ale oceanului, maorii, ca și alte popoare ale Polineziei și Melaneziei, au ajuns la diferențieri profunde în limba vorbită, căci dialectele fuseseră determinate de pronunțări locale. Neputînd înțelege limba vorbită de acești indigeni cu ajutorul vocabularului cules de olandezi în insulele Solomon, cercetate

de alți navigatori, Tasman ajungea fără voie la problema originii băștinașilor din această parte a lumii. Cunoștințele timpului său erau însă prea puține, pentru a o rezolva.

Dorința lui Tasman de a intra în legătură cu locuitorii noului pământ descoperit avea la bază, deci, și aceste temeuri, în afara celorlalte necesități legate de aprovizionare sau de studierea bogățiilor existente acolo. Să nu uităm că uscaturile noi, cercetate de europeni, intrau în posesia țării respective prin simpla lor descoperire.

În situația sa, olandezul Tasman manifesta o prudență pe deplin justificată. Indigenii care se învîrteau cu pirogile lor pe lângă corăbii nu prea păreau să aibă intenții pașnice. Înarmați cu sulite lungi, ascuțite la amîndouă capetele, fluturînd cîteodată în aer baltage scurte de piatră, scoțînd acele strigăte guturale, îi cam puseseră pe gînduri pe olandezi. Nu puteau risca un conflict armat, atîta vreme cît expediția trebuia să caute uscaturi, nu să le ocupe cu ajutorul violenței. De altfel, violența nu intra în politica expansiunii coloniale olandeze. Tasman luă atunci o hotărîre primejdioasă. Trimise pe uscat două iscoade. Cei doi marinari aleși au fost Martin și Lus. Tinerețea, istețimea, puterea fizică a lui Martin i-au atras simpatia lui Tasman, care-i prețuia calitățile. Pe deasupra era cinstit, bun marinar, inteligent și foarte docil. Despre Lus se dusesse vestea încă de la Batavia. Un adevărat „lup de mare“, născut parcă din valuri, colindase pînă la 30 de ani jumătate din glob. Vînător pasionat, îndrăzneț cum nu era altul, zdravăn ca un urs și vesel nevoie mare, cîștigase prietenia și respectul meritat printre marinari. Mînuia cuțitul, pistolul și arcebuza cu aceeași ușurință cu care se cățara pe catarge.

Martin și Lus au fost chemați de comandant în seara celei de a treia zi.

— Băieți! începu Tasman aspru. Spre dimineată să faceți o plimbare pe uscat!

Martin și Lus se priviră nedumeriți.

— Trebuie să aflăm ce plănuiesc indigenii. Pădure se întinde pînă aproape de țărm. O să vă ajute să treceți neobservați. După numărul lor, băștinașii au ceva sate prin apropiere. Cercetați-le! Nu vă dau sfaturi. Vă descurcați voi. Iată planul meu!

Înainte ca marinarii să se dezmeticească, Tasman se apropie de dînșii

La două ore după miezul nopții, o barcă fu lăsată pe apă în partea opusă țărmului. Lus și Martin, îmbrăcați în costume ușoare de pînză cafenie, cu capetele goale, înarmați cu cîte două pistoale și pumnale malaieze, se îndepărtară de navă, vîslind fără zgomot. Soarta le surîdea. Cerul se acoperise cu

nori groși. Întunericul nopții, compact, căzut peste apele oceanului, îi înghiți în curînd. Briza sufla spre larg. Prudenți, cei doi marinari se îndepărtară de coastă cam o jumătate de milă. După aceea, făcînd un ocol larg, se apropiară din nou de țărm, ceva mai la nord de corăbiile ancorate. Încă din timpul zilei, Tasman observase în direcția aceea o limbă de pămînt acoperită cu tufe sălbatice de ferigă și arbuști pitici. Vegetația cobora pînă la suprafața apei.

Ajungînd pe mica peninsulă, Martin și Lus au tras barca în stufăriș, atenți la cel mai mic zgomot. Prin apropiere orăcăiau broaște, iar dinspre uscat răzbătură strigătele unor păsări de noapte, sau poate ale altor sălbăticiuni necunoscute.

— Trebuie să ne strecurăm de-a lungul apei pînă la păduricea de colo! șopti Lus în urechea lui Martin. Plantele astea țepoase ne-ar sfîșia după numai cîtiva pași.

Martin scutură din cap aprobativ, fără să sufle un cuvînt. Deși era îndrăzneț din fire, îl domina totuși frica de necunoscut.

Se obișnuiseră de mult cu întunericul. Aplecați, sărind de la o tufă la alta, călcînd prin niște gropi noroioase, marinarii pătrunseră în pădure. Se lipiră de trunchiul gros al unui arbore. Trebuiau să se îndrepte spre zona din apropierea corăbiilor. Bezna nopții părea de nepătruns,

Deasupra lor, sus, foarte sus, izbucniră două șuierături scurte. Martin tresări. Lus alunecă într-o parte, se lipi de pămîntul jilav și privi spre cer. Își dădu seama că tulpina copacului era netedă, așa de netedă, de parcă n-ar fi avut niciodată crengi. Din cauza umezelii coaja lucea imperceptibil. Arborele trebuie să fi avut cam 85 de picioare înălțime. În loc de coroană purta la vîrf un fel de frunze late. Printre frunze, lui Lus i se păru că zărește ceva. Pasăre? Om? Tăcerea așternîndu-se din nou, cei doi își continuară cu infinite precauții cercetările. Peste tot în- tîlniră ferigi. Mari, mici, creșteau la tot pasul, ca și cînd întregul uscat ar fi fost acoperit numai de ferigi. Matrozii nu știau că secole la rînd indigenii trăiseră cu ajutorul rădăcinilor de ferigă, iar planta va atrage atenția chiar și lui Darwin, cînd acesta va cerceta Noua Zeelandă.

Pădurea aceea ciudată era destul de rară, marinarii fiind bucuroși că se pot ascunde în umbra stufoaselor ferigi.

Lipsa totală a insectelor, aerul răcoros și plăcut le-ar fi produs în altfel de împrejurări plăcere. Așa îi ajută să le păstreze ascuțite simțurile și o anumită vioiciune spirituală.

Străbătuseră poate o jumătate de milă, cînd au ajuns la albia unui rîu, din care băură cu lăcomie. Apa rece i-a înviorat și mai mult. Martin tocmai se pregătea să caute un loc de trecere, căci malurile erau destul de abrupte, cînd trosniră prin apropiere

niște crengi uscate. Cei doi se ghemuiră fulgerător la pământ, în iarba deasă, privind în direcția de unde veneau zgomotele. Sus, pe mal, continua pădurea. Pe buza albiei creșteau tufe de arbuști. Dintre tufe își făcu apariția un indigen. Îi zăreau conturul trupului puternic, înalt. Pielea părea să fie unsă cu ulei, căci lucea în noapte. Pana albă, înfiptă în păr, se distingea cu ușurință. În mîna dreaptă purta o sulită lungă. Partea inferioară a trupului era acoperită de o țesătură închisă la culoare. Băştinașul rămase stană de piatră, ascultînd în vreme ce Lus și Martin își țineau respirația, neîndrăznind nici să clipească. S-au scurs multe minute chinuitoare pentru matrozi. Dar indigenul sta nemișcat. În cele din urmă, Martin auzi lîngă el un foșnet ușor. Privi surprins într-acolo. Lus dispăruse. Îl văzu tîrîndu-se fără zgomot, ca o șopîrlă. După ce se îndepărtă vreo 50 de metri, trecu pîrîul, pătrunse în pădure și se apropie tiptil de băştinaș. Îi trebui cam zece minute pînă să ajungă în spatele său. Îl lovi scurt și bărbatul căzu fără cunoștință la pământ. L-au legat de mîini și de picioare, i-au pus un căluș în gură, întrebuițînd pînza care-i acoperea coapsele. După ce i-au luat sulita, s-au înfundat în pădure.

— Uf! șopti Lus. De cînd sînt pe mare m-am dezobișnuit. Mă dor mădulele.

Martin zîmbi tăcut și fericit. Scăpaseră de o mare primejdie.

Terenul deveni stîncos, protejîndu-i de minune, dar îngreunîndu-le expediția. Deodată simțiră miros de fum. De undeva se auzeau voci înăbușite de oameni. Ciulind urechile, marinarii se tupilară după niște pietre, scrutînd neliniștiți întunericul. Nu departe, după niște stîncării haotice, se zăreau pîlpîind cîteva lumini. Copacii se răriseră cu totul. O iarbă lemnoasă, înaltă, acoperea terenul.

— Hai! șopti Lus. Trebuie să-i urmărim! Dimineața e aproape.

Martin tresări. Lus îl strînse de braț, îmbărbătîndu-l. Știa că Martin e neobișnuit cu primejdiile.

— Nu-ți fie teamă! Bătrînul Lus știe ce face.

Tîrîndu-se anevoie, olandezii ajunseră pe un fel de coamă de deal, acoperită de bolovani calcaroși. În partea cealaltă, într-o vale mică, zăriră satul. Cîteva colibe rudimentare, cu acoperișurile făcute din paie, stăteau cocoțate pe stîlpi de lemn la patru-cinci metri înălțime.

Două focuri zdravene ardeau în mijlocul locuințelor. În jurul focurilor numărară pe cei 18 băştinași, care vorbeau între ei, ghemuiți la pământ. Sulitele erau adunate grămadă, la un loc cu niște scuturi groase din lemn.

Bărbații tineri, voinici, cu mușchi proeminenți ce jucau sub pielea strălucitoare, cafenie, aveau chipurile tatuate. Liniile

albe, roșii, galbene sau albastre le estompau mușchii feței, dându-le un aer de solemnă cruzime și statuară rigiditate. Tatuajele difereau de la om la om. Pe matrozi îi trecură fiorii, gîndindu-se, în același timp, cam ce s-ar întîmpla dacă ar cădea în mîinile lor. Tocmai atunci un bărbat uriaș se ridică în picioare. Luă de pe pămînt o blană, prinzîndu-și-o pe piept. Se făcu liniște. Luptătorul rosti ceva într-o limbă guturală. Patru războinici săriră de la pămînt, alergînd spre grămada de sulite. Luară fiecare cîte una și dispărură în direcția țărmlui.

— S-au dus, poate, să schimbe străjile! murmură Martin.

— Nu este imposibil, răspunse Lus. Sîntem urmăriți de cînd am sosit. E cea mai bună dovadă că vor să ne atace. Sînt pregătiți de luptă.

— Ssst! șopti Martin, încordîndu-se.

Cel ce părea șeful scosese un strigăt lung, cu modulații joase, ca un geamăt. Toți bărbații se ridicară în picioare, rămînînd nemișcați. De undeva se auzi lătratul unui cîine. În acel moment dădu năvală din pădure, scoțînd șuiere guturale, un indigen gol-pușcă. Flutura deasupra capului niște fișii de pînză. Se opri lîngă foc, vorbind și gesticulînd. Lus inspiră adînc.

— E cel pe care l-am legat în pădure! A scăpat! Repede, Martin! Direct spre țarm. A început să se lumineze. Poate mai reușim să ne salvăm.

În vreme ce olandezii se retrăgeau iute, încercînd să se orienteze, jos, în sat, se iscase o hărmălaie de nedescris. Strigătele furioase ale oamenilor se împleteau cu lătrăturile ascuțite ale cîinelui. Iar cînd băștinașii alergară, împrăștiindu-se prin pădure, Martin și Lus mai auziră din urmă urletul prelung al patrupedului, sfișiiînd coclaurii.

Între timp și pe corăbiile olandeze avuseseră loc mici evenimente. Tasman nu dormise toată noaptea. După plecarea celor doi marinari, trimise în taină o altă barcă de pe nava „Zeechen”. Locotenentului Peter, comandantul navei, i se ordonă să se pregătească de luptă, fără zgomot, întrebuițarea tunurilor nu era permisă decît în situația cea mai primejdioasă. I se mai aducea la cunoștință plecarea celor doi matrozi pe uscat, cerîndu-i-se să intervină de urgență cu ce-ar fi crezut de cuviință în cazul cînd Martin și Lus ar cere ajutor pentru a fi salvați.

Locotenentul Peter răspunse lapidar, fiind gata să execute ordinele. După schimbul depeșelor, Tasman făcu cu nava sa o manevră complicată. Pentru a nu atrage atenția băștinașilor, ridică la pupa și la prova cîteva vele mici, pe care le întinse la maximum, în așa fel încît să nu pară umflate de briza dimineții. Ridică ancora precaut, pînă la 15 picioare de fundul

mării, păstrînd cea mai desăvîrșită liniște. În golf exista un curent slab, pe care-l studiasse încă din prima zi. Curentul înainta de la sud spre nord cu două noduri pe ceas. Către orele patru dimineața, corabia porni în derivă, îndreptîndu-se pe nesimțite spre peninsula unde debarcaseră cei doi matrozi, Martin și Lus.

Cerul căpătase o culoare lăptoasă. Lumina plăpîndă se tîrîia ca un abur prin pădure de la copac la copac, din tufă în tufă. Martin și Lus alergau ghemuiți, tupilîndu-se după fiecare tulpină, atenți la orice zgomot amenințător. Calculaseră direcția bine. Deși aveau de străbătut peste o milă și jumătate pînă la barcă, pădurea rară le ușura goana. Strigătele indigenilor încetaseră, pierdute undeva, în direcția țărmului aflat aproape de corăbii.

Gîfîind, transpirați, Martin și Lus ajunseră cu bine în pădurea ciudată din apropierea peninsulei. Se opriră încremeniți, privind în jurul lor. Lumina părea acum o ceață fluorescentă, învăluind molcomă forme și contururi stranii, culori ireale, apărute pe pămîntul acela străin nu se știe de unde și pentru ce. Arborii uriași, cu tulpinile albicioase sau cenușii, apăreau ca niște lumînări stinse, înfipite, ca la un cult păgîn, pe tipsia pămîntului negru. Tufele ferigilor – verzi, galbene, roșiatice – se arcuiau la diferite înălțimi, picurînd din evantaie boabe strălucitoare de apă condensată din cauza umezelii. Plante necunoscute inundaseră la tot pasul terenul, sfidînd prin vitalitate și colorit timpul și spațiul. Păsări mici, nezburătoare^[20], cu ciocul lung, țopăiau de colo-colo, ca niște bulgări castanii, strigînd: ki-vi! ko-vi!

Poate că cei doi marinari trăiau unul dintre acele sentimente răscolitoare de admirație în fața naturii, căci pentru cîteva minute fură copleșiți de emoție. Poate că totul nu era decît o părere, izvorîtă din situația extraordinară în care se aflau.

Lus își reveni primul.

— Să nu ieșim pe țărm, Martin! Tufișurile sînt dese și putem ajunge pînă la barcă.

— Numai comandantul să fie pe aproape, murmură Martin. Altfel ne ajung din urmă indigenii.

— Vedem noi. Hai!

Dar nu făcuseră nici două salturi și fură obligați să se oprească din nou. Dintre tufele de ferigi înainta somnoroasă, pășind rar, o pasăre uriașă. Pe gîtul lung, golit de pene, trona un cap extrem de mic. Trupul masiv și îndesat, cenușiu, se sprijinea pe două picioare disproporționat de scurte, puternice. Ghearele ascuțite lăsau urme adînci. Pasărea avea cel puțin patru metri înălțime.

— Strașnică orătanie! glumi Lus, revenindu-și.

— Zău... dacă nu mă sperie, șopti Martin, nevenindu-i să creadă.

Pasărea îi simțise probabil. Își roti cu repeziciune gîtul în toate părțile, se întoarse și o rupse la fugă ca o nălucă, dispărînd în pădure.^[21]

— Martin! șopti Lus. Să nu-i spunem comandantului de povestea cu indigenul pe care l-am atacat.

— Dacă mai ajungem pe corabie! mormăi Martin, începînd iar să alerge.

Marinarii au reușit să se strecoare neobservați prin lăstărișul cu plante țepoase. Cu pielea și hainele sfîșiate au ajuns la barcă. Spre bucuria lor, corabia lui Tasman se afla cam la 200 de metri de țărm. Martin și Lus lopătaseră voinicește, îndreptîndu-se spre navă. De pe țărm fuseseră însă observați. Pirogile băștinașilor se avîntară iute în larg. Prea tîrziu! Cei doi olandezi ajunseră pe punte înainte de a fi atacați. Pe „Heemskerk” se mai înălțară cîteva pînze și corabia pluti în larg, după care reveni lîngă „Zeechen”.

Amîndouă corăbiile se aflau atunci cam la o jumătate de milă față de țărm.

Martin și Lus povestiră, cu o singură omisiune, cele văzute și pățite. Indigenii n-au îndrăznit să-i atace, dar pînă spre prînz s-au învîrtit pe lîngă nave, urmărindu-i de la distanță, scoțînd strigăte guturale și amenințîndu-i cu sulilele lor lungi. După aceea s-au retras.

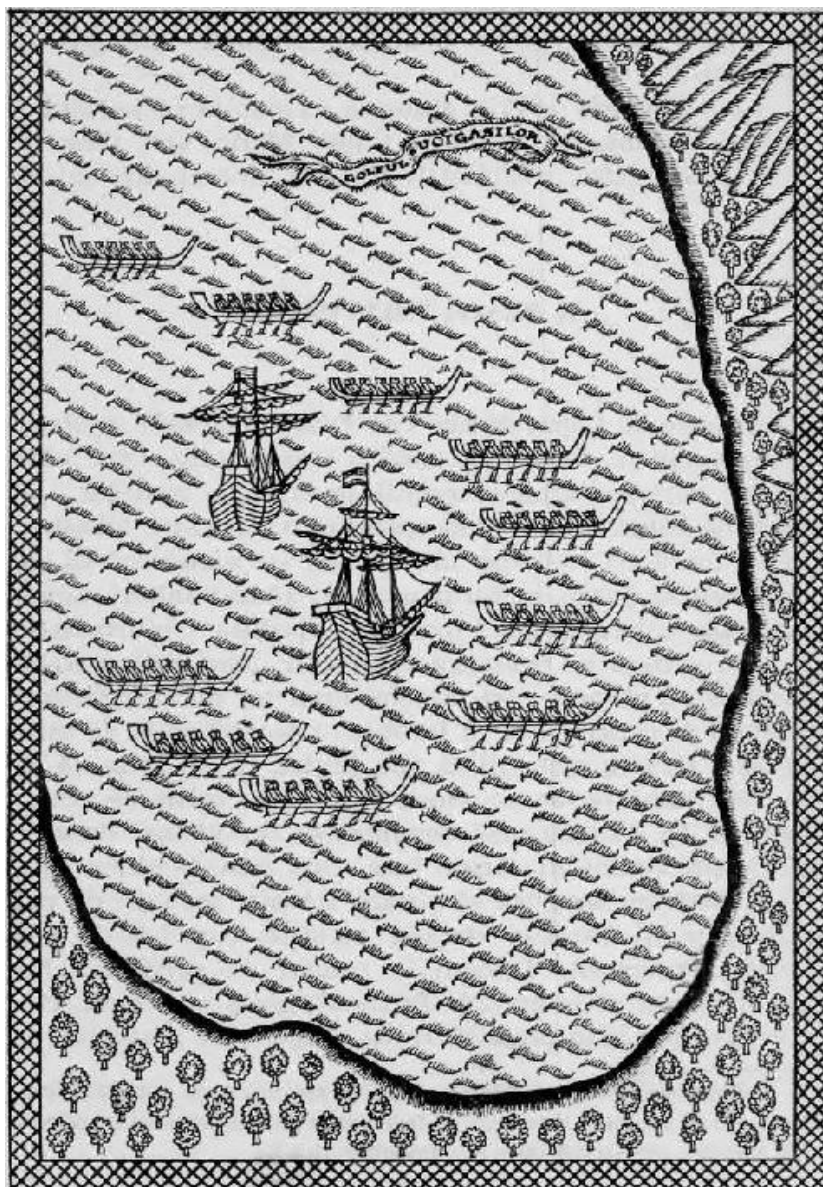
Tasman socoti totuși că ar trebui să mai facă o ultimă încercare pentru a intra în relații cu locuitorii neprietenoși ai noului pămînt descoperit. Trimise o nouă depeșă locotenentului Peter, anunțîndu-l de intenția sa. Urcară pe catarge cîteva marinari, care începură să fluture niște pînze albe, pentru a-i face pe indigeni să priceapă că vor pace. Tasman ridică ancora, apropiindu-se de țărm. Nava „Zeechen” îl urmă imediat. Olandezii fură însă opriți din intenții. Șapte ambarcații porniră repede spre dîșii. Pirogile erau încărcate cu negri înarmați. Olandezii asistară atunci la un spectacol războinic de neuitat. La pupa pirogilor vîsleau, cu ajutorul unor palete, cîte patru indigeni puternici. Ambarcațiile înaintau cu o iuțeală de nedescris. La 50–60 de metri de corăbii se opriră, într-o tăcere adîncă. Atunci, în prova fiecărei bărci, se înălță cîte un războinic, purtînd pe cap numeroase pene albe. Cei șapte păreau să fie conducătorii de luptă ai băștinașilor. După ce-și trecură pe umeri niște haine din piele de cîine, căci așa păreau să fie, șefii începură să gesticuleze, vorbind într-una și făcînd semne spre corăbii. Chiar în acel moment, vîslașii se porniră să bată cu padelele în lemnul ambarcațiilor. Tactul era perfect. Războinicii se porniră să facă

mişcări numeroase, răsucindu-și mâinile și picioarele, schimonosindu-și fețele, scoțind limbile afară din gură. În același timp, din piepturile lor izbucni un cântec plin de vioiciune și vigoare. Din cînd în cînd se opreau, scoțind laolaltă un oftat adînc și zgomotos. Ritmul loviturilor de vîsle se întee, cadența devenind admirabilă, urmărită cu un simț muzical indescriptibil. Indigenii își agitară sulile și niște scuturi de lemn, atenți la echilibrul pirogilor. Corul se strică, fiind înlocuit cu strigăte asurzitoare. Și poate nu s-ar fi întîmplat nimic, dacă locotenentul Peter n-ar fi lăsat la apă o șalupă încărcată cu marinari. Intenția sa fusese de a trimite lui Tasman o depeșă, rugîndu-l să-l lase să-i sperie pe indigeni cu cîteva lovituri de tun.

Indigenii au observat șalupa și au atacat-o. Lovind cu sulile și vîslele, băștinașii au omorît trei marinari olandezi. Pe altul l-au rănit mortal. Ceilalți marinari din barcă s-au salvat, înotînd. Atacul se desfășurase fulgerător. Tasman privea neputincios și mîhnit la uciderea oamenilor săi, nemaivînd timp să intervină. Băștinașii tîrîră la mal cadavrele celor trei mateloți, abandonînd pe mare șalupa olandeză și cîteva negri căzuți în apă în timpul luptei.

Tragica întîmplare a distrus orice speranță în privința unor raporturi prietenești cu locuitorii noului pămînt. De- plîngînd trista soartă a compatrioților uciși, olandezii ridicară pînzele. Velele nu se umflaseră bine în vînt, cînd peste 22 de pirogi pline cu indigeni se repeziră dușmănoase spre corăbii. Olandezii au tras cîteva salve de artilerie. Băștinașii au fugit speriați. Golful unde s-au petrecut toate acestea a fost numit de Tasman „Golful ucigașilor” – Moerdenaars Bay.^[22]

Odată cu părăsirea ținutului inospitalier, Tasman făcu în jurnal o însemnare plină de omenie și simț de răspundere: „Pentru a preîntîmpina o inutilă vărsare de sînge, deși sentimentul răzbunării se născuse printre marinari, am ordonat să nu se tragă salve de artilerie asupra negrilor. Am respectat astfel spiritul Statelor Generale...” Și mai departe, încheind prima parte a călătoriei în Noua Zeelandă, consemna: „A doua descoperire a noastră am numit-o Staten Land – Țara Statelor – în onoarea Statelor Generale. E posibil ca noi să putem ajunge la cealaltă Staten Land, aceea a lui

Schouten și Le Maire, în sudul Țării de Foc, dar noi nu sîntem foarte siguri. Aceasta este o țară foarte frumoasă și sperăm că face parte din continentul meridional, pînă-n prezent necunoscut”^[23].

Corăbiile olandeze continuă să navigheze de-a lungul coastei, spre nord. Trecînd prin apropierea strîmtorii care desparte insula sudică a Noii Zeelande de insula septentrională, Tasman a confundat-o cu un golf. El înaintă mai departe, spre nord. Țărmul noului pămînt avea golfuri puține, fiind în general stîlcoase. Tasman observă numeroase guri de rîuri ce se vărsau în mare. Nu se opri însă nicăieri, mulțumindu-se să-l admire pe Franz Wisker. Acesta trecea cu talent pe hartă contururile uscatului întîlnit. Consemnă în jurnal înălțimea munților care depășeau 10 000 de picioare, atrăgînd atenția că uscatul s-ar putea să fie de origine vulcanică.

Tasman rămase zi de zi pe puntea corăbiei. În general era tăcut, ba chiar trist. Îl năpădeau, poate, cine știe ce amintiri.

La 4 ianuarie 1643 a ajuns la extremitatea nordică a acestui pământ, denumindu-l Capul Maria Van Diemen.

Trecea, astfel, posterității numele ultimei sale iubiri.

IX. OCEANUL ÎNĂLȚA COLOANE

Dincolo de Capul Maria Van Diemen vremea se strică pe neașteptate. Suprafața sinilie a oceanului, care pînă atunci purtase reflexe argintii în lumina soarelui, își schimbă culoarea devenind spălăcită, ca și cerul albastru. Pești zburători, sclipind ultramarin, cu dungi sidefii pe abdomen se jucau în jurul navelor, făcînd salturi lungi, grațioase. Cîțiva faetoni^[24] însoțeau expediția, vînturîndu-se în zbor rotund pe deasupra catargelor. Marinarii priveau păsările cu plăcere, căci faetonii erau cei mai credincioși prieteni ai corăbierilor. Îi însoțeau cîteodată sute de mile în larg, fără ca matrozii să știe pentru ce. Încercaseră să le ofere mîncare, aruncîndu-le fructe sau carne de pește. Faetonii își păstrau însă demnitatea, vînînd mai departe din peștii oceanului. Acum însă, cînd soarele cădea spre apus, păsările începură să zboare tot mai aproape de catarg și punți. Scoteau strigăte ascuțite, cuprinse de neliniște. Posomorît, Tasman le urmări cu privirea. „Ne dau de veste că se-apropie furtuna“, gîndi olandezul, cunoscînd prea bine primejdioasele uragane ce bîntuiau regiunile prin care treceau. Ca și cînd ar fi priceput temerile comandantului, un faeton mare, cu penaj alb și nuanțe roșiatice, se așeză pe crucea de sus a arborelui trinchet. Tocăni repede, de cîteva ori, cu ciocul său ascuțit, acoperit cu un luciu roșu-coraliiu.

Tasman trecu echipajul în stare de alarmă. Marinarii își ocupară posturile, gata să intervină pentru manevrarea pînzelor.

Aproape de soare, care atinsese orizontul, se contură dunga mohorîtă a unui nor ce se lățea cu repeziciune. Se deschisese parcă un hău, prin care noaptea cosmică cobora flămîndă peste ocean. Apoi alți nori, vineți, tivîți cu dantela purpurie a apusului, se uniră și o horă nebunească prinse viață în înălțimi. Mai tîrziu, tot cerul se înveli brusc printr-o haină cenușie, care se îngroșa cu fiecă secundă. O liniște grea, de plumb, se așternu peste ape. Marinarii urmăreau cu inima strînsă apropierea furtunii. La cîteva mile în fața corăbiilor, oceanul păru că tresaltă, înnebunit, sub lovitura șfichiuitoare a unui zid nevăzut. Din trupul său lichid se înălțară fulgerător coloane de apă, purtînd sus, pe vîrfuri, umbrele ca la ciuperci,

— Trombe marine! șopti înfiorat Franz, privindu-și comandantul ce sta sumbru lîngă echea timonei.

— Da! murmură Tasman, părăsind timona.

Dădu repede cîteva comenzi. Marinarii se cățără pe scările catargelor, începînd să strîngă velatura. Dar de acolo, de sus,

matrozii puteau vedea și mai bine cum alunecau fantomatic, pe suprafața oceanului, apele, vârtejite năprasnic în ciupercile năuce, avântate spre cer. Trombele marine se apropiu mereu.

Pilotul schimbă puțin direcția navei. Coloanele de apă născute din ocean se prăvăliră vuind într-o parte, în timp ce vântul se năpusti furios, scrișnind cu zeci de glasuri deasupra corăbiilor. Greementul^[25] gemu adânc, vibră îndărătnic, dar rămase neclintit. Numai navele tresăriră speriate, răsucindu-se aproape pe loc, cufundându-se sub talazurile uriașe.

Bezna compactă era răscolită tot mai des de fulgere imense, strălucitoare. Din fundurile zării, valurile soseau în șiruri largi, lovind înspumate bordurile. Ploaia cădea într-un văl neîntrerupt.

Toată noaptea dură lupta dintre oameni și stihiiile naturii. Când dimineța se ivi, împrăștiind o lumină cenușie, bolnavă, marinarii se priviră buimaci, cu fețe livide de nesomn și spaimă. Învinseseră! Pluteau cu catargele întregi, cu nici un om lipsă. Tasman își văzu corabia ajutoare aproape. Mulțumi în gând priceputului locotenent Peter și pilotului său.

Străbătu nervos puntea, cabinele inferioare, controlând nava și pe marinarii care se întorceau parcă la viață, după ce se luptaseră ceasuri întregi cu amenințarea uraganului.

Soarele se ivise din nou, dătător de speranțe. Dar cea mai mare bucurie pentru marinari au fost faetonii. Părea un miracol cum reușiseră să reziste furtunii. Se învârteau iar pe deasupra corăbiilor, ca niște prieteni credincioși, făcând parcă mereu legătura între uscat și temerarii colindători ai aceanului.

Uraganul se domolise. Oceanul se frământa încă, nereușind să-și potolească valurile masive. Tasman și Franz Wisker calculară poziția. Deviaseră cu aproape două grade drumul inițial. Luară măsurile necesare, schimbând direcția.

După câteva zile întâlnește o insulă de dimensiuni reduse, cu țărături stîncoase. În interiorul uscatului se zăreau mari grupuri de palmieri. Tasman ar fi dorit să acosteze. Olandezii aveau nevoie de apă dulce. Rezervele fuseseră aproape epuizate. Valurile loveau însă cu putere stîncile drepte, cenușii și înalte. Curenții violenți de lângă țărm făceau inutilă orice tentativă de debarcare. Cercetînd din mers uscatul, olandezii au văzut pe insulă grupuri de indigeni înarmați cu sulite și măciuci. Amintindu-și de locuitorii din Țara Statelor, părăsită de curînd, marinarii le-a pierit cheful. Tasman, în însemnările sale, atrage atenția că băștinașii păreau viguroși, de talie înaltă și alergau, făcînd salturi ciudat de mari.

Uscatul întîlnit făcea parte din „Insulele celor Trei Regi”.

Tasman hotărî apoi să se îndrepte spre nord-est, pînă la 220° longitudine estică, sperînd să găsească „Insulele Cocotierilor”,

vizitate de Le Maire și Schouten. Iată însă că pe 19 ianuarie, în zori, marinarii fură treziți de-un zgomot neobișnuit. Țipetele ascuțite ale unor păsări se amestecau strident cu niște răpăituri de aripi lovite în zbor. Un şuier monocord domina vacarmul. Aerul dislocat vibra, laolaltă cu miile de filfiiri ce clocoteau prin văzduh. Matrozii ieșiră pe punți. Sute de păsări marine înconjuraseră corăbiile. În vreme ce stoluri albe, cenușii sau negre, compacte, se roteau, cădeau sau se aruncau în toate părțile într-o mișcare continuă greu de imaginat, numeroase alte exemplare se așezaseră pe catarge, balustrade și crucete. Era un du-te-vino plin de voie bună, anunțând că pe aproape se află iar pământul. Tasman interzise vânătoarea, deoarece la câteva mile distanță se zărea o insulă, pe deasupra căreia foiau, de asemenea, sute de zburătoare.

După două ceasuri, olandezii aruncau ancorele pe fund, însoțiți în continuare de păsări.

Insula, aidoma unui turn de piatră neagră, se ridica din apele oceanului pînă la 50—60 de picioare. Nu părea să aibă mai mult de trei mile în circumferință. Ca în urma unui cataclism, stîncile crăpaseră, rostogolindu-se unele peste altele, fărîmițîndu-se, formînd un pedestal haotic, ce rezistase timpului și apelor care-l asaltau.

Pe toată această ruină milenară nu creșteau decît niște ierburi aspre, gălbui, cocoțate pe colțurile stîncilor. În schimb, un miros greu de guano – excrementele păsărilor – plutea peste tot, datorită miilor de zburătoare ce o acopereau în întregime cu coloniile lor colorate.

Tasman îl chemă la dînsul pe Lus:

— Ți-ar surîde o vânătoare? îl întrebă Tasman, zîmbind.

— În patru ceasuri sînt gata să ofer tuturor matrozilor carne pentru zece zile, turui dintr-o răsuflare Lus, fericit.

— Alege-ți cinci-șase marinari și dă-i drumul! Vezi că majoritatea sînt pelicani și fregate^[26].

— După corbii albi de mare^[27], care plutesc în partea aceea, arătă Lus, sînt sigur că pe aici avem rațe moțate și roșii. Poate chiar și gîște cenușii.

În curînd, împușcăturile armelor produceau panică pe insulă. Tot mai multe stoluri își luau zborul, rotindu-se la diferite înălțimi pe deasupra corăbiilor. Numai pelicanii nu se sinchiseau, ciugulindu-și în continuare penele.

La întoarcere, marinarii au adus o pradă bogată. Lus reușise să prindă vie o lebădă neagră, cu ochii de un roșu aprins și cu cioc tot roșu, terminat la vîrf cu o zonă albă.

I-a arătat-o lui Tasman, admirînd-o:

— Domnule căpitan, v-am adus-o s-o vedeți cît e de frumoasă! Sînt puține pe insulă.

— Să-i redăm libertatea! murmură Tasman, mîngîind-o. Ar fi păcat s-o ucidem!

Lus zîmbi, mulțumindu-i din priviri.

— În rest, așa cum v-am spus. Rațe și gîște. Avem ce mânca!

— Apă n-ai întîlnit? întrebă Tasman.

— Nu, nici un strop.

Lebăda a trecut însă din mînă în mînă, căci marinarii nu se mai săturau admirînd-o. Iar cînd i-au dat drumul au privit după ea, pînă a dispărut printre alte păsări.

Tasman botează insula „Pylstaart“, adică insula „Păsărilor tropicale”.

Căpitanul olandez nu rezistă ispitei și coborî și el pe uscat. Îl interesa originea acestei insule, vitregită de vegetație.

Stîncile negre, compacte, erau formate din roci eruptive de bază, denumite trapp. Întîlni în cîteva locuri și zuguri vulcanice, dure, poroase, formate pesemne din picăturile de lavă, cîndva topite, care se solidificaseră în contact cu apa. Găsi și tufuri vulcanice, pulbere vulcanică cimentată între timp în condiții misterioase.

Observațiile lui Tasman s-au oprit însă aici. I-ar fi fost greu să admită că insula se înălțase cu ajutorul erupțiilor submarine pînă la suprafață. Cu toate acestea, însemnările din jurnalul său referitoare la insula „Pylstaart“ vădeau un spirit științific avansat pentru cunoștințele geologiei din acea vreme.

Concluziile lui Tasman, privind originea vulcanică a insulei „Pylstaart“, demonstrau de fapt personalitatea navigatorului, care nu rămăsese un simplu marinar.

O zi mai tîrziu, olandezii ajungeau la 21° 6' latitudine sudică și 205° longitudine estică, descoperind alte două insule.

Se aflau în arhipelagul Tonga.

Înainte încă de a debarca, olandezii au rămas plăcut impresionați de noile pămînturi. Cele două insule nu aveau între ele decît 1,5 mile distanță. Dar cîtă diferență de ceea ce văzuseră pînă atunci!

Țărmul ondula molcom, străjuit de plaje întinse, aurii, deasupra cărora se aplecau frunzișurile bogate și verzi ale palmierilor. Stînci calcaroase, strălucitoare, galbene ca ivo-riul, străbătute de striații sîngerii sau albe, străpungeau oglinda azurie a apei din golfuri. În înalt, pe cerul safiriu, de o transparență imaculată, planau în cercuri largi cîteva fregate cafenii. Dăinuia pretutindeni o tihnă moleșitoare, plutind laolaltă cu liniștea ireală ce picotea peste scoica desfăcută a insulei. Opulența vegetației, întrezărită de departe de marinari, culorile binecuvîntatei naturi au redeșteptat în sufletele

matrozilor bucurii noi și speranțe dădătoare de viață. Aveau nevoie de alimente proaspete și de apă dulce.

Navele nu ancoraseră bine, când de la țărm se desprinseseră luntre mare. Trei tineri negri, aproape despuiați, lopătară iute, venind lângă corăbii. Olandezii i-au primit cu bunăvoință, încercînd să între în legătură cu dînșii. Negrii aveau statura ceva mai înaltă decît a europenilor și un fel de tatuaj liniar pe spate. Navigatorii le-au aruncat o bucată de pînză albă. Pînza căzu în apă, începînd să se scufunde. Unul dintre indieni sări din barcă după ea. Rămase mult timp sub apă. Când reapăru, flutură pînza deasupra apei, și-o legă de cap de nenumărate ori, în semn de recunoștință.

Corăbierii i-au chemat atunci pe punte, oferindu-le două cuie mari, un colier de boabe de sticlă și o mică lunetă chinezească. Negrii au înțeles, dîndu-le în schimb un coș cu pește proaspăt și harponul lor. Harponul era făcut din țeastă de broască țestoasă, avînd forma unei mici sardele. Negrii și-au prins luneta și colierul pe cap.

Dar aceasta nu fusese decît un mic protocol introductiv. Tasman avu o scurtă convorbire cu Franz Wisker și Lus.

— Dragii mei, începu comandantul. Băștinașii par destul de prietenoși. Trebuie să aflăm dacă de pe insule ne putem aproviziona cu fructe, carne și apă dulce. Proviziile sînt pe sfîrșite.

— Domnule căpitan, replică Franz, ați văzut c-am încercat să mă înțeleg cu indigenii! Vocabularul meu pare însă complet străin acestor tineri.

— Domnule comandant, interveni Lus. Cunosc eu o metodă care nu dă greș niciodată. N-am nevoie nici de cunoștințe lingvistice. Dacă-mi permiteți s-o întrebuițez...

— Bine, bine, îl întrerupse Tasman. Dar mai repede! După cum observ, negrii vor să plece.

— Am înțeles! replică Lus, dispărînd cît ai clipi din ochi.

În timp ce Tasman, pilotul și alți marinari îi plimbau pe indigeni pe puntea navei, arătîndu-le corabia, Lus își făcu apariția, purtînd pe brațe o nucă de cocos, ultima găină vie din magazie, o bucată de carne și o cană cu apă. Lus s-a prezentat în fața negrilor. Luînd rînd pe rînd exponatele, îi întrebă cu ajutorul semnelor dacă pe insulă au așa ceva.

Negrii au ascultat politicoși „perorația” lui Lus, zîmbind cu gura larg deschisă. Dar de înțeles nu prea înțeleseseră nimic. Sau așa li se păruse matrozilor. În cele din urmă, Lus se dădu bătut, abandonînd disputa. Olandezii s-au împrietenit însă cu băștinașii, arătîndu-le întreaga corabie. Uimiți și încîntați de tot ceea ce văzuseră, negrii au părăsit bordul după cîteva ceasuri. Înainte de a dispărea în jungla de pe țărm, tinerii

indigeni mai făcuseră semne prietenești cu mîna celor de pe corăbii.

Deși începutul fusese promițător, Tasman dădu ordin ca nimeni să nu coboare pe uscat. După-amiază și-au făcut apariția, pe țărm, numeroși indigeni, agitînd un fel de steag alb. Tasman dădu ordin să se ridice la pupa un stindard asemănător.

După acest ritual simbolic de pace, patru bărbați tineri și frumoși se urcară în două pirogi, apropiindu-se de corabia pe care se afla Tasman. Urcară pe punte, aducînd cu ei un fel de stofă împletită din coajă de arbore. Oferiră stofa lui Tasman. După această prezentare, legară bărcile de corabie, înțelegînd prin gestul lor că erau reprezentanții celui care domnea peste insulă. Navigatorii au adus o sticlă cu vin și, după ce-au gustat din ea, le-a oferit-o. Negrii au aruncat însă vinul, luînd sticla cu ei. Ca la un semnal, din toate părțile începură să se apropie bărci pline cu nuci de cocos și banane. Olandezii le-au cumpărat pe prețuri bune, oferind în schimb nimicuri utile băștinașilor: cuie, pînză, boabe de sticlă, cuțite etc.

Cu acest prilej, primele observații făcute de Tasman erau destul de interesante. Indigenii aveau pielea arămie, deschisă, fiind mai degrabă smeazi; purtau pînze colorate, țesute rudimentar, strînse în jurul mijlocului și care coborau mai jos de genunchi. Tatuajele geometrice fuseseră făcute pe umeri și omoplați. Absența totală a armelor părea să fie generată de dorința colectivă pentru crearea unor relații prietenești cu olandezii. Așa cum se va convinge Tasman puțin mai tîrziu, locuitorii insulelor îngropaseră de mult „secură de război”.

Indigenii aveau prinse pe brațe și picioare numeroase brățări, confecționate din bucăți de scoici sau baga, material din carapacea broaștelor țestoase, ce populau apele din apropierea țărmului. Deși respectuoși, odată ajunși la bord călcau cu îndrăzneală peste tot, fără să pară prea uimiți de ceea ce văd.

În vreme ce schimburile comerciale continuau, în golf se produsese o vie agitație. Indigenii și-au apropiat pirogile, discutînd zgomotos. O mare parte din băștinașii aflați la bord au sărit grăbiți și agili în bărcile cu care veniseră.

Privind în aceeași direcție, negrii așteptau parcă ceva.

Nu trecură nici două minute, cînd, de după stîncile calcaroase, își făcu apariția o pirogă lungă, dublă. Ambarcația avea cel puțin 15 metri lungime, cu părțile din față și din spate arcuite frumos. Ornamentații liniare, roșii și galbene acopereau plăcile lemnoase, din care era construită. Așezați pe două rînduri, indigenii tineri și puternici vîsleau într-o cadență uimitoare, slujindu-se de niște padele scurte. Înaintînd cu

viteză, piroga se apropie de corabie. După o oprire făcută cu măiestrie, indigenii legară luntrea de navă.

La prova pirogii se ridică atunci un băştinaş viguros, înalt, avînd pieptul tatuat în linii orizontale, albastre. Brăţări grele din scoici sidefii îi înconjurau braţele şi picioarele. Mai multe rînduri de rogojini colorate îi strîngeau mijlocul, căzînd ca nişte franjuri mai jos de genunchi.

Grav, cu mişcări domoale, noul personaj se urcă pe punte. Tasman îi ieşi în întâmpinare, pricepînd după liniştea ce se lăsase printre negri că avea de-a face cu un demnitar de pe insulă, dacă nu chiar cu regele. De altfel, noul venit recunoscu în Tasman pe comandantul străinilor. Deşi nu se aşteptase la o asemenea vizită, Tasman se îmbrăcase în mare ținută: bicorn negru, veston verde cu epoleţi aurii, curea lată, de care atîrna sabia lungă, pantalonii strîmţi şi, în cele din urmă, cizmele castanii, prelungite deasupra genunchilor.

Căldura îl cam sîcîia pe olandez. Transpirase abundant. Dar comerţul e comerţ. Trebuiau să dovedească indigenilor că sînt bogaţi şi darnici. Negrii se arătaseră foarte interesaţi, în special după cuie, însă priveau admirativ şi la uniforme olandezilor.

Făcînd cîţiva paşi, Tasman se înclină adînc. Observă în acelaşi timp că şeful era însoţit de patru indigeni bătrîni, cam debili, aduşi de spate, îmbrăcaţi cu nişte şorţuri acoperite cu pene. De gît le atîrnau coliere făcute din dinţi ascuţiţi de rechini. Tatuări din cap pînă-n picioare, moro- cănoşi, rostogoleau priviri bănuitoare în jur. Fiecare bătrîn avea în mîna cîte un sceptru lung, cioplit din lemn roşu, în patru muchii. Sculpturi fine, artistice, acopereau sceptrele, care puteau fi confundate uşor şi cu măciucile europene.

După gestul său plin de curtoazie, Tasman rosti la înţîmplare, într-un dialect învăţat pe Insulele Moluce:

— În numele ţării mele, aflată departe, peste mări şi pămînturi, eu, maimarele conducător peste corăbii, cu numele de Abel Tasman, primesc cu braţele deschise, cu inima sinceră şi gînduri paşnice pe preaînţeleptul rege al acestui popor harnic, blînd, ospitalier şi curajos. Fie ca cerul să ne ocrotească spusa şi faptele!

Se înclină din nou, aşteptînd răspunsul. Şeful indigenilor, însă, părea surd şi mut. Nici nu clipi. Făcu doi paşi, se apropie de Tasman şi-şi lipi nasul de nasul căpitanului. După acest ritual, larg răspîndit pe insulele Pacificului, se aşeză direct pe punte, cu picioarele sub el. Rămase aşa, cu bustul drept, privind înainte.

Derutat de atitudine, Tasman stătu la îndoială. Atunci interveni unul dintre bătrîni, vorbind în acelaşi dialect, pe care-l întrebuiţase şi olandezul:

— Prietene, marii zei ai Lumii, Rongo, Tane, Tangaroa și Tou, au trimis pe corabia ta pe urmașul părinților noștri, pe marele tui-tonga, al cărui suflet aleargă pe câmpiile fericite din Havaiki. El ne conduce în viață și moarte, căci Otaku iubește în pace pe supușii săi și pe cei ce vin cu prietenie să-i calce pământul. Otaku dorește să-ți fie frate, om alb, puternic și bogat, venit de peste ape! Supușii tăi or să doarmă liniștiți. Copiii zeului Tane ne-au dat nuci de cocos și batate^[28], iar Rongo, porci grași, găini, pește. Ranghi – cerul – să rămână albastru, blînd cum îți este inima, Abel. Atunci și noi, preoții, vom da părinților noștri suc dulce de iva^[29], să se bucure împreună cu toți frații albi în tihnă... Căci frații albi sînt pentru noi tabu.^[30]

Bătrînul tăcu, așezîndu-se lîngă conducătorul său. Ceilalți moșnegi îi urmară pilda.

Discursul bătrînului îl impresionează pe Tasman. Vocea blîndă, calmă, melodioasă, cu care indigenul își exprimase gîndurile și sentimentele, i-au picurat în conștiință încrederea în noii săi prieteni. N-avea cum să înțeleagă că Tane, Rongo, Tangaroa și Tou sînt cei patru mari zei ai naturii, protectori ai activității oamenilor; nici că Otaku, șeful indigenilor, aflat acum la bord, este tui-tonga, conducător sacru, urmaș ereditar al unor strămoși fericiți, duși prin moarte în țara minunată, Havaiki; nu l-ar fi descumpănit cu nimic chiar dacă ar fi priceput și taina zeului Tane, zeul vegetației, ai cărui copii erau toți copacii pădurii tropicale. Dar simplul fapt că acești negri îi ofereau prietenia cu acea inimaginabilă și naivă sinceritate îl înduioșă. Printr-un singur gest de genială spontaneitate, Tasman se aplecă, lipindu-și nasul de nasul bătrînului vraci. Otaku îl urmări atent. Un zîmbet larg îi apăru pe chip.

Atunci din toate părțile izbucniră strigăte. Negrii năvăliră bucuroși pe punte, se cățără pe scările catargelor, dansară, cîntînd.

Erau fericiți!

Schimburile comerciale continuă. Tasman dăruie lui Otaku o ladă cu sîrmă, cuie, cuțite, pînză, mărgelile și alte nimicuri. În schimb, îl rugă pe vraci să le spună unde pot găsi apă dulce. Otaku îi invită să le viziteze insulele. Olandezii acceptară, primind asigurări că vor găsi și apă dulce. Hotărîră ca treaba să aibă loc a doua zi, dimineața.

După aceea, indigenii, în frunte cu Otaku, au părăsit corabia.

Cu trei ceasuri înainte de apusul soarelui, 15–20 de pirogi au înconjurat navele. Băștinașii au strigat de nenumărate ori: „WOO! WOO!“ strigăt pe care cel de la bord îl repetară. Una dintre bărci se apropie de corabia „Heemskerk“. Bătrînul, care făcuse parte din suita lui Otaku și care mai discutasese cu

Tasman, se urcă pe punte, însoțit de doi negri. Regele trimitea olandezilor un frumos purcel, o mare cantitate de nuci de cocos, igname – niște bulbi făinoși – ca și trei perechi de găini grase. O dată cu înmînarea darului, „marele conducător alb“ era invitat pe uscat în satul lui Otaku.

Tasman primi invitația. Alegîndu-și o suită formată din Franz Wisker, Martin, Lus și alți patru matrozi destoinici, coborî pe apă o șalupă. Olandezii luară cu dînșii un taler de metal, cîteva pachete cu fire de aramă, zeci de coți de pînză albă și roșie, o duzină de cuie lungi, ca și alte mărunțișuri. Tasman predă comanda locotenentului de pe nava „Zeechen“.

Conduși de bătrîn, olandezii acostară la țărmul insulei. Stînci calcaroase albe-gălbui se înălțau din ape pînă lîngă mal. Tasman recunoscă pe loc originea lor. Erau calcare coraligene, rezultate din acumularea coloniilor de corali. De asemenea, prin apa limpede din apropierea țărmului olandezii zăriră colonii de corali și stînci roșii de mărgean.

În scurtă vreme, grupul marinarilor pătrundea într-o pădure de palmieri înalți, rari, îngrijiți, se pare, de indigeni

cu atenție. Pădurea nu semăna cu jungla tropicală. Ierburile, lianele, plantele țepoase fuseseră în parte distruse. Pădurea părea mai degrabă o plantație. Din explicațiile bătrînului, Tasman înțelese că indigenii practicau agricultura după anumite legi seculare. Cel mai important palmier era palmierul de cocos. Miezul gras al nucii necoapte se mîncea crud. Sucul, care semăna cu laptele, se bea. Din coaja și frunzele palmierului se confecționau diferite obiecte. Pe insule se mai cultivau și alți palmieri: bananierul, pisangul sau sagotierul, din a cărui măduvă se prepara o făină gustoasă.

Pe ici, pe colo mai creșteau și „arbori de pîine“, cu trunchiuri groase și coroane bogate. Fructele lor mari atingeau pînă la 2–3 kilograme. Conținînd un, miez făinos, aceste fructe se mînceau coapte.

Tasman nu zări multe păsări. Doar cîteva papagali viu colorați și cîteva exemplare cenușii de sol, ce semănau cu dropiile. Altele păreau să fie păsări marine, asemănătoare celor întîlnite pînă atunci.

În schimb, roiuri de muște, țîntari și albine bîzîiau la tot pasul. Căldura moleșitoare, înțepăturile, îi cam enervau pe marinari. Coborîră într-o vale cu vegetație bogată, trecînd peste două-trei pîraie limpezi. În apropierea apei creșteau tufe de bambuși.

Bătrînul vorbea într-una, dar Tasman nu prea reușea să-i urmărească spusele. Multe cuvinte îi erau străine. Ceea ce observă însă cu certitudine era pasiunea cu care căuta să-i explice natura insulei, avînd, după toate probabilitățile, un cult deosebit pentru ea.

Curînd intrau în satul format din zeci de colibe mari, dreptunghiulare, susținute de stîlpi pătrați, din lemn. Acoperișurile ascuțite erau acoperite cu iarbă deasă. Îi întîmpină chiar Otaku, prietenos, înconjurat de cîteva femei și copii. Femeile purtau aceeași îmbrăcăminte, ca și bărbații. Pe pieptul gol aveau însă ghirlande delicate de flori roșii, albastre și albe. Tatuajele coborau numai pe brațe, în vreme ce brățările făcute din scoici strălucitoare fuseseră prinse mai sus de cot. Otaku îi salută solemn, lipindu-și nasul de nasul fiecărui olandez, după care îi invită grav într-o mică piață din mijlocul satului. Scaune pătrate, mici, mese asemănătoare încărcate cu fructe, păsări prăjite și pește fiert îi așteptau pe oaspeți. Tasman oferi darurile sale regelui, avînd grijă să împartă și femeilor din suita conducătorului de trib boabe de sticlă, fîșii de pînză și fire de aramă, bune pentru împletit brățări. Femeile tinere îi sărutară lui Tasman mîna, ducînd-o apoi la cap. Darurile primite au fost de asemenea așezate pe cap, obicei preponderent pe insulă. După aceste schimburi politicoase, se așezară la mese, unde mîncară și băură suc de iva.

Ceilalți membri ai tribului priveau de la distanță, respectuoși. După cină, olandezilor li s-au arătat armele de luptă: sulite lungi, cu dinți ascuțiți de rechin în vîrf, topoare de lemn sau piatră, cuțite confecționate din bucăți de scoici dure și strălucitoare. Fiind pescari redutabili, marinarii au primit, spre amintire, numeroase cîrlige de prins pește. Erau făcute din os, lemn sau chiar piatră.

Aproape de apusul soarelui piața se goli. Își făcură apariția vreo zece-douăsprezece fete, îmbrăcate în culori vii, cu ghirlande de flori prinse pe piept. Se așezară în cerc, direct pe pămînt, în atitudini grațioase, cu picioarele strînse. Un grup de indigeni începură să cînte din niște instrumente ciudate. Suflau în scoici trandafirii, care scoteau sunete de fluier, acompaniați de ritmul unor tobe mici și a cîtorva instrumente cu corzi, care imitau chitara. Fetele, stînd pe loc, începură un dans al mîinilor, însoțite de alte mișcări ale capului și bustului. Grația mișcărilor, ritmul urmărit cu perfecțiune, sincronismul ansamblului smulseră olandezilor aplauze și urale. Fetele au mai cîntat apoi melodii triste sau vesele, cu același farmec natural.

Venind noaptea, Tasman anunță, cu regret, că se vor retrage. Mulțumi iar lui Otaku pentru prietenia manifestată. Aceasta

insistă ca marinarii să doarmă în sat. Tasman refuză politicos.

La plecare, olandezii au primit iar coșuri cu fructe, patru purcei prăjiți și găini. Însoțiți de numeroși indigeni, în frunte cu Otaku, corăbierii se întoarseră la țarm.

Pe drum, Tasman află că insula mare se numește Tongatabu, iar celelalte două Eua și Nomuka.

Pe malul oceanului albii și negrii s-au despărțit prietenoși, promițând că se vor întâlni a doua zi dimineața, pentru a căuta apă dulce. Tasman lucră pînă noaptea târziu la completarea jurnalului, secondat de pilotul Franz, care-și definitiva hărțile.

Tasman botează marea insulă Amsterdam. Pe celelalte două le numi Middelburgh și Rotterdam. După o sută și ceva de ani, căpitanul Cook le va numi Insulele Prieteniei – Friendly Islands – așa cum le găsim astăzi pe atlasele geografice.

A doua zi, dimineața, în același timp cu reprezentantul lui Otaku, sosiră și alte pirogi încărcate cu nuci de cocos, legume, banane, porci și păsări. Înconjurați de indigeni, olandezii au făcut schimburi avantajoase, aprovizionându-se cu prisosință.

După cîteva ceasuri, bătrînul interpret îl invită pe Tasman să pornească navele. Apa dulce se găsea pe insula Nomuka.

Scurta călătorie i-a permis lui Franz Wisker să treacă pe hărți contururile noilor insule descoperite.

Timpul favorabil a ușurat olandezilor „expediția apei dulci”, care s-a transformat într-o plimbare de agrement.

Insula Nomuka, dispunînd de un relief bogat și de o vegetație luxuriantă, i-a încîntat pe marinari. Primiți cu aceeași prietenie de conducătorul insulei, au fost conduși apoi într-o frumoasă vale, înconjurată cu păduri de palmieri. Izvoarele bogate, pîraiele limpezi au oferit matrozilor posibilitatea de a face repede plinul de apă dulce. Băștinașii le-au dat o mîna de ajutor, treaba terminîndu-se în cîteva ceasuri.

Și din nou pe bordul corăbiilor au venit indigenii, în frunte cu tui-tongaul lor.

Pentru prima dată apărură pe punte și tinere femei, dornice să viziteze străini. În onoarea acestor oameni prietenoși s-a descărcat și un tun, care i-a speriat puțin. Ob- servînd că nu pățesc nimic, băștinașii au prins din nou curaj, vizitînd în continuare corăbiile. Șeful indigenilor dori să-i cunoască mai bine pe noii veniți. Îl invită pe Tasman în satul său. Tasman acceptă cu plăcere. Acolo negrii i-au oferit iar pește proaspăt, fructe și nuci de cocos. Această vizită prietenească l-a impresionat pe Tasman, deoarece în jurnalul său sînt scrise următoarele: „Șeful de trib s-a purtat cu noi plin de respect și bunăvoință, întrebîndu-ne cu blîndețe și curiozitate de unde venim și încotro avem de gînd să mergem. Cînd i-am mărturisit că sîntem de o sută de zile pe mare păru foarte

surprins, de altfel ca și indigenii care asistau la discuția noastră. I-am spus că am venit la ei să luăm apă și provizii; ne-au răspuns că putem veni oricând, căci vom fi primiți cu plăcere. Tinerii din trib nu fumau. Le-am oferit tutun, dar au mâncat fructe. Nu ne-a fost teamă. Venisem printre dînșii neînarmați. Pacea și prietenia se născuse o dată cu ei, părînd tot atît de naturală, ca tot ceea ce ne înconjură. Ziua s-a încheiat cu o partidă de pescuit. Băștinașii și-au dovedit măiestria, prinzînd pește mult cu năvodul și cîrligele. Olandezii nu s-au lăsat mai prejos. Prada bogată de scrumbii, borade și pălămidă a luat drumul corăbiilor, unde a fost pusă la sare, în butoaie. O parte din peștele proaspăt s-a distribuit echipajului”.

Cu ocazia acestei vînători marine, olandezii au întîlnit pe ocean și rechini. În zilele care urmară, toți marinarii au putut pleca pe rînd pe insule, împrietenindu-se cu indigenii. Mîncarea, odihna și natura le-a îmborsărit forțele, pregătindu-i pentru viitoarele cercetări.

Tasman trăia adevărate clipe de fericire. Oamenii erau sănătoși, aprovizionarea se făcuse în bune condiții. Controlă din nou corăbiile, le curăță, păstrînd o igienă strictă, luînd toate măsurile posibile pentru a preîntîmpina izbucnirea oricărei molipie periculoase.

Și din nou Tasman ridică problema apariției oamenilor pe aceste insule îndepărtate. Într-o seară calmă, pe punte, unde – întovărășit de Franz Wisker – tocmai terminase de discutat planul drumului ce-l aveau de făcut în continuare, deschise din nou discuția:

— Nu ți-a atras atenția dialectul bătrînului interpret? Din spusele lui ar reieși că cel puțin cinci generații din familia lui n-au mai părăsit aceste insule. E adevărat că dispun de ambarcații construite cu uimitoare măiestrie. Le-am cercetat. Unele au și catarge. Negrii întrebuințează în navigație chiar și vele triunghiulare. Putem deduce că indigenii au sosit aici de pe alte pămînturi cu ajutorul acestor mari pirogi. Bătrînul mi-a spus pe scurt niște povești, transmise pe cale orală, din generație în generație. Dar n-am putut înțelege totuși de unde au venit. El spunea că din nord-vest.

— După limba vorbită, comandante, n-ar fi exclus. Dialectul întrebuințat de bătrîn este frecvent prin sudul Indoneziei, deși are cuvinte noi, greu de priceput. S-ar putea ca și pe alte insule să găsim aceeași limbă.

— Așa mi-am spus și eu, interveni Tasman. Va trebui să verificăm această ipoteză. Ceea ce este însă sigur, dragă Franz, e că acești indigeni nu cunosc scrierea. Nicăieri n-am zărit așa

ceva, deși par să aibă o artă reprezentantă prin sculpturile de pe arme sau alte obiecte.

— Istoria propriei lor vieți și-o povestesc probabil din generație în generație, rămânând vie în mințile unora dintre dînșii. E o surprinzătoare calitate, comandante! murmură pilotul, visător.

— Da, cei ce vor veni după noi vor afla poate istoria acestor popoare, care au cucerit – nu se știe cînd și nici cum – pămînturile oceanului.

Tasman ar fi vrut să continue, dar vîntul începu să bată pe negîndite. Se posomorî pe loc, așa cum îi era firea. Scrută cerul, apele, încrețite de valuri mici și spuse într-o doară:

— Vom avea furtună, Franz! Poate spre dimineață... Va trebui să controlezi dacă toți marinarii sînt la bord! Îți doresc noapte bună!

— Noapte bună, comandante! răspunse pilotul

Dimineața, cerul se acoperi de nori. Furtuna izbucni fără veste. Corabia „Zeechen“ fu smulsă din ancoră și împinsă în plină mare de forța vînturilor alizee. Două zile mai tîrziu, Tasman trebui să părăsească și el coasta. Furia vîntului, forța valurilor îi amenința corabia. Ieși în larg, acolo unde marinarii luptau de două zile cu stihiile Mării de Sud. Pe țărmuri, indigenii fluturau în vînt eșarfe colorate, luîndu-și astfel rămas bun pentru totdeauna de la prietenii lor albi, porniți să înfrunte furia oceanului.

Era în ziua de 4 februarie 1643. Întoarcerea la țărm devenise imposibilă. Tasman hotărî continuarea călătoriei, îndreptîndu-se de data aceasta spre nord-vest. Violența furtunii i-a îngreunat pînă la primejdie navigația. Vijelia trecu însă repede. Între 19° și 16° latitudine sudică, Tasman nimeri într-un adevărat „roi“ de recifi, atoli și insule mici.

La drept vorbind, olandezii se treziseră în această zonă periculoasă pentru navigație din vina marinarului de pe cafas. Canicula, aerul înăbușitor, transformaseră orele de veghe în adevărate ceasuri chinuitoare. Așa se face că în dimineața aceea marinarul de cart moțăia toropit pe catarg. Nu dăduse nici o importanță micului grup de atoli răsăriți pe ape ca niște inele albe. Aflat la timonă, Tasman mai schimba cu pilotul păreri.

— Cratere submarine, murmură Abel. Pe ele s-au dezvoltat colonii de corali. Nu prea îmi dau seama cum au ajuns calcarele la suprafață. După cum vezi, s-au transformat în mici insule inelare. Cîndva am vizitat un astfel de atol. În mijlocul lui se află un lac, apărut din apa rămasă în crater. Pe marginea lacului cresc palmieri sau ierburi marine, ale căror semințe au fost aduse de curenți sau furtuni.

Franz dădu aprobativ din cap, trecînd pe hartă cîteva puncte.

— Sînt ca niște salbe, șopti pilotul, cucerit de frumusețea atolilor.

Tasman tăcu, privind velatura corăbiei. Alizeul sufla uniform, moleșit parcă. Și totuși, ceva nu era în regulă. Suprafața oceanului se acoperea ici-colo cu valuri minuscule. Pe porțiuni întinse culoarea apei se schimba. Stoluri de păsări cenușii apăruseră la cîteva mile înaintea navelor. Mai departe se zăreau alți atoli, ca și o îngrămădire haotică de stînci negre, presărate fără noimă pe ocean.

Tasman părăsi timona. Se opri lîngă balustradă. Privi în apele limpezi. Numeroase stînci submarine se înălțau pînă aproape de suprafața apei. Orice ciocnire ar fi putut provoca scufundarea vasului.

Ordonă imediat strîngerea parțială a velelor, micșorînd viteza. Cei de pe „Zeechen“ îi urmară pilda. Cîțiva marinari trecură la babord și tribord pentru a anunța apariția acestor praguri de piatră extrem de periculoase pentru corăbieri. În curînd navele fură înconjurate de stînci cenușii. Originea lor vulcanică nu mai putea fi pusă la îndoială.

Franz Wisker dovedi din nou înalta sa măiestrie, conducînd cu abilitate nava. Însoțiți de stolurile gălăgioase, olandezii se strecurară norocoși printre zidurile de piatră, printre atoli și praguri submarine.

Cu acest prilej, navigatorii întîlniră și cîteva mici insule, complet pustii. Aceleași stînci se prăvăleau de la 40–50 de picioare înălțime în apele oceanului.

Dincolo de țărmurile insulelor, olandezii au fost obligați să ocolească numeroase bancuri de nisip.

Noaptea îi prinse în aceeași situație. Atunci Tasman ordonă ancorarea. Marinarii răsuflară ușurați, așteptînd dimineața.

A doua zi, Tasman reuși să depășească această zonă, la capătul căreia mulțumi matrozilor pentru curaj, destoinicie și abnegație.

Pe 6 februarie, Tasman atinse extremitatea răsăriteană a unei noi insule. După calcule se găseau la 16°5' latitudine sudică și 180° longitudine estică. Olandezul descoperise grupul răsăritean al arhipelagului Figi, împreună cu insula Vanua Levu, a doua ca mărime din întregul arhipelag. Harta expediției, executată de talentatul Franz Wisker, arată însă că marinarii au văzut și principala insulă a acestui arhipelag din Polinezia tropicală – Viti Levu.

X. HOȚUL DE COCOS

Golful, unde Tasman se hotărîse să acosteze, pătrundea adînc în uscat. Țărmurile joase, năpădite de zidul verde al junglei, dovedeau bogăția insulei. Păduri înalte de palmieri se întindeau cît vedeai cu ochii. Păsări cafenii, albe sau cenușii se vînturau în zbor iute deasupra vegetației luxuriante. Și, pentru prima dată, corăbiile fură asaltate de numeroase roiuri de muște. Cît au stat pe acolo, muștele i-au sîcîit pe navigatori pînă la exasperare. Se lipeau peste tot, bîzîind. Întepăturile lor usturau, producînd o ușoară mîncărime a pielii.

Nu departe de locul unde acostaseră, olandezii au zărit cîteva pirogi alungite, ca și alte ambarcații mai mici, cu catarge, pe care atîrnau rogojini triumphiulare. Una dintre pirogi era prevăzută cu un balansor – grindă așezată paralel cu corpul bărcii – de care fuseseră fixați cîțiva pari transversali.

Așa cum va observa puțin mai tîrziu Tasman, acest tip de ambarcație avea o mare stabilitate pe apă, chiar și pe timp de furtună.

Corăbierii fuseseră zăriți. În scurtă vreme țărmul se umplu de indigeni. Mulți erau complet goi. Alții purtau peste șolduri o cingătoare țesută dintr-un material gălbui. Sărind zgomotoși în bărci și pirogi, negrii înconjură corăbiile. Scoteau strigăte pline de bucurie, fluturînd deasupra capetelor niște bețe subțiri. Cîțiva își legară ambarcațiile de nava lui Tasman, urcîndu-se fără sfială pe punte. Întîlnind primul marinar, băștinașii se ghemuiră cu repeziciune. După cîteva clipe au sărit drept în picioare, rîzînd și vorbind într-o limbă cu multe vocale. Matrozul i-a bătut pe umeri la fel de vesel, arătîndu-li-l pe Tasman. Tinerii negri n-au priceput imediat. Au venit sfioși pînă în dreptul căpitanului, căzînd din nou pe scîndurile punții. Tasman își dădu seama că atitudinea lor nu putea fi altceva decît o dovadă de supunere și respect.

Le făcu semn să se ridice, întinzîndu-le mîna. Indigenii s-au privit unii pe alții, mirați. În cele din urmă întinseră și ei mîinile, prietenoși și zîmbăreți.

Tasman îi studie cîteva clipe. Erau de talia europenilor, cu pielea corpului închisă la culoare, bătînd spre negru, bine făcuți și puternici. Chipurile lor păstrasera caracterul negroid, deși pomeții proeminenți ai obrazilor, ca și ochii mici aminteau prin asemănare de unele trăsături ale populațiilor galbene.

Ceea ce-i atrase atenția lui Tasman au fost „coafurile” acestor băștinași. În părul lor negru, creț, îngrijit cu migală,

erau înfipti piepteni mari, ciopliți cu măiestrie din tulpini de bambus. Un singur negru avea pieptenele făcut din bețișoare. Alte podoabe nu purtau. Cingătorile ce le înconjurau șoldurile fuseseră confecționate din fibre vegetale.

Întrebuițind diferite dialecte, Tasman îi întrebă pe tineri dacă aveau nuci de cocos, apă dulce, banane, porci și găini. Spre bucuria lui, indigenii pricepuseră. Arătând cu mâinile întinse spre insulă, repetau mereu aceleași cuvinte: „Ruka maanu-ta mo!” Tasman nu înțelese expresia, dar bănuia că negrii îl invitau pe uscat, acolo unde se găseau toate cele amintite.

Între timp, și alți băștinași se urcaseră pe corăbii. Prietenia manifestată de localnici îi încredință pe olandezi că puteau debarca fără teamă. Dar, pentru a-i convinge pe negri de pașnicele lor intenții, Tasman le distribui precut cuie, bucăți de pânză, mărgelile de sticlă și alte nimicuri.

Tactica lui Tasman dădu rezultate strălucite. După cum vom vedea, olandezii au primit în schimb alimente cu mult mai multe decît și-ar fi putut imagina.

Peste cîteva ceasuri Tasman cobora pe uscat, fiind înconjurat de o mică suită de marinari. Aceștia purtau pe umeri lăzi frumos încheiate, în care se aflau cunoscutele daruri. Marinarii se îmbrăcaseră în costumele lor de paradă, știind că vor cîștiga respect și prețuire.

Îmbrăcămintea europenilor i-a impresionat întotdeauna pe băștinașii Melaneziei, Polineziei sau Microneziei, așa cum sînt împărțite astăzi insulele Pacificului.

Înconjurați de sute de băștinași, de toate vîrstele, olandezii înaintau atenți prin pădure. Deși negrii tăceau respectuoși, privindu-i cu curiozitate, marinarii nu se simțeau în apele lor. Veniseră, e drept, neînarmați. Fusesse dorința lui Tasman. Altfel n-ar fi cîștigat încrederea indigenilor. E greu de presupus că negrii ar fi recunoscut pri- mejdioasele archebuze sau pistoale. Dar, oricum, olandezii procedaseră inteligent și cu tact.

Tinerii de pe corabie se transformaseră în ghizi. Sporovăind, mereu veseli și încrezători, îi conduceau pe olandezi de-a lungul unei cărări late ce străbătea pădurea. Ceilalți băștinași alergau printre palmieri, strigînd, chiuind gutural, sărind încoace și încolo, îmbrîncindu-se unii pe alții, desfătîndu-se primitiv, că la un mare eveniment. Cortegiul se opri însă pe negîndite. Olandezii fură întîmpinați de un personaj important, înconjurat la rîndul său de o numeroasă suită.

Tinerii care-l însoțeau pe Tasman se aruncară la pămînt. Teamă, respect, sau obicei? Tasman privi în jurul lui cu atenție. Gălăgia încetase. Se afla, deci, în fața șefului de trib. Așteptă,

înclinându-se adânc, împreună cu ceilalți marinari. Conducătorul tribului părea să fie destul de tânăr. Voinic și înalt, cu o coafură bogată, din care nu lipseau pieptenii de bambus, îmbrăcat cu numeroase pânze roșii și albastre, purtând în mîna stîngă o măciucă întoarsă la vîrf, avea ceva impozant în atitudine. Privi cu bunăvoință la olandezi și surîse. Se înclină la rîndul său cu stîngăcie, în vreme ce suita îl imita. Înaintă apoi spre Tasman, atingîndu-i pieptul cu degetul arătător.

— „Mana“ părinților mei și spiritele bune să te ocrotească în pace, străine, venit cu barca mare pe apa fără de capăt!

Spusese toate acestea cu o simplitate cuceritoare, într-un dialect încîlcit, înțeles parțial de Tasman. După care îi luă mîna, atingînd-o de frunte.

Tasman se înclina din nou, își retrase mîna și, zîmbind, vorbi

— Sîntem trimișii unui rege puternic și bogat. Vrem să-ți cunoaștem țara și să fim prieteni pentru totdeauna. Venim de departe și plecăm departe. Avem nevoie de apă dulce, fructe și carne. În schimbul lor, sîntem gata să vă oferim podoabe și lucruri prețioase. După obiceiul țării mele îți întind mîna, o, mare conducător de trib!

Tasman îi întinse mîna dreaptă. Șeful tribului păru surprins că Tasman le pricepea limba, deși acesta se exprimase destul de greșit. Îi luă mîna, scuturîndu-i-o zdravăn.

— Bogățiile tribului meu sînt ale voastre! rosti dînsul simplu și bucuros. Mergem în sat!

Cortegiul se puse din nou în mișcare, cu șeful indigenilor în frunte.

Drumul străbătut de marinari i-a încîntat peste măsură. Multe pămînturi fuseseră împărțite în cîmpuri pătrate, locurile înconjurîndu-se cu bananieri plantați în linie dreaptă. Printre case și plantații se aflau numeroase grădini, cu aspect plăcut. Mii de flori împrăștiau miresme ametoitoare. Agricultura părea să fie larg răspîndită pe insulă. Dintre palmieri, cocosul și bananierul ocupau locurile fruntașe. În grădini se cultivau leguminoase, ca și niște plante ce aminteau de cartofi.

Satul în care au fost conduși olandezii avea casele lungi, dreptunghiulare, cu acoperișuri ascuțite, în două părți. Pereții erau împlețiți din bambus. Pe lîngă case creșteau porci și găini. Zăriră și niște cîini care lătrau zgomotos.

Ulițele curate, organizarea satului demonstrau civilizația la care ajunseseră indigenii. Femeile nu purtau podoabe. Fustele albe, lungi, coborau mai jos de genunchi. Lipsa tatuajelor, ca și respectul acordat femeilor, atrase atenția lui Tasman. Bărbații pregătiseră o masă bogată, pe care o oferiră oaspeților. Ea s-a

compus din carne friptă, pește fiert și fructe. În tot acest timp, fetele și femeile bătrâne au așteptat să fie servite de bărbați. Singurul ajutor pe care l-au dat s-a rezumat la aducerea unor scînduri lungi, cu picioare, semănînd cu niște bănci. În timpul mesei, femeile au fost servite cu o băutură piperată, pe care băștinașii o numeau kava. Interesîndu-se cum se face, Tasman avu o nouă surpriză. Kava se prepara dintr-un amestec de frunze de piper, nucă, așa-numita areka și var nestins.

După această risipă culinară, Tasman oferi conducătorului multe cadouri. Erau cele obișnuite, la care adăugase cuie mari, lungi de 30 de cm. Nu uită nici suita numeroasă care participase la festin. Și din nou Tasman observă o curiozitate. Femeile nu și-au păstrat decît pînza. Boabele de sticlă, firele de alamă le-au oferit... bărbaților!

Pe negîndite, femeile și fetele dispărură. În piața satului și-au făcut apariția numeroși războinici, fluturînd în mîini sulite și arcuri. Aceștia începură un dans, ale cărui mișcări se făceau mai mult cu brațele și picioarele.

Orchestra care-i acompania era formată din instrumente suflătoare și tobe. Cîțiva negri cîntau din fluiere introduse în nas. Alții suflau în scoici și uierătoare. Solist părea să fie un nai, întrebuintat cu pricepere de cîntăreț.

Cînd dansul se afla în toi, tinere fete distribuiră războinicilor măști. Măștile reprezentau chipuri de oameni, de formă pătrată sau rombică. Desenele geometrice, pictate în numeroase culori, scoteau în evidență ochii și gura chipului uman.

Dansatorii își prinseră măștile, împărțindu-se în două cete.

La sfîrșitul dansului, puțini negri mai rămăseseră în picioare. Lupta sîngeroasă se transformase în masacru. Un masacru simulat, care plăcu foarte mult negrilor spectatori. Scoțînd țipete puternice, tribul dădu năvală peste „artiști”, bătîndu-i pe umeri și pe obraji.

După ce mulțumi conducătorului, Tasman începu tratativele pentru aprovizionare.

În două zile olandezii s-au putut aproviziona cu apă dulce, carne proaspătă și fructe. Pe insulă nu se aflau decît porci și găini. Fructele însă existau în cantități uriașe. De asemenea, s-au luat la bord cantități importante de pește.

Olandezii au rămas printre indigeni șase zile. Tasman reuși să mai facă unele observații: Arborii fructiferi aparțineau celui care i-a sădit. De obicei, fiecare membru al familiei avea pomul său.

Schimburile comerciale dintre indigeni se făceau în locuri anumite, semănînd cu piețele contemporane. De aceste schimburi nu se ocupau decît femeile. Tasman mai descoperi că negrii confecționau case de lut și lemn. Destul de înaintată

era și confecționarea pânzeturilor, a rogojinilor și a altor obiecte de uz casnic.

Indigenii n-aveau idoli și nici preoți. Anumite credințe religioase erau legate de fenomenele naturii, iar cea mai puternică „mana“ se afla în persoana conducătorului de trib, care împărțea dreptatea, mila sau moartea.

Reflectînd asupra acestor populații întîlnite, Tasman scrie în jurnalul său:

„La acești băștinași, care prin formele lor aparțin speciei umane, dar care prin obiceiuri pot fi acuzați că sînt de o natură inferioară, descoperim multe trăsături de inteligență și dreptate. Acești oameni n-au nici o religie, nici o cultură, ei n-au nici idoli, nici moaște, nici preoți; dar în același timp se supun unui imperiu de superstiții... Am văzut printre ei un om care avea încolăcit pe trup un șarpe, dar care continua să înoate lîngă barca sa. Distanța pînă la țărm nu era mică. Indigenul a așezat respectuos șarpele pe cap. Ei nu omoară de loc muștele, deși aceste insecte sînt foarte numeroase pe insulă și îi chinuie cu înțepăturile lor. Timonierul nostru a omorît din întîmplare o muscă în prezența unei notabilități a indigenilor. Acesta n-a putut să-și stăpînească o adevărată izbucnire de furie, jignindu-l pe Franz Wisker pentru ceea ce făcuse.“

Tasman denumi insula Rotterdam. Indigenii îi spuneau Amamocka.

Bogățiile florei și faunei, văzute pe noile insule, l-au îndemnat pe Tasman să părăsească deseori corabia.

Neprețuita prietenie a indigenilor îndepărtase orice măsură de prevedere, dîndu-i posibilitatea să colinde co-claurii, însoțit de Franz Wisker. Rodul observațiilor sale s-a oglindit și-n însemnările din jurnal, dar altfel decît ne închipuim. Științele naturii erau prea puțin dezvoltate pe atunci. Ierburile, arborii, animalele arhipelagului Fiji, fiind în cea mai mare parte necunoscute pentru olandezi, nu purtau nume, transformîndu-se în curiozități, deseori uimitoare. Spunem curiozități, pentru că flora și fauna aveau caractere specifice, determinate de climă și de milenara izolare a insulelor pe apele oceanului. În astfel de condiții, Tasman s-a rezumat la *descrieri*, întrebuițînd mai mult – chiar paralel – denumirile date de indigeni. Reconstituind pe scurt această „aventură a cunoașterii“, care aduce cînte marelui corăbier, încercăm s-o facem totuși în lumina cunoștințelor științifice contemporane.

Olandezii debarcaseră în dimineața aceea pe o mare insulă, aflată la sud-vest față de Amamocka. Navele, ancorate într-un golf larg, atrăseseră ca de obicei pe indigeni.

Locuitorii noului pămînt erau la fel de prietenoși, semănînd cu ceilalți, din același arhipelag.

Olandezii și-au completat și aici proviziile, în vreme ce Tasman, Franz Wisker, Martin și Lus au făcut numeroase cercetări. Șeful tribului le-a oferit ajutorul, dându-le și câțiva însoțitori, care cunoșteau dialectele vorbite de Tasman. Prima escapadă, au făcut-o în interiorul insulei.

Structura complexă și variată a terenului, dominată la tot pasul de dealuri abrupte, cu creste stâncoase, ca și vegetația sălbatică ce învăluia solul, i-a încântat pe corăbieri. Canicula, aerul umed și înăbușitor au fost astfel mai puțin resimțite.

Tasman recunoscuse originea vulcanică a insulei, întâlnind vechi torente de lavă vâscoasă, de andezid sau bazalt, ca și urme mai recente ale unei activități vulcanice. Peste aceste formațiuni de bază se formaseră alte depuneri de sedimente calcaroase, arătând că insula fusese cândva acoperită de apele oceanului.

Urmele geologice erau însă puține, terenul dispărând sub covorul extraordinar și tainic al junglei tropicale.

Suprafața pământului fusese năpădită de ierburi dese, cu tije subțiri, strălucitoare și verzi. Plante tîrîtoare se-ncolăceau lacome pe tulpinele ferigilor arborescente, desfășurându-și frunzele mari, rotunde. Crînguri de bambuși, de arbuști pitici încercau să reziste, luptînd printre palmieri și arbori seculari pentru lumină și aer. Liane lungi, cafenii șerpuiau la înălțimi amețitoare, făcînd legătura între diferitele etaje ale acestei vegetații uriașe, compactă, cu aparența unui zid, prin care lumina abia îndrăzne să se strecoare.

Indigenii croiseră cărări prin nepătrunsă lume a pădurii. Altfel ar fi fost imposibil de străbătut. Băștinașii care-i însoțeau pe olandezi aflaseră între timp ce-i interesa pe străini.

Într-un luminiș s-au oprit, arătîndu-le copacul gigantic ce domina jungla.

— Dakua^[31], rosti unul dintre tineri.

Tasman aprecie circumferința arborelui la peste opt metri. Tulpina cenușie se înălța la 100–120 de picioare, iar coroana acoperise întreg luminișul.

— De douăzeci de ori ne-au murit părinții, vorbi iar tînărul. Marele dakua nu vrea să moară.

Tasman nu pricepu imediat. Atunci interveni pilotul:

— Cred că se referă la vîrsta copacului, comandante! Au dispărut douăzeci de generații! Vîrsta medie a negrilor n-o cunoaștem, dar aproximativ 600 de ani tot au trecut!

— Cultul naturii, murmură Tasman, gînditor. Indigenii sînt conștienți că arborele reprezintă un fenomen. Îl respectă.

Înainte de a părăsi luminișul, indigenii culeseră frunzele unor plante tîrîtoare, prinzîndu-și-le pe șolduri.

— Duv.^[32]... Duv, explică iar băştinaşul isteţ. Mult peşte prindem cu duv. Vedeţi voi!

Olandezii se vor convinge spre seară că indigenii aveau dreptate.

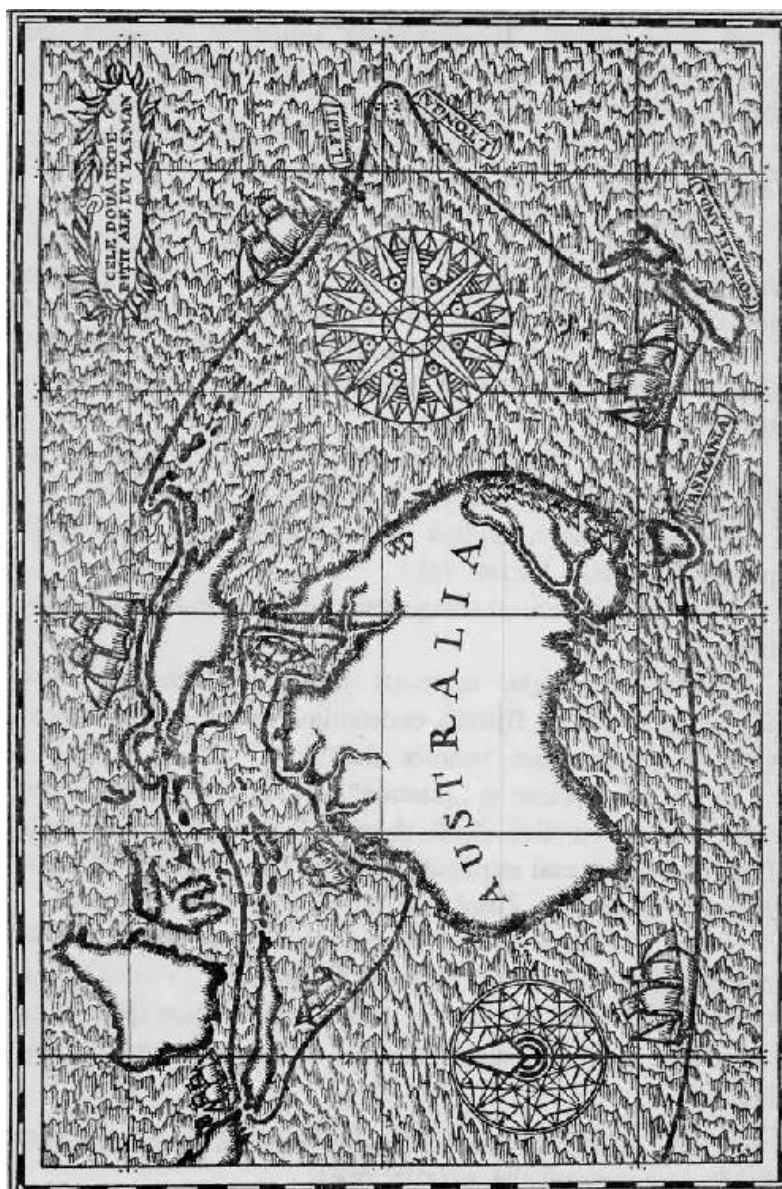
Colindînd jungla, matrozii cunoscuseră arborele vesi, din lemnul căruia fijienii construiau celebrele lor canoe, ca şi tobele de lemn, numite „lali”.

Apoi li s-a arătat şi „buabua”, un arbore al cărui lemn este îmbibat cu ulei eteric şi care nu se usucă niciodată. Indigenii le-au mai explicat că lemnul de „buabua” nu putrezeşte în pămînt, fiind bun la construcţia locuinţelor.

Lipsa păsărilor îi uimi pe olandezi. N-au reuşit să zărească decît puţine exemplare de papagali, viu coloraţi. Indigenii le explicară că pe insulă trăiesc raţe (ga), găini domestice (toa), lilieci şi şobolani, porumbei şi păsări călătoare.

Mai departe, pe o colină pietroasă şi pustie, Tasman găsi preţiosul arbore de santal. Lemnul său frumos, de culoare cafenie-deschisă, conţine ulei eteric aromat, atît de preţuit la chinezi.

Coborînd colina, întâlneau nişte şopîrle verzi, fiecare exemplar atingînd pînă la un metru lungime. Deşi băştinaşii făceau semne că nu sînt periculoase, Tasman preferă să le ocolească. Puţin mai jos însă, Tasman descoperi alt grup de şopîrle. Erau mult mai mici. Indigenii prinseră cîteva. Păreau foarte blînde. Din explicaţiile fijienilor rezulta că micile animale trăiau şi prin sate, fiind denumite ghekko.

Între timp, căldura devenise insuportabilă. Deși pătrunseseră din nou în junglă, marinarii hotărâseră să se oprească. Locul de odihnă a fost găsit în umbra unor bananieri și cocotieri. Martin și Lus culeseră imediat cantități apreciable de fructe, cu care-și potoliră foamea și setea. Întinși la umbra palmierilor, olandezii ațipiră pe rînd.

Cînd s-au trezit, în apropiere ardea, ca prin minune, un foc, iar indigenii se învîrteau în jurul lui, frigînd pe tăciuni ciozvrte subțiri de carne. Pe jos se vedeau rămășițele unor șerpi negricioși.

— Asta-i bună! bombăni Lus, adulmecînd mireasma apetisantă de carne friptă.

— Ești nebun? Nu vezi că negrii „prăjesc” la foc niște șerpi?

— Ei și? Carnea șerpilor este excelentă, replică Lus, fugind către foc.

Unde și când mîncase Lus șerpi... rămînea o taină! Ca vînător, avusese, pesemne, prilejul. Actul său „curajos” îi îndemnă și pe ceilalți să guste din „friptură”. Spre surprinderea lor, constatară că era de-a dreptul delicioasă.

În timpul acesta, indigenii le-au explicat că șerpii cenușii trăiau în copaci. Fiind neveninoși, atingînd pînă la doi metri lungime, ei erau o hrană căutată de locuitorii insulei. Băștinașii îi denumiseră boa-boa.

Masa s-a încheiat cu lapte de cocos. După soare putea fi ora trei după-amiază. Cercetătorii se puseră în mișcare, pătrunzînd într-o regiune mlăștinoasă. Se aflau în apropierea țărmlui. Terenul cobora în pantă lină. Bălăcind prin smîrcuri rău mirositoare, strecurîndu-se abili prin hățîșurile înalte de bambuși, oamenii înaintau mereu.

Tasman remarcă lipsa totală a țințarilor, ca și a altor insecte. La un moment dat, ghizii le făcură semne să umble cu băgare de seamă. Înaintînd într-o liniște desăvîrșită, grupul ajunse la marginea unui lac rotund.

Suprafața eleșteului era acoperită cu frunze mari, lucitoare, ca date cu ceară.

— Un fost crater vulcanic, șopti Franz.

Tasman aprobă din priviri.

Pe malurile abrupte crescuseră trestii, bambuși și alte plante acvatice. Brusc, unul dintre indigeni începu să cînte! Vocea-i de tenor tremura ușor. Melodia părea monotonă și tristă. Vocalele cuvintelor, neînțelese, erau prelungite uimitor de mult, insinuante, ca o chemare. Din cînd în cînd, cîntărețul se întrerupea. Toți indigenii repetau atunci sacadat, șoptind:

— *Ai*
é, aié,
Moku!
Aié,
aié,
Noa!...

În sfîrșit, negrii tăcură, înfigîndu-și în pămîntul moale sulițele scurte, pe care le avuseseră tot timpul cu ei.

Olandezii îi urmăreau neliniștiți, cuprinși de o ușoară teamă, de altfel inexplicabilă. După cîteva minute de așteptare taina se lămuri. Pe malul opus trestiile fură date la o parte. Două broaște țestoase uriașe coborîră greoaie panta, pătrunzînd în apă. Negrii își zvîrliră mîinile în sus, strigînd cu bucurie: „Moku! Noa! Moku! Noa!”

Broaștele înotau repede, cu capetele scoase deasupra apei. Se urcară pe mal și, fără sfială, se apropiară de grupul

cercetătorilor. Indigenii le primiră într-o veselie zgomotoasă, mîngîindu-le pe cap, îmbrățișîndu-le.

— Voi puneți mîna! strigă un negru. Noa și Moku, broaște prietene la noi!

Surpriza olandezilor se topi ca prin farmec. Admirînd mărețele exemplare, se lăsară cuprinși de aceeași bucurie, ca și indigenii. Ciudata joacă dintre oameni și broaște ar mai fi continuat dacă Tasman n-ar fi dat semnalul de plecare. Soarele cobora spre apus.

Indigenii se despărțiseră greu de Moku și Noa. Broaștele rămăseseră pe loc, privind după oamenii care se îndepărtau.

Tulburătoarea întîmplare n-a putut fi justificată nici de indigeni. Cu toate explicațiile lor, Tasman nu pricepu nimic. Singura interpretare plauzibilă părea să fie împlînzirea. Avînd în vedere longevitatea broaștelor țestoase, acestea deveniseră sacre pentru indigeni. Generații la rînd s-au dus să le admire, obișnuința transformîndu-se în cult.

Terenul devenea tot mai mocirlos. Vegetația rară fusese înlocuită de bambuși. Treptat, treptat, mlaștina se transformă din nou în pădure. O pădure stranie pentru europeni. Tulpinele arborilor cu coajă neagră se sprijineau pe rădăcini aeriene, avînd forme monstruoase. Aceste rădăcini adventive erau la fel de trainice, ca și tulpina copacului. Asemenea „proptele” coborau direct și de sub ramuri.

Olandezii fuseseră conduși într-o pădure de mangrove. Arborii de mangrove se numeau în limba fiijiană „tiri” și „dogo”. Din explicațiile indigenilor, Tasman află că scoarța arborelui de mangrove conține un colorant, întrebuițat de băștinași la vopsirea părului și a țesăturilor făcute de ei. Din rădăcinile mai elastice se confecționau arcuri și unelte de pescuit. Lemnul dădea un combustibil foarte prețios.

Țărmlul trebuie să fi fost aproape. Indigenii începură să se grăbească. Le era teamă de flux, zona fiind inundabilă.

Tasman observă în mîl sute de crabi mici, cenușii, care dispăreau la cea mai mică alarmă. Din loc în loc, zări și niște viermi lungi, albicioși, ca și numeroase exemplare de pești săritori, adaptați, se vede, vieții din mlaștină.

După cîteva sute de metri, olandezii atinseră malul oceanului. Se însera. Corăbiile se aflau departe, la cinci-șase mile. Obosiți, marinarii căutară un loc unde să se odihnească. Vremea rămînea frumoasă și calmă. Găsind niște stînci calcaroase, se întinseră pe ele, moleșiți.

Băștinașii nu se liniștiseră însă. Frunzele și tulpinele de duv, culese din pădure, fură măcinate între două pietre obținîndu-se o pastă verzuie. Pasta a fost introdusă într-un coș, împletit cu repeziciune din crenguțe de copac. Doi negri săriră în apă,

înotînd la cîțiva zeci de metri de țărm. Clătinînd coșul, indigenii se scufundară pe rînd sub apă. După puțină vreme, la suprafața apei apărură pești numeroși, amețiți de otrava pe care-o conținea planta. Băștinașii dăruiră peștii olandezilor.. Aceștia se bucurară, gîndindu-se la puii delicioși de trepang^[33], aflați la un loc cu peștii.

— E timpul să plecăm spre „casă“! glumi Tasman, privind în direcția navelor.

— Cîteva ceasuri bune de drum, mormăi Martin, toropit.

— Mda! se amestecă și Franz.

Numai Lus nu părea neliniștit. Îi ajuta, cum se pricepea, pe negrii care împleteau coșurile pentru pește.

Cînd și acestea fură gata, grupul se puse iar în mișcare. La apus, soarele învăluisese natura într-o mantie transparentă de purpură.

Nu străbătuseră nici două mile, urmînd țărmul oceanului, cînd indigenii se opriră din nou.

— Aici vine „uga“, spuse interpretul, arătînd spre un pîlc de cocotieri din apropiere.

— Cine este „uga“? întreba Tasman, nedumerit.

— Voi vedeți? Mare hoț „uga“!

Deși oboseala îl tortura din plin, Tasman se lăsă furat de curiozitate. Acceptă, după ce căpătase și aprobarea celorlalți matrozi.

Băștinașii s-au întins pe iarbă printre cocotieri, invi- tîndu-i și pe olandezi să facă la fel. Marinarii atîta așteptau. Căzură ca niște bușteni alături de negri, mulțumiți de acest popas neprevăzut. În același timp, erau însă și curioși să afle ce se va mai întîmpla. Impasibili, privind apele oceanului din fața lor, indigenii așteptau să vină de undeva „uga“.

Noaptea căzu brusc, pe neașteptate. Un pescăruș țipă scurt, vîslind nevăzut prin întunericul cald.

Au trecut minute sau ceasuri? Tasman ațipise aproape, cînd liniștea fu sfîșiată de-un sforăit sonor. Martin căzuse, făcîndu-și datoria. Localnicii rîseră zgomotoși. După puțină vreme se aprinseră cîteva făclii. Negrii înfipseră în pămînt crengile uscate de mangrove. Lumina dansa acum printre palmierii de cocos. Lus îl trezi ipe Martin, constatînd înduioșat că și Franz Wisker părăsise liniștit veghea, cufundîndu-se în somnul cel mai adînc.

Tasman se interesă imediat cum își procură indigenii focul. Cel mai tînăr îi arată o bucată de lemn uscat, gălbui, care avea la mijloc un șanț.

— „Plug de foc“, explică dînsul, zîmbind.

Scoase alt bețigaș și, introducîndu-l în șanț, începu să-l frece cu putere. Bățul se aprinse.

— „Uga”! Sosit „uga”! strigă atunci alt indigen.

Tasman privi printre cocotieri, tresărind. Un crab cenușiu, cu abdomenul roșiatic, se strecura iute printre ierburi, mișcându-și picioarele lungi, caraghioase. La lumina torțelor părea respingător, semănând mai degrabă cu un păianjen uriaș, căci dimensiunile sale atingeau 20 de cm în diametru. Se îndreptă sigur către tulpina primului cocotier, pe care se cățara iute-iute. Dispăru sus, în frunziș. După 10–15 minute, o nucă de cocos căzu la pământ, spărgându-se. Apoi alta, și alta... Crabul reveni pe sol, repezindu-se la fructe. Negrii tăbăriră însă pe el, ucigându-l cu sulile.

— „Uga”, hoțul de cocos, murit trebuie! strigă tînărul indigen, ridicîndu-i trupul în aer și zvîrlindu-l cît colo.

Spectacolul nocturn avu darul să-i învioneze pe olandezi. La lumina torțelor, grupul porni repede la drum.

Băștinașii pricepuseră totuși că albii se grăbesc. Alergînd, doi tineri dispărură în noapte.

Nu trecu nici jumătate de ceas și indigenii plecați reveniră cu o pirogă de mărime mijlocie. Olandezii se îmbarcară, fiind conduși cu repeziciune la corăbii. Marinarii de pe nave se cam alarmaseră. Tasman îi liniști cu cîteva cuvinte. Indigenii-însoțitori fură răsplătiți „regește”, împărțindu-li-se numeroase daruri.

Tasman își continuă cercetările. Cîteva zile studie recifii de corali din apropierea țărmurilor, ca și activitatea marină a populației.

Numeroasele lagune cu ape liniștite favorizau pescuitul și vînătoarea. Urmărindu-i pe băștinași, Tasman se convinsese că erau pescari redutabili și scufundători neîntrecuți. Ei își procurau astfel produse de valoare: pește, scoici de sidef, și chiar perle. Tasman făcu rost de cîteva perle albe, plătindu-le cu un pumn de cuie. Totodată, interzise tuturor marinarilor goana după aceste „pietre prețioase”. Orice conflict ar fi periclitat soarta expediției.

Olandezii mai văzură și broaște țestoase marine. Din carapacea lor prețioasă se făceau obiecte de artă și podoabe: brățări, inele, măști purtate la serbări și altele. Carnea broaștelor servea de hrană populației. Fauna marină a coastelor era dominată în special de rechini. Ca marinar, Tasman auzise povești înspăimîntătoare despre sălbăticia lor feroce, dimensiunile fabuloase, primejdia ce-o reprezentau pentru oameni. Suficiente motive pentru a-i ațîța curiozitatea...

Era și normal, deoarece abia după două secole oamenii vor afla și despre existența rechinilor „pașnici”, cei mai mari pești din lume, care se hrănesc cu ierburi sau cu pești mărunți.

Pînă una-alta, Tasman și însoțitorii săi se găseau într-o pirogă cu balansor, departe de țărm, laolaltă cu 15 indigeni voinici. Fuseseră invitați la această partidă de pescuit chiar de șeful tribului, mobilizîndu-se pentru ea pescarii cei mai experimentați.

Principală ambarcație este secundată de alte bărci mai mici, formînd, se pare, garda de protecție în caz de pericol.

Pentru a preîntîmpina orice surpriză, olandezii luaseră cu dînșii cîteva archebuze și pistoale, arme necunoscute indigenilor, privite deci cu indiferență.

Cerul senin și briza molcomă învăluiau oceanul într-o liniște odihnitoare. De la bun început, lui Tasman îi atrase atenția armamentul războinic cu care veniseră indigenii: sulite lungi, arcuri puternice, ale căror săgeți purtau în vîrf bucăți ascuțite de rocă vulcanică, verde-măslinie, topoare de piatră, ca și numeroase măciuci întoarse la capăt, cu cozi alungite, adevărate surprize pentru olandezi.

Odgoanele groase, lungi de cîteva sute de metri, împletite din fibre vegetale, aveau prinse la extremități cîrlige mari, confecționate din uriașe oase de pește sau lemn. Tari ca oțelul, ascuțite și lucioase, cîrligele atraseră admirația marinarilor prin măiestria cu care fuseseră făcute. În cîteva coșuri, indigenii aduseseră porci și cîini, uciși cu puțin înainte, jupuiți de piele.

Cînd piroga s-a oprit, se aflau la două-trei mile depărtare de țărm. În apropiere, străluceau în bătaia soarelui stîncile albe ale recifilor. Deși apa era limpede, oceanul păstra în adîncuri o culoare albastră-verzuie.

Băștinașii prinseră în cîrlige porcii și cîinii. Vîslind apoi ușor, aruncară frînghiile peste bord, capetele lor rămînînd prinse temeinic de copastia pirogii. Pripoanele fuseseră împărțite astfel: unul la prora, două la babord și două la tribord.

Dacă pînă atunci negrii păstrasera o liniște desăvîrșită, din acel moment tăcerea se sparse. Rîzînd, sporovăind gălăgioși, indigenii căutau să le explice olandezilor ceva. Printre pescari se aflau însă și doi interpreți care participaseră cu o zi înainte la expediția de pe insulă. Pe unul îl chema Uali, iar pe celălalt Omata.

Uali îi strigă lui Tasman:

— Acum vine „Ogo“. Tare mușcă el din „puaka” și „koli“. Noi prindem „ogo“, care dinți lungi, răi are...

— „Ogo“ trebuie să fie vreun rechin, domnule comandant! interveni Lus în discuție.

— „Puaka“ e porc, iar „koli“ cîine, completă Franz Wisker, pentru a dovedi că-și însușise unele cuvinte din arhipelag.

— Răbdare, băieți! le răspunse Tasman. Pescuitul abia începe. Ne lămurim noi. După aceea, în dialect, i se adresă lui Uali: Vom fi bucuroși să-l prindeți pe „ogo“...

Nici nu termină bine Tasman, când piroga fu zgâlțâită puternic. Unul dintre pripoanele din stînga se întinsese ca o coardă. Barca se mișcă din loc. Indigenii începură să tragă de odgon. După puțină vreme, la suprafața apei sări și prada, lungă de trei-patru metri, albăstrie, cu pîntec alb.

— „Ogo“... „ogo“! strigară băștinașii, veseli.

Vînatul dispăruse sub apă. Pescarii trăgeau cu nădejde.

Adus lîngă pirogă, peștele fu lovit în cap cu măciucile și topoarele.

După ce-a fost aruncat în pirogă, olandezii îl putură admira în voie. Gura îi era înarmată cu dinți lungi și îndoiți^[34], dovedind cruzime, ferocitate.

În cîteva ceasuri, pescarii reușiră să umple piroga și cu alte exemplare de pești, unele atingînd cinci-șase metri lungime. Pentru a-i omorî, negrii întrebuițaseră sulite, săgețile și măciucile. Majoritatea „peștilor“ făceau parte dintre rechini. Seara, ca și a doua zi, olandezii mîncară pe săturate din prada vînată de indigeni.

Dar zilele treceau...

Nerăbdător, Tasman hotărî plecarea. Luîndu-și rămas bun de la prietenoșii locuitori ai insulei Vanua Levu, olandezii porniră la drum, cu pînzele întinse.

XI. OM ȘI MARE

Continuând expediția, corăbiile olandeze se îndreptară spre nord-vest. Atingând paralela de 5° latitudine, Tasman coti direct spre vest. Peste câteva zile, întâlni alt grup de insule, înconjurată până departe de bancuri de nisip, stînci submarine și recifi periculoși. O parte dintre insule căpă-tară numele de „Insulele Prințului Guillaume”, altele „D’Heemskirks“.^[35]

Jurnalul lui Tasman ne ilustrează complex, cu numeroase observații, această zonă a Oceanului Pacific, prin care navele olandeze reușiră în cele din urmă să se strecoare, întîmpinînd la tot pasul primejdii neprevăzute. Lumina dimineții plutea încă tulbure pe suprafața apei. La timonă, Franz Wisker încerca zadarnic să mențină direcția navei. Vîntul sufla în rafale scurte, izbind cînd dintr-o parte, cînd dintr-alta velatura. Curenții de aer vînzoleau oceanul plumburiu. Valurile se formau din toate direcțiile, clocotind, lovindu-se reciproc, împinse parcă din adîncuri. Corabia se scutura mereu sub loviturile rafalelor, aplecîndu-se la babord sau tribord, într-un tangaj continuu.

Recifii coralieri se înmulțeau la fiecare leghe străbătută. Aceste bariere albicioase-gălbui, cu praguri submarine ascuțite, aduceau teamă oricărui corăbier. Din loc în loc, insule negre, vulcanice străpungeau luciul albastru al apei. Un adevărat arhipelag de bancuri de nisip transformaseră suprafața oceanului într-o zonă de netrecut.

Franz Wisker făcu zeci de ocolișuri, evitînd locurile pline de primejdii. În cele din urmă, Tasman trebui să reducă viteza, ordonînd strîngerea velelor. Manevra nu se terminase încă. Răsărise și soarele. Cîteva păsări marine se roteau alene deasupra stîncilor pustii. La un moment dat, nava se lovi de un obstacol submarin. Izbitura cutremură corabia. Franz devie brusc direcția de înaintare, nepricepînd ce se întîmplase. Nava continuă să înainteze. Tasman controlă interiorul navei, răsufliînd ușurat. Nu se produsese nici o spărtură. Vîntul se întezi. Întîlniră și puternici curenți submarini. Navigînd cu precauție, Tasman depăși cu greu numeroasele insule de origine vulcanică, făcînd în jurnal următoarele însemnări: „Am avut noroc. Am scăpat cu corăbiile neatinse din acest arhipelag periculos pentru navigație. Cele câteva insule vulcanice descoperite sînt pustii, neprezentînd nici un interes pentru Statele Generale. Datorită vînturilor, curenților, ca și barierele de corali locul ar trebui ocolit pe viitor de navele noastre...”

Tot înaintînd spre vest, olandezii găsiră, în sfîrșit, insulele pe care Le Maire le botezase „D’Onthona“, „Jawa” și „Marken“. Tasman atinsese nordul insulelor Solomon.

Ca popas a ales insula Marken, atrăgătoare prin vegetația ei bogată. Tasman nu mai coborî însă pe uscat, interzicînd și echipajului debarcarea. Hotărîrea aceasta nu contrarie pe nimeni. Marinarii nu duceau lipsă de alimente și apă dulce, aceasta fiind și cauza principală pentru care expediția olandeză n-a avut oameni bolnavi la bord. Ce l-a împins totuși pe Tasman să ia o astfel de decizie? Poate numai Franz Wisker ar fi fost în stare să răspundă. Deși lucra permanent la întocmirea hărților, observase la comandant o anume neliniște. Îl trădau lungile ceasuri de veghe, pe care și le petrecea de obicei pe punte tăcut, scrutînd mereu ceva pe linia orizontului. Ochii i se adînciseră în orbite, dovadă că somnul îl ocolea. Bea vin mult, fără să se îmbete. Devenise parcă mai arțăgos, muștrulînd impulsiv, cu sau fără temei, matrozii. Pilotul Franz știa că marinarii mai pot fi învinși de tristeți nebănuite, de dorul chinuitor după cei dragi, rămași departe... Poate de aceea îl chemase Tasman cu o seară înainte la dînsul în cabină, înlocuindu-l cu Martin. Îi oferise o oală mare, plină cu vin. Cana din care băuse zăcea golită pe masă.

— Bea, prietene! îl îndemnase comandantul. Închină-ți gîndul cui vrei. Eu am băut pentru sănătatea voastră și pentru întoarcerea cu bine la Batavia.

— Eu voi toasta pentru gloria Statelor Generale, dorind izbîndă și faimă căpitanului Abel Janszoon Tasman!

Tasman îl privise zîmbind, în vreme ce-și golea oala pe nerăsuflăte.

— Mulțumesc, Franz, dar aceeași faimă ți se cuvine în egală măsură, matrozule de la cîrmă! Fără tine am fi zăcut acum pe fundul oceanului. Nu mai spun ce-ar fi pierdut Van Dieman! N-ar mai fi pus mîna niciodată pe admirabilele tale hărți...

Sinceritatea din glasul lui Tasman îl emoționase pe Franz.

— Exagerați, îngăimase, simțînd cum amețeala plăcutei băuturi îi învăluie conștiința.

— Prostii! Ai dreptate! Istoria n-are decît să bombăne pe seama noastră. Spuie ce-o vrea! Ne-am făcut datoria. Nu ți s-a întîmplat niciodată să blestemi în taină soarta ce ne mîna pe oceane și mări? Ne părăsim mereu fericirile... Rămîn mereu în urmă. Știi... prima mea soție a murit fără să mă vadă, Jannetje s-a stins la Batavia. Nu eram lîngă dînsa. Acum mi-e frică să n-o pierd pe Maria. Sufletul marinarului e ca o velă prinsă de catarg. Tremură, așteptînd vîntul bun, care flutură, grăbind întoarcerea... Mi-e dor de Maria, băiete! Nu mai am răbdare. Dacă o pierd?

Pilotul nu-și mai amintea. Îl aprobase, sau nu, pe comandant? Trebuie să fi spus „da“, pentru că altfel ar fi mințit. Nu există marinar care să nu aibă pe cineva drag. Parcă pe dînsul nu-l chinuiau aducerile-aminte?

— Să nu mă crezi laș! izbucnise într-un tîrziu Tasman. Te-am chemat să te rog... Grăbește-te! Mîna corabia cît poți de iute! Cerul ne va binecuvînta dorința. Căci nu se poate să se mînie pentru fericirea ce ne așteaptă la întoarcere.

După aceea, Franz se trezise din nou la timonă. Noaptea se legăna laolaltă cu marea, cu cerul și stelele. La un moment dat i se năzări că pe punte dansează năluca sprintară a unei tinere jawaneze. O recunoscuse. Îi îndrăgise pentru totdeauna chipul fermecător, umerii, ochii. Ar fi vrut s-o strige. Un nod uriaș i se opri în gît, tăindu-i respirația. Inima se pomi să bată ca o nebună... Ca o nebună... Și fără rost.

Tasman nu părăsi totuși mica insulă Marken pînă nu luă legătura cu indigenii. Aceștia i-au vizitat pe olandezi cu o barcă, aflînd că albi au nevoie de carne, fructe și păsări. Băștinașii, scunzi de statură, aveau pielea capului mult mai închisă la culoare decît locuitorii insulei Vanua Levu sau Amsterdam. Erau însă tot așa de prietenoși, arătînd mult respect străinilor pe care-i vizitau. Purtau drept îmbrăcăminte niște șorturi vegetale strînse pe mijloc, avînd nările străpunse de inele mari, confecționate din carapace de broască țestoasă sau din lemn moale.

Tasman reuși foarte greu să se înțeleagă cu dînșii. Pînă la urmă, indigenii au adus de pe insulă sute de nuci de cocos, banane, trei porci și cîteva găini. Olandezii le dădură în schimb pînzeturi, măgele de sticlă și altele.

Spre seară, olandezii plecau din nou la drum. După patru zile, îi întîmpinară alte insule. Aceleași stînci negre sau bariere de corali străjuiau țărmurile. Vegetația tropicală era dominată de păduri întinse de palmieri. Popasul scurt aici, îl ajută pe Tasman să facă unele observații asupra băștinașilor cu care luă contact. Indigenii erau complet negri, iar părul inelat nu mai era creț, ca la populațiile întîlnite pînă atunci. De asemenea, nasul lor era mult mai puțin aplatizat. Negrii umblau goi-puşcă, purtînd pe picioare și brațe inele și brățări sculptate. Predominau desenele geometrice. Tatuaje bizare le acopereau chipurile. Nici de data aceasta Tasman nu coborî pe uscat.

Întrebuințînd fel de fel de dialecte, Tasman reuși să se înțeleagă cu indigenii veniți la bord. „Schimburile comerciale” s-au redus însă la cîteva coșuri cu nuci de cocos.

Călătoria continuă spre vest. Cu insula „Pescarilor”, olandezii se apropiară și mai mult de Noua Guinee. S-au oprit și lîngă această insulă, fiind în scurt timp înconjurați de

numeroase bărci. Indigenii nu oferiră însă olandezilor decât o cantitate mică de „sagu” – un fel de palmier care face fructe. Se părea că este singurul aliment pe care-l aveau. Marinarii le-au repetat cuvintele, anieuw și aufi, care în limba insulelor Solomon însemnau cocotieri și păsări. Băştinaşii au priceput cu greu. Plecară pe uscat, de unde s-au întors cu cele cerute de corăbieri. Noile cunoştinţe erau negri ca hotentoţii şi ciudate tatuaje le acopereau chipurile, părul fiindu-le pudrat cu ipsos sau ocră; oase groase cât degetul mic le străpungeau nările.

Părăsindu-i şi pe aceşti indigeni ciudaţi dar prietenoşi, Tasman navigă direct spre Noua Guinee. Ajunse în extremitatea ei orientală, apropiindu-se de Noua Islandă. Continuă drumul de-a lungul ţărmului nordic, până întâlneşte micile insule Garana şi Moa. Aici făcu un popas, cumpărând 6 000 de nuci de cocos şi cam 100 de coşuri cu banane pentru nevoile celor două corăbii. În schimburile cu băştinaşii, olandezii folosiră numeroase cuţite făcute din cercurile butoaielor, pe care le lustriseră cu pilitură de fier. Fură îmborsărite, în acelaşi timp, proviziile de apă dulce.

Lăsând în urmă insulele Garana şi Moa, corăbierii porneau, de fapt, spre ultima parte din frumoasa lor călătorie.

Totuşi, înainte de a vedea cum a ajuns Tasman în Batavia, să ne oprim puţin asupra cercetărilor întreprinse de-a lungul coastelor Noii Guinee.

Aparenta grabă cu care Tasman cercetează Noua Guinee ne-a atras atenţia încă de la început. Însemnările din jurnal sînt rezumate numai la stricte observaţii geologice sau geografice. Aceeaşi stranie comportare ne este ilustrată şi prin cercetările realizate asupra insulelor din sudul sau nordul Noii Guinee: insula „Pescarilor“, Garana şi Moa. Scurtele popasuri de pe aceste insule par să fi fost făcute mai mult din motive de aprovizionare.

Noua Guinee fusese cercetată şi de alţi corăbieri înaintea lui Tasman. Olandezii auziseră poveşti înspăimîntătoare despre războinicii insulei, care se arătaseră foarte puţin primitivi. Poate de aceea Noua Guinee era supranumită şi Isla de la Mala Gente – Insula Oamenilor Răi. Tasman procedă în consecinţă. Evitînd contactele mai strînse cu indigenii insulei, îşi uşura ducerea la bun sfîrşit a expediţiei, fără să aibă complicaţii sau pierderi umane. Tactica sa se dovedeşte înţeleaptă.

Navigînd mereu de-a lungul ţărmului, Tasman ocolea extremitatea nordică a Noii Guinee şi continuă să înainteze spre sud, paralel cu uscatul. După calculele lui Franz Wisker, Noua Guinee se situa exact între ecuator şi 12°5' latitudine sudică şi de la 130°50', la 151°30' longitudine estică. În vreme ce pilotul îşi completa cu măiestrie hărţile, Tasman descria

lapidar în jurnalul său coasta ondulată a pământului, ca și numeroasele golfuri și insule întâlnite. Considerînd că orice popas este inutil, iar sarcina strict geografică a expediției pe deplin atinsă, Tasman își îndreptă corăbiile spre Jawa.

Fără să mai întâmpine dificultăți, cele două nave olandeze „Heemskerck” și „Zeechen“, aruncară ancorele în raza portului Batavia în ziua de 15 iunie 1643. Călătoria durase nouă luni și ceva, terminîndu-se cu bine. Tasman dovedise din nou, pe bună dreptate, calitățile sale de strălucit navigator^[36].

Marea expediție a demonstrat că Noua Olandă nu este o parte a continentului sudic și că nici măcar nu este situată în apropierea acestuia. Atunci ce putea fi Noua Olandă? Un continent unic? Un arhipelag uriaș?

Nici Tasman n-ar fi fost capabil să răspundă. E adevărat că importanțele sale descoperiri destrămaseră o parte din misterul ce înconjură Continentul Sudic. Dar atîta vreme cît Țara lui Van Diemen – insula Tasmania de mai tîrziu – rămînea o peninsulă, iar Țara Statelor – Noua Zeelandă – un pămînt care făcea parte din uscaturile lui Le Maire, aflate pe undeva, lîngă Capul Horn, pentru contemporanii lui Tasman, orice ipoteză trebuia să fie admisă. Ideea unui continent unic prindea rădăcini, avîndu-se în vedere că nici Noua Guinee nu figura pe atlase ca o insulă. Noul continent, ale cărui contururi rămîneau încă necunoscute, îl va obliga pe guvernatorul Van Diemen să ia și alte măsuri. Ele se vor concretiza chiar în anul următor, 1664, cînd Abel Janszoon Tasman și Franz Wisker vor fi trimiși într-o nouă expediție. Pînă atunci să ne oprim însă puțin asupra căpitanului Tasman.

Se refugiase în golf de cîteva zile. Jonca malaieză, cu trei pînze triunghiulare, părea o biată jucărie, uitată de Dumnezeu și de oameni. Marinarul o ancorase aproape de țărm, stînd la bordul ei într-o deplină singurătate. Ce neliniști îl goniseră pe Tasman acolo? Faima cîștigată după întoarcerea din ultima expediție ar fi trebuit să-l așeze în mijlocul unor prieteni gălăgioși și veseli. Sau poate lîngă Maria Van Diemen, aceea care-i jurase iubire pînă la moarte...

Nici una din aceste bucurii nu fusese trăită de strălucitul navigator. Părăsise Batavia la puțin timp după sosire, fără să spună nimănui încotro pleacă.

Poate de secole ațipise vulcanul la marginea golfului singuratic. Străjuia cu trupul său conic un braț albastru de mare, înfipt ca o lamă în țărmul stîncos. Ierburile se cățăraseră lacome pînă sub cratere, ocolind grupurile palmierilor zvelți, dornici de înălțimi. Iar sus, tocmai sus se răsfrîngea o buză

prăpăstioasă de stînci cenușii, poroase. Cine știe ce val de lavă incandescentă, revărsîndu-se din crater, încercase cîndva să coboare spre apele golfului limpezi și calme! Golful răsfrîngea în adîncuri cerul siniliu, prin care vîsleau păsări albe, cu aripi lungi. Un țărm negricios se repezea abrupt la cîțiva metri deasupra apei. Fiordurile miniaturale își împletiseră dantela de jur împrejur. Soarele cădea spre apus, înflăcărînd orizontul. Departe, pe mare, fluturau pînze de foc. Acoperit cu marama aurie a apusului, golful tăcea, parcă în toată pacea și tihna lumii.

„Acum vor începe să picure stelele. Vor pluti scînteind pînă-n zori, laolaltă cu niște coline domoale și chipuri pierdute pentru totdeauna. Poate visez și nu-mi dau seama. Imaginea de colo trebuie să fie un chip de fată, așteptînd ceva la fereastra unui pension. Dincoace plutește pe ape mormîntul bieteii Jannetjiie. Luceafărul serii se va odihni lîngă crucea micuță pînă dimineața. Ah! Cerule! Îți mulțumesc pentru fărîma asta de lumină vie, aprinsă întru amintirea ei... Nu, asta nu poate fi «Engel»! Corabia morții n-are ce căuta aici! Mi-ar trebui musonul de toamnă să-i sfărîm catargele, să-i sfîșii velele, s-o arunc printre stînci negre de lavă solidificată. Hei! Căpitane Tasman! Întoarce roata cîrmei! Nu vezi că nava va face țandări fereastra la care așteaptă un chip de fetiță? Banda, tribord! Crucea și luceafărul serii s-au prins de bompres... la prora! Întinde mîna! Aruncă-le înapoi în mare. Nu! Nu mai ajung la prova! Liane arămii mi-au încolăcit brațele, și inima, și gîndul... Stîncă aceea e o veche statuie florentină. Oamenii i-au spus Maria. Dar nu e fecioara Maria. E o stîncă. Voi trece cu «Engel» peste ea. Apoi mă voi duce să caut tot aurul și toate bogățiile lumii. Mă voi întoarce s-o fac la loc... din aur, argint și perle... Maria, Mariaaa...”

Strigătul lui Tasman, bolnav, pe puntea micii sale jonci, trezi ecouri în noapte. Cîțiva pescari japonezi au pătruns în golf. Căpitanul alb a fost dus la Batavia, unde se zbătu între viață și moarte aproape o lună. Doctorii guvernatorului Van Diemen n-au reușit să afle cum se numește boala lui Abel Janszoon Tasman.

Și nici Maria Van Diemen n-a mai venit să-i spună că-l așteaptă. Se măritase, plecînd în Olanda.

Mîhnit pînă la durere, Tasman reuși totuși să se stăpînească. Munci cu pasiune alături de Franz Wisker, completînd hărțile, revăzînd jurnalul ținut la bord, întocmind un lung raport asupra expediției. Urmaseră, desigur, plictisitoare convorbiri cu guvernatorul și consiliul Companiei. Dar Abel Janszoon Tasman, impetuos și volubil, făcu față tuturor obligațiilor, strălucind de fiecare dată. Cucerii, împreună cu

Franz Wisker, recunoștința tuturor și câteva pungi cu aur. Deveniseră cunoscuți amândoi în lumea marinarilor, printre negustori, comercianți și chiar la palatul guvernamental, unde Van Diemen îi chema de câte ori avea ocazia. Căci dincolo de relațiile strict personale, acum încheiate avantajos pentru el, Van Diemen îl respecta pe Tasman.

Importantele realizări ale expediției înscriseseră o pagină glorioasă în istoria navigatorilor olandezi.

Pe guvernator îl frământa totuși ceva: „Noua Olandă era, sau nu un continent unic?” Trebuia să se verifice dacă în dreptul golfului Carpentaria nu exista vreo strâmtoare care duce spre sud. Către Țara lui Van Diemen, recent descoperită de Tasman. Pornind de la aceste considerente, la Batavia se organizează o nouă expediție.

În primăvara anului 1644, trei corăbii erau puse sub comanda lui Abel Janszoon Tasman. Ca pilot principal fusese luat din nou bunul și devotatul Wisker. Navele se îndreptară spre golful Carpentaria^[37].

Călătorind de-a lungul țărmurilor marelui golf, corăbiile străbătură aproape 3500 kilometri, de la 12° latitudine sudică și 137° longitudine estică, pînă la 23°45' latitudine sudică și 113°5' longitudine estică. Expediția s-a întors la Batavia în același an. Harta executată de comandantul Abel Tasman și de Franz Wisker *dovedea că toate pămînturile descoperite de olandezi sînt părți ale unui continent unic – Noua Olandă*.

Abia peste un secol și ceva, Baas și mai ales căpitanul James Cook vor îndrepta erorile comise de Abel Janszoon Tasman.

Căpitanul Abel a mai făcut numeroase călătorii comerciale, cumpărînd și vînzînd mirodenii. Investi în aceste afaceri bani buni și cîștigă mai mulți, astfel că reuși peste vreo doi ani să-și cumpere o navă de 150 tone, un bric sprinten, cu două catarge. Expirîndu-i apoi contractul, el dispăru din Batavia, nu însă înainte de a se fi certat năprasnic cu guvernatorul Van Diemen. Acesta considerase ultima expediție din golful Carpentaria un eșec.

Calme sau vînzolite de furtună, albastre, cenușii sau învăpăiate de zorii dimineților, amestecîndu-se cu întunecimile din înalturi, purtînd pe creste fărîme aurii de lumină, mările și oceanele îndepărtatului Răsărit chemau alți oameni. Bătrînii marinari știu cîtă frumusețe și cîte bogății se ascund pe acolo, fie pe fundul lagunelor de unde se scot perle, fie pe uscaturile

înconjurată de apă, acoperite de păduri nepătrunse. Tasman se refugie, undeva, în mijlocul indigenilor din Filipine...

Anii au trecut. Din cînd în cînd, o mîină nevăzută aprindea lumînări la mormîntul bieteii Jannetjie. S-a mai zvonit că Maria Van Diemen ar fi primit în Olanda perle și aur – o ultimă și inutilă răzbunare a marinarului, iar fiica lui Tasman devenise cea mai bogată femeie.

Dar toate păreau a fi povești, trecute din gură în gură, din corabie în corabie. Căci marinarii scornesc mereu legende, asemănîndu-și viețile cu tainica lume a mării. Cu atît mai mult în epoca aceea îndepărtată, cînd, după mărturiile unui istoric al navigației, adesea omul crede că plăsmuirile imaginației sale pot deveni un joc posibil, o realitate; de aici credințele în existența fabuloasă a unor pămînturi și poveștile extraordinare, socotite, în general, ca și reale.

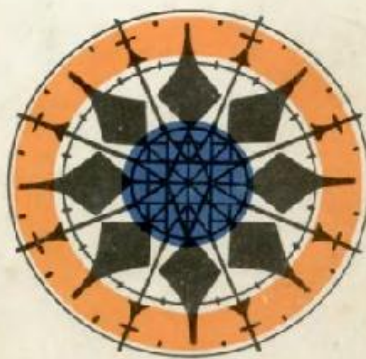
Poate că bricul „Maria“ s-a scufundat în cine știe ce furtună, poate că Tasman a cerut vreunui matelot de la bord să-l ducă într-o dimineață pe punte, căci el era bătrîn și neputincios. Poate că atunci a dat ordin pentru ultima oară să se înalțe o velă albă, să fluture în vînt ca o aripă de pescăruș... Și poate că sufletul său a fluturat alături de ea, peste întinderile albastre, undeva, departe...

Cine știe?

Abel Janszoon Tasman a murit în 1659, dar unde și în ce împrejurări, istoria nu ne-o mai spune. Peste trei ani, adică în 1662, s-a clădit în Amsterdam un nou Standthouse, vechea primărie fiind distrusă de un incendiu. Printre ornamentele noului palat, se afla și un planiglob tăiat în piatră. Într-un colț al lui erau trecute descoperirile căpitanului Abel.

Dacă vreodată, prieteni, peste mulți ani, cineva dintre voi are să poată colinda oceanele și mările lumii, să treacă negreșit pe lîngă țărmul insulei Tasmania. Dar să nu se oprească acolo. Spre Noua Zeelandă se află o mare, numită Marea Tasman. O vînzolesc neîncetat vînturi aspre, bezmetice, de parcă sufletul marelui navigator nu și-ar găsi niciodată liniștea. Și-atunci, acela dintre voi, care va fi călător, să cugete o clipă la viața marinarilor de odinioară. Viața lor semăna cu zborul albatroșilor singuratici. Cînd pier între două maluri, păsările lasă în urmă, pe ape, doar cîteva pene albe, să plutească așa, amintind celorlalți că ei nu mai există.

Lei 4.75

EDITURA TINERETULUI

- ^[1] Nil admirari: să nu te miri de nimic ! (în limba latină.) (n.a.)
- ^[2] Registrele de loguri: registrele în care se treceau coordonatele geografice ale pământurilor descoperite (n.a.).
- ^[3] Portolanele: documentele de bord ce descriau țările văzute sau cercetate de corăbieri (n.a.).
- ^[4] Lama sabahtani: Doamne, de ce m-ai părăsit ? (În ebraica veche.)
- ^[5] Cafas : crucea de sub vârful catargului, unde de obicei stă marinarul de veghe (n.a.).
- ^[6] Tambuchi : deschizătură prin care se poate coborî sub punte, acoperită cu un capac, sau cu un fel de gheretă (n.a.).
- ^[7] Arborele trinchet: catargul de la prova (n.a.).
- ^[8] Cabesten: un fel de vinci, folosit odinioară la ridicatul ancorei, alcătuit dintr-un pivot vertical și învîrtit de cîțiva oameni cu ajutorul unor pîrghii (n.a.).
- ^[9] Trincă : vela triunghiulară, care se ridică în fața catargului la prova (n.a.).
- ^[10] Terțarole : unități de măsură, cu ajutorul cărora se calculează cu cîți zeci de centimetri se vor strînge velele pe timp de furtună (n.a.).
- ^[11] Bompres : mic catarg orizontal sau ușor oblic, fixat la prova unui vas (n.a.).
- ^[12] Tasch: tașcă, salbă sau plasă – în vechea limbă olandeză. În arhivele Hoorn există un document care relatează despre un vas numit „Tasch”, al cărui comandant era Cornelis Geritszoon Taschmann (n.a.).
- ^[13] Bonzii : așa sînt numiți în Japonia preoții budiști (n.a.).
- ^[14] „Capul întoarcerii” sau „Cotitura” (n.a.).
- ^[15] Spaniolul Torres a înconjurat Noua Guinee în 1606. Olandezii nu aveau de unde ști pe atunci despre acest important eveniment. Călătorind prin sudul Noii Guinee, Torres traversase strîmtoarea care-i va purta numele. El a semnalat un pămînt aflat în apropierea strîmtoării și care făcea parte, fără îndoială, din țărmurile Australiei. Nedînd importanță descoperirii, problema a rămas necunoscută. Așadar, Noua Guinee era peninsula pentru olandezi. Aceeași eroare o comitea, cam în același timp, și Wilhelm Janszoon. Neobservînd intrarea dinspre vest în strîmtoarea Torres, el a navigat de-a lungul unui țărm pînă la 14° latitudine sudică. Acum știm că acest țărm reprezenta marginea de nord-vest a Peninsulei York din Australia. Iată cum olandezii continuau să fie convinși că Noua Guinee este o parte a continentului sudic (n.a.).
- ^[16] În anul 1697, deci după 80 de ani „căpitanul olandez Vlaming descoperea pe țărmul golfului Shark – „Golful Rechinului” – un stîlp. Sub el se afla o farfurie de cositor. Pe farfurie fuseseră gravate data descoperirii, numele vasului „Eendracht” și numele căpitanului. Acesta se numea Dirk Hartog. Insula, aflată la sud de golful Shark, a primit numele său. Pe hărțile moderne există și alt pămînt, în același loc, numit „Dirk Hertog’s Cape and Road (n.a.).
- ^[17] Tasman nu se înșela. Portughezii atinseseră Australia cu un secol înaintea olandezilor. În biblioteca „Muzeului Maritim” britanic se păstrează două cărți, ce lămuresc în parte dilema. Una este scrisă în limba franceză (se presupune că prin 1550). În cuprinsul ei se amintește de o mare insulă aflată în sudul Asiei, care corespunde exact cu Australia. Cîteva denumiri ca Graça și Fromose, date

pământurilor australiene, ne obligă să credem că autorul fusese portughez. Aceleași supoziții ne sînt date în volumul „L’Hydrographie” de John Rotz, în 1542. Scrisă în limba engleză, cartea descrie unele pămînturi așa cum erau cunoscute ele înainte de descoperirile lui Tasman. De exemplu, insulele Jawa și Borneo sînt descrise cu exactitate. De aici putem deduce că și alte descoperiri făcute de spanioli și de portughezi, datorită dorinței de a fi păstrate secrete, sau datorită neglijenței nu au avut decît mai tîrziu darul de a deveni precizii istorice (n.a.).

[18] Tasman nu avea de unde să știe că pămîntul descoperit de el este insula cea mai sudică a continentului australian. După aproape două secole, oamenii s-au gîndit cu recunoștință la marele navigator. Insula căpătă numele său : *Tasmania*. Așa o întîlnim și pe atlasele moderne. Ca o curiozitate, trebuie să mai specificăm ceva: Țara lui Van Diemen a fost socotită peninsulă timp de 150 ani. Strîmtoarea descoperită și cercetată de Bass, și care desparte insula de continent, a făcut lumină în privința pămîntului descoperit de Tasman (n.a.).

[19] Spre regretul cercetătorilor, problema însă n-a fost rezolvată nici pînă astăzi. Știm doar că tasmanienii, locuitorii insulei descoperită de Tasman, au venit pe acolo acum 10 –15000 de ani. Poate din Australia, poate din altă parte. Erau tare puțini, mai apropiați de negri, decît de mongoli, mici de statură, cu părul creț. Au trăit primitiv, la nivelul epocii de piatră. Uneltele rămase de la dînșii vorbesc despre așa ceva. Securi de piatră, sulite mici, bolovani ciopliți și o artă rudimentară. Se pare că nu cunoșteau nici pluta. Ca armă principală de luptă întrebuițau bumerangul, ca și australienii. Din anumite informații ar reieși că fuseseră mari amatori ai jocurilor cu mingea, iar copiii lor descoperiseră „jocul cu sfoara”, pe care îl practicăm și noi azi. Ultima tasmaniană a murit în anul 1786, căci albi care au populat insula de prin 1809 i-au exterminat pe aborigeni pînă la unul (n.a.).

[20] Micile păsări nezburătoare kivi sînt specifice numai Noii Zeelande (n.a.).

[21] Pasărea văzută de marinari trebuie să fi fost un exemplar de *Dinornithes*. Băștinașii o numeau moa. Face parte din subordinul de pasări alergătoare *Rattitae* din Noua Zeelandă. Moa a dispărut probabil destul de recent, în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Dar nici un alb n-a mai văzut vreodată o moa vie. S-au găsit fragmente de piele, de pene, precum și schelete întregi, chiar și ouă de moa. Pasărea, însă, n-a mai fost întîlnită nicăieri pe pămînt (n.a.).

[22] Pe atlasele moderne acest golf se numește astăzi Golden Bay — Golful de Aur (n.a.).

[23] Un negustor bogat din Amsterdam, Iacob Le Maire, împreună cu un marinar priceput, Willim Corneliszoon Schouten, au hotărît să caute o altă cale de a ajunge în Indiile de est. Pînă atunci se naviga pe la Capul Bunei Speranțe, sau prin strîmtoarea Magellan, din sudul Americii de Sud. Deoarece nici un cetățean al Statelor Generale ale Olandei nu avea dreptul de a merge în insulele cu mirodenii dacă nu era angajat al Companiei comerciale, Schouten și Le Maire au avut ideea să zădărnicească această opreliște. Trebuia găsită o trecere spre Marea Sudului — adică Oceanul Pacific — mai la sud de strîmtoarea Magellan. La bordul corăbiei „Endracht”, însoțiți și de un galion de război cu 29 de tunuri, cei doi au părăsit Olanda în iunie 1615. După ce au ocolit America de Sud pe la Capul Horn, nume dat de navigatori în amintirea unui orașel din Olanda, și care se afla mai la sud de strîmtoarea Magellan, au pătruns în Marea Sudului, pe care au traversat-o, făcînd

numeroase descoperiri. Unele dintre pământuri au fost botezate Staaten Land. În consecință, Tasman comite o nouă eroare: neștiind că Noua Zeelandă este insulă, și nu simplă, ci dublă, el o include în pământul continentului sudic, insuficient cercetat (n.a.).

^[24] Faetoni : păsări tropicale foarte răspândite în zonele calde. Faetonul – Phaeton aerereus – face parte din subordnul Phaëtones. Rareori depășește talia porumbeilor (n.a.).

^[25] Greement: întregul ansamblu de catarge, sarturi și straiuri, care susțin velatura unei corăbii (n.a.).

^[26] Fregate : păsări mari, cafenii-negre. Rareori sînt și albe. Se adună în stoluri bogate. Fregatele sînt considerate „maestrii zburători” datorită desăvîrșitului lor zbor artistic. Unele fregate au deschiderea aripilor pînă la 2,30 metri (n.a.).

^[27] Corbii albi de mare: păsări puternice, în general albe sau cafenii-închise. În timp ce vînează se reped în apă și de la 30 de metri înălțime (n.a.).

^[28] Batate: plantă din familia convolvulaceelor, cu tuberculi făinoși (cartofi dulci). Se folosesc ca aliment. Se mai utilizează pentru prepararea amidonului și alcoolului. Se cultivă în țările tropicale (n.a.).

^[29] Rădăcinile plantei iva conțin zaharuri. Din aceste rădăcini indigenii prepară o băutură răcoritoare (n.a.).

^[30] Tabu : în obiceiurile polineziene există credința într-o forță supranaturală, pe care o numesc *mana*. Orice obiect sau ființă poate avea o mana. Această mana poate fi slabă sau puternică. Numai vracii și conducătorii de trib cunoșteau care mana este mai puternică. Atunci declarau obiectul sau ființa ocrotită de ei cea mai puternică mana : tabu. Prin tabu se înțelege o interdicție, a cărei nerespectare nu trece nepedepsită de către forțele supranaturale. Expresia tabu a fost introdusă în Europa de James Cook (n.a.).

^[31] Dakua : arbori care s-au mai păstrat în număr redus pe Fiji, în Noua Zeelandă și Noua Caledonie (n.a.).

^[32] Duv : plante tiritoare, care conțin o otrăvă puternică. Unele specii ating dimensiunile arborilor (n.a.).

^[33] Trepang: animal marin nevertebrat, de forma castraveților, numit holoturie, prețios prin calitățile sale culinare (n.a.).

^[34] După descriere trebuie să fi fost agresiva barracudă, de care fijienii se tem cel mai mult (n.a.).

^[35] Datorită informațiilor lui Tasman despre pericolul bancurilor de nisip, aceste insule au fost ocolite de navigatori timp de peste un secol și jumătate (n.a.).

^[36] Jurnalul pe care Tasman l-a ținut în timpul călătoriei a fost publicat pentru prima oară în 1860, în Olanda. Cartea purta titlul : „Jurnalul lui Abel Janszoon Tasman. Călătoria din 1642 spre pământul sudic necunoscut”. Deși Jules Verne scrie „Istoria marilor descoperiri” după 1860, el consideră jurnalul călătoriei lui Tasman ca pierdut. Iată însă că în anul 1896, la Hobart, capitala Tasmaniei, „Societatea Regală” publică sub semnătura lui James Backhouse Walker o traducere completată de studii biografice : „Abel Janszoon Tasman, his life and voyages”. În anul 1898,

la Amsterdam, sub semnătura lui J. E. Heeres, apare o nouă lucrare : „Jurnalul lui Abel Janszoon Tasman”. Acești doi autori au la baza lucrărilor lor „Jurnalul lui Abel Janszoon Tasman”, publicat în 1860 (n.a.).

^[37] În legătură cu această expediție nu s-au păstrat decât două documente: scrisoarea lui Van Diemen către directorul Companiei olandeze a Indiilor de Est și o hartă întocmită de Tasman și pilotul său principal, Franz Wisker (n.a.).

Table of Contents

<u>I. AURUL ESTE ÎNTOTDEAUNA MAI GREU DECÎT SÎNGELE</u>
<u>II. DINCOLO DE PROMONTORIUL FURTUNILOR</u>
<u>III. COMANDANTUL TASMAN</u>
<u>IV. INSULELE DE AUR ȘI ARGINT</u>
<u>V. CELE ȘAPTE INSULE</u>
<u>VI. SPRE SUD</u>
<u>VII. ȚARA LUI VAN DIEMEN</u>
<u>VII. GOLFUL UCIGAȘILOR</u>
<u>IX. OCEANUL ÎNĂLȚA COLOANE</u>
<u>X. HOȚUL DE COCOS</u>
<u>XI. OM ȘI MARE</u>

Table of Contents

<u>I. AURUL ESTE ÎNTOTDEAUNA MAI GREU DECÎT SÎNGELE</u>
<u>II. DINCOLO DE PROMONTORIUL FURTUNILOR</u>
<u>III. COMANDANTUL TASMAN</u>
<u>IV. INSULELE DE AUR ȘI ARGINT</u>
<u>V. CELE ȘAPTE INSULE</u>
<u>VI. SPRE SUD</u>
<u>VII. ȚARA LUI VAN DIEMEN</u>
<u>VII. GOLFUL UCIGAȘILOR</u>
<u>IX. OCEANUL ÎNĂLȚA COLOANE</u>
<u>X. HOȚUL DE COCOS</u>
<u>XI. OM ȘI MARE</u>

Table of Contents

I. AURUL ESTE ÎNTOTDEAUNA MAI GREU DECÎT SÎNGELE	4
II. DINCOLO DE PROMONTORIUL FURTUNILOR	15
III. COMANDANTUL TASMAN	22
IV. INSULELE DE AUR ȘI ARGINT	29
V. CELE ȘAPTE INSULE	43
VI. SPRE SUD	71
VII. ȚARA LUI VAN DIEMEN	78
VII. GOLFUL UCIGAȘILOR	87
IX. OCEANUL ÎNĂLȚA COLOANE	98
X. HOȚUL DE COCOS	114
XI. OM ȘI MARE	128